

Projektkatalog

Utbildningsvetenskapliga kommitténs
stöd till forskning och forskarutbildning
beslutade 2001-2003

Projektkatalog – Utbildningsvetenskapliga kommitténs
stöd till forskning och forskarutbildning beslutade 2001-2003

ISBN 91-7307-046-7

Utgivare: Vetenskapsrådet

© Vetenskapsrådet

Tryck: Edita Bromma AB, 2003

Förord

Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté startade sin verksamhet i mars 2001. Kommitténs uppdrag är att fördela medel till forskning och forskarutbildning som bedrivs i anslutning till lärarutbildning och som svarar mot behov inom lärarutbildningen och den pedagogiska yrkesverksamheten. På samma sätt som övriga Vetenskapsrådet har kommittén även i uppgift att behandla forskningspolitiska frågor och arbeta med forskningsinformation.

Utöver att fördela medel till forskningsprojekt och forskarskolor stöder kommittén forskarnätverk, arrangerar konferenser och delar ut resebidrag för att stimulera internationellt utbyte mellan forskare. Kommittén har även initierat olika översikter och kartläggningar.

Som ett sätt att sammanfatta vad kommittén åstadkommit under dessa sina tre första år presenteras här en katalog över de projekt som kommittén hittills beviljat medel till.

De redovisade projektbeskrivningarna är hämtade ur de sökandes egna ansökningshandlingar. För merparten av projekten gäller att de belopp som kommittén beviljat är lägre – ibland avsevärt lägre – än de belopp som den sökande angett i sin ansökan, något som i sin tur innebär att projekten har fått revideras.

Katalogen redovisar de medel som beslutades under kommitténs tre första år. Många av projekten är fleråriga.

Berit Askling
huvudsekreterare
Utbildningsvetenskapliga kommittén

Innehåll

Forskningsprojekt.....	7
Planeringsbidrag	84
Forskarskolor	97
Planeringsbidrag forskarskolor	102
Forskarassistenter.....	103
Konferenser	106
Nätverk	108
Särskilda satsningar.....	111
Learning in a knowledge society	111
Förhandling och förvandling av normalitet och avvikelse.....	114
Förskolans och skolans innehåll	117
Praxisnära forskning	119

Forskningsprojekt

Dnr: 2002-2653

Fil doktor Eva Alerby

Institutionen för lärarutbildning, Luleå Tekniska Universitet

Projekt: Det fysiska rummets betydelse i lärandet

Beviljat 2003: 1 300 000 2004: 1 300 000 2005: 1 300 000

Totalt: 3 900 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

I en föränderlig värld är de fysiska rummen och formerna för lärandet under ständig utveckling. Skolors om- och nybyggnadsbehov är idag stort, beroende av bland annat förändrade pedagogiska mål och krav samt av rent byggnadstekniska skäl. Föreliggande studie syftar till att synliggöra och problematisera det fysiska rummets betydelse i lärandet inom skolan. Studiens två delar syftar till att i del 1 kritiskt pröva och diskutera befintliga teorier inom forskningsområdet, för att därefter utveckla begrepp kring området. Resultatet från del 1 utgör grunden för del 2, där en empirisk studie genomförs i syfte att belysa elevers och lärares upplevelse av sin den fysiska miljö, vilket handlingsutrymme som konstitueras samt hur den rumsliga gestaltningen inverkar på lärandet. Skolan som byggnad kan med utgångspunkt i arkitekturen betraktas ur en rad perspektiv, där de materiella egenskaperna utgör ett. Att förstå en byggnad enbart i egenskap av materia ger dock inte en helhetsbild, vilket medför ett behov att studera den arkitektoniskt gestaltade miljön utifrån ett flertal dimensioner. Arkitekturens förhållande till pedagogisk verksamhet har inom den pedagogiska forskningen utgjort ett förhållandevis litet fält. Flera vetenskapliga studier betonar den fysiska miljöns allmänna betydelse för de människor som vistas i den, men idag saknas kunskap om dess specifika betydelse i lärandet. I föreliggande studie har vi valt att fokusera det fysiska rummets betydelse i lärandet.

Dnr: 2001-3779

Docent Erik Amnå

Institutionen för samhällsvetenskap, Örebro universitet

Projekt: Ungas demokratiskolor i internationell belysning – jämförande studier av demokratins dynamiska lärprocesser

Beviljat 2001: 910 000 2002: 1 690 000 2003: 1 690 000

Totalt: 4 290 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

Demokratier förutsätter en återväxt av demokrater. Men ett demokratilärande kan inte tas för givet. Även inom en demokrati kan unga utvecklas till mycket olika typer av medborgare med skilda värderingar av demokratins grundvalar. Forskningen om dessa lärprocesser är dock eftersatt. Skolan tillmäts en central betydelse för ”demokratifostran” men dess demokratiuppdrag är både oprecist och oproblematiserat. Dess villkor för att lägga en demokratisk värdegrund har förändrats.

Vi vill undersöka de miljöer i vilka ungdomar skapar sina demokratiska värderingar med en demokratiteoretisk utgångspunkt. Flervetenskapligt analyseras de unga i sina politiska, sociala och kulturella sammanhang; deras olika ”demokratiskolor” i kvalitativa och kvantitativa studier på olika nivåer. IEA’s Civic Education-utvärdering i 29 länder används för jämförelser mellan länder, mellan grundskola och gymnasium, mellan olika typer av formaliserat ungdomsinflytande, mellan kommunala och fristående skolor samt mellan skolorna och ungdomarnas olika yttre miljöer. Nätverket utgörs av Örebro universitets mångvetenskapliga demokratiforskningsmiljö och religionssociologer i Uppsala samt nordiska skolforskare.

Studien involverar elever, skolledare, lärare och lärarutbildningen. I ”demokratiwerkstäder” gör lärarkandidater systematiska tester av värdegrundssamtal i skolmiljöerna. Resultaten dokumenteras fortlöpande på en webbplats samt i läroböcker kring skola och demokrati i första hand för lärarutbildningen.

Dnr: 2002-2623

Professor Björn Andersson

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Lärare och forskare som kunskapsbyggare för bättre NO-undervisning

Beviljat 2003: 650 000 2004: 650 000 2005: 650 000

Totalt: 1 950 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Projektet utgår från två konkreta problem i skolans värld. Det ena är den bristande naturvetenskapliga förståelse som många studier visar att majoriteten av eleverna har efter avslutad grundskola. Det andra problemet är att ämnesdidaktiska forskningsresultat, som skulle kunna bidra till förbättrad undervisning, inte når ut till lärarna och omsätts i praktiken. Med dessa två problem som utgångspunkt är projektets huvudsyfte att studera vad som händer då ämnesdidaktiska forskare och yrkesverksamma lärare arbetar tillsammans med ett gemensamt problem, nämligen hur man kan undervisa så att eleverna får god förståelse av grundskolans naturvetenskap. Med utgångspunkt i tillgängliga forskningsresultat och lärarnas yrkeserfarenheter kommer undervisningssekvenser inom områdena ”en partikelteori för materiens byggnad”, ”evolutionsteorin” och ”genetik och genteknik” att utvecklas och att sedan prövas. Under detta arbete studeras såväl hur de deltagande lärarna uppfattar olika forskningsresultat och omsätter dessa i praktiken som hur eleverna förhåller sig till försöksundervisningen och vilken

långsiktig behållning de uppnår. I ett nästa projektsteg undersöks hur erfarenheter och resultat kan komma andra lärare till del på ett sådant sätt att de utvecklar sin egen undervisning. Projektet bedrivs som ett samarbete mellan Göteborgs universitet och högskolorna i Borås och Skövde. Kunskapsutbyte sker med universiteten i Leeds och Lyon, där projekt med liknade frågeställningar som våra pågår.

Dnr: 2001-3765

Professor Karin Aronsson

Institutionen för Tema, Linköpings universitet

Projekt: Lärande i flerkulturella barnmiljöer – skolpraktiker och kamratsamtal i förskola och skola

Beviljat 2001: 650 000 2002: 910 000 2003: 910 000

Totalt: 2 470 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

Utifrån diskursiv psykologi är kamratsamspel något mycket viktigt i barns språkliga och sociala utveckling. Åtskilligt lärande äger rum i informella grupper, exempelvis kamratgrupper och bygger på individens engagemang i gruppen. Projektet gäller olika former för lärande i pedagogiska miljöer, där två eller flera språk talas till vardags. Genom att lyfta fram just det flerspråkiga i förskolans och skolans vardagliga praktiker vill vi nå kunskap om hur barnen kan dra nytta av den flerspråkiga miljön, särskilt då det faktum att flera språk än svenska är gångbara i kamratgruppen. Av intresse är också hur personalen förhåller sig till barnens kulturtillhörighet och flerspråkighet, dvs det praktiska iscensättandet av politiska målsättningar när det gäller mångkultur och flerspråkighet. Ett delprojekt behandlar förskolan, medan ett andra delprojekt behandlar skolans förberedelseklasser för invandrar- och flyktingbarn.

Dnr: 2001-5501

Fil doktor Monica Axelsson

Centrum för tvåspråkighetsforskning, Stockholms universitet

Projekt: Den sociokulturella och pedagogiska miljöns betydelse för barns literacyutveckling

Beviljat 2002: 975 000 2003: 975 000 2004: 975 000

Totalt: 2 925 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Studien om barns literacyutveckling syftar till att utforska hur barn socialiseras in i literacy. Vilka literacysituationer interagerar barn i, hur tillämpas literacy vid dessa tillfällen? Syftet är att synliggöra den kunskap barn bär med sig i mötet med skolans mer formella läs- och skrivundervisning samt att undersöka hur barnens kunskap tas

emot i skolan. Centrala begrepp för studien är literacy, d v s förmågan och beredskapen att använda läsandet och skrivandet för att skapa ett innehåll i skriftspråket på ett sätt som svarar mot de behov som finns i ett speciellt sociokulturellt sammanhang, literacy-situationer, dvs alla de tillfällen i vardagen där skriftspråket spelar en roll i människans liv samt literacytillämpning som innebär att människan använder sina kunskaper om läsandet och skrivandet i en speciell situation. Projektet, som omfattar studier av barn i förskoleåldern och följs upp under deras första termin i skolan, har ett etnografiskt perspektiv. I projektet ingår tre delstudier.

- 1) ett tiotal barn från tre olika sociokulturella miljöer följs och observeras i hemmet, förskolan och på fritiden för att kartlägga vilka literacysituationer barnen interagerar i.
- 2) två förskolegrupper observeras för att utröna literacyintensiteten bland barnen i deras interaktion med varandra.
- 3) en grupp barn med svenska som andraspråk studeras i en förskola där personalen på ett medvetet sätt arbetar med barnens möte med skriven text genom t ex bokflodsprogram.

Dnr: 2001-5181

Docent Dennis Beach

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Konkurrerande idéer i den samlade förnyelsen av sfi – en studie av diskursiva praktiker i en sfi-utbildning under omorganisation

Beviljat 2002: 780 000 2003: 1 040 000 2004: 520 000

Totalt: 2 340 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Questions about discourses on education restructuring (currently spoken on in Sweden in terms of marketisation and decentralisation) are important. Our investigation addresses how they are manifest in a specific education program – Swedish for Immigrants – which will be studied by case-study methods. SFI provides an arena within which to investigate two important things

- a) the transformations of social and political steering-system discourse within local governance
- b) how different parties involved in the renewal of education are restrained by discourses at the same time as they reshape them when accomplishing their tasks.

However, education discourses in SFI also from an interesting yet under-researched area which lacks detailed descriptions and analysis. The major data source will be local and national policy documents, local discursive practice and the discursive interactions associated with putting policy into practice. They will be analysed from a social-constructivist perspective within which discourses are treated as texts which can be related to other important data.

Dnr: 2003-3898

Docent Dennis Beach

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Från neo-Fordism till post-Fordism i utbildning och arbetsliv – i vems intressen? En fallstudie av förnyelse av facklig utbildning

Beviljat 2004: 783 000 2005: 783 000 2006: 783 000

Totalt: 2 349 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Detta projekt är inriktat på omstrukturering av facklig utbildning i riktning mot en typ av post-Fordistisk förnyelse av utbildning som har blivit vanlig i Sverige och som Ball beskriver som ett globalt policy-paradigm. Projektet ställer viktiga frågor till de omstruktureringsprocesser som förekommer i ett specifikt kontext som utgörs av fackliga utbildningar och som ges inom ramen för nya överenskommelser mellan Svenska Byggnadsarbetareförbundet (SBAF) och branschens arbetsgivarorganisation, Svensk Byggingusti (BI). Två specifika utbildningar som ges i olika partnerskapsformer mellan SBAF och BI kommer att fokuseras. Tillsammans ger dessa olika kontexter en uppsättning viktiga variationer som ter sig både nödvändiga och relevanta för en kritisk och komparativ fallstudie av utbildningsförändring. Genom studien kan vi konstituera såväl intrinsiskt som extrinsiskt värdefulla kunskaper för att utmana och även utveckla existerande pedagogiska teorier. Projektets huvudsyften är därmed att bidra med teoritillskott om situerat lärande i omstrukturerade utbildningar. Etnografiska och livshistoriska forskningsmetoder kommer att användas.

Dnr: 2002-2585

Fil doktor Sylvia Benckert

Institutionen för fysik, Umeå universitet

Projekt: Sammanhang och samarbete i fysikundervisning

Beviljat 2003: 650 000 2004: 650 000 2005: 650 000

Totalt: 1 950 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Syftet med den planerade studien är att förstå hur användningen av gruppdiskussioner med kontextrika problem både på högskole- och gymnasienivå påverkar studenternas intresse för fysik och även deras förståelse av fysikaliska begrepp. Syftet är även att undersöka vad innehåll och utformning av problemen betyder för studenternas förståelse och intresse. En viktig del av studien gäller genusanalys av de kontextrika problemen och av gruppdiskussionerna som inläringsmiljöer.

Vi samlar material från studerandegrupper i aktion genom videoinspelningar av gruppernas arbete. Detta material kompletteras med enkäter till studenterna och i vissa fall intervjuer. Utifrån litteraturstudier sammanställs riktlinjer för hur kontextrika problem

ska utformas för att vara genusinkluderande. Problem konstrueras sedan utifrån dessa riktlinjer och testas vid gruppdiskussioner.

I projektet samarbetar fysiker och lärarutbildare vid Umeå universitet, vid Mälardalens högskola och gymnasielärare i fysik.

Dnr: 2001-5503

Fil doktor Gunnar Berg

Matematiska institutionen, Uppsala universitet

Projekt: **Matematikens historia i lärande**

Beviljat 2002: 990 000 2003: 990 000 2004: 990 000

Totalt: 2 970 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

I vissa avseenden är den matematiska inläringen en spegelbild av den matematiska historien. Genom att lära av den matematiska historien kan elevens begreppsförståelse fördjupas samtidigt som det historiska perspektivet kan öka engagemanget för ämnet och göra det rikare. De svårigheter elever i gymnasium och högskola ofta upplever med infinitesimalkalkylen kan relateras till de problem, speciellt rörande det oändligt lilla, som matematiker kämpade med under uppbyggnadsfasen av den nya kalkylen under 1600- och 1700-talen. Projektet kommer till stor del belysa svenska förhållanden, vilket inte skett i något mer utförligt sammanhang.

I vårt projekt avser vi att utreda sambandet mellan matematikhistorien och matematiskt lärande, vad gäller förståelsen av oändligheten, specifikt det oändliga lilla. Öberg avser att undersöka förståelsen av oändlighetsbegreppet under 1600-talet innan Newton och Leibniz presenterade sina versioner av infinitesimalkalkylen. Rodhe fortsätter det arbete han påbörjade i sin lic. avhandling, dvs hur oändligheten och infinitesimalkalkylen mottogs i Sverige under första halvan av 1700-talet. Berg avser att studera det senare skedet i utvecklingen som påbörjas med Maclaurins tolkning av infinitesimalen.

Slutligen kommer vi gemensamt undersöka kopplingen till framställningar av kalkylen i 1800- och 1900-talens läroböcker, specifikt på gymnasienivå. Med vår forskning vill ge nya perspektiv, som kan berika undervisningen av kalkylen och dess tillämpningar.

Dnr: 2003-4445

Docent Jonte Bernhard

Institutionen för Teknik och Naturvetenskap, Linköpings universitet

Projekt: **Pedagogiska villkor för insiktsfullt lärande i naturvetenskap och teknik med interaktiva teknologier**

Beviljat 2004: 1 350 000 2005: 1 350 000 2006: 1 350 000

Totalt: 4 050 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Projektets övergripande mål är att studera lärandemiljöer i naturvetenskaplig och teknisk undervisning där datorer har stor betydelse för miljöns pedagogiska utformning. Olika typer av interaktiva teknologier har under flera år använts i svenska grund-, gymnasie- och högskolor. Exempel på populära interaktiva lärandemiljöer inkluderar mikrodatorbaserade laborationer (MBL), simuleringar, interaktiva föreläsningdemonstrationer och modellering. Gemensamt för dessa miljöer är att fenomenen visualiseras och att studenterna kan studera hur fysikaliska förlopp utvecklas och förändras. Även om förväntningarna har varit stora, är de rapporterade resultaten motstridiga. Det finns dock ett undantag, då studentaktivt användande av MBL har gett mycket positiva och stabila läranderesultat i flera olika studier. Mot denna bakgrund är det naturligt att vidare studera de skillnader i pedagogiska villkor som leder till observerade skillnader i lärande. Vilka aspekter i de interaktiva lärandemiljöerna är kritiska för att uppnå avsedda mål för lärandet, samt hur kan dessa aspekter utvecklas vidare och överföras till andra lärandemiljöer? För att besvara dessa frågor kommer vi i projektet att utföra omfattande datainsamling som innefattar kvantitativa studier med för- och eftertest, kvalitativa studier med videoinspelning, deltagande observationer och intervjuer.

Dnr: 2003-3667

Professor Eva Björck-Åkesson

Institutionen för Samhälls- och Beteendevetenskap, Mälardalens Högskola

Projekt: Pedagogisk verksamhet för små barn i behov av särskilt stöd i förskolan – generellt och specifikt stöd

Beviljat 2004: 1 215 000 2005: 1 215 000 2006: 1 215 000

Totalt: 3 645 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Projektet syftar till att undersöka vilken pedagogisk verksamhet som små barn (1-5 år) i behov av särskilt stöd idag erbjuds i förskolan. Fokus ligger både på generella åtgärder, som omfattar alla barn i förskolan, och specifika åtgärder, som innebär stöd anpassat efter enskilda barns behov. Det specifika stödet kan vara riktat direkt till barnet eller ges indirekt via åtgärder som riktas mot samspel, den sociala eller fysiska miljön. Generella och specifika åtgärder baseras på olika orsaksresonemang som också kan kopplas till fördelning av resurser. Generella resurser fördelas utifrån samhällets prioriteringar, t.ex. inklusion och en skola för alla, medan resurser för specifika åtgärder ofta bygger på behov av stöd relaterat till biologiska och/eller psykologiska orsaker hos det enskilda barnet. För att skapa en verksamhet där alla barn utvecklas och lär utifrån de egna förutsättningarna behövs både generella och specifika insatser. En utgångspunkt för studien är WHO:s internationella klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF) som ger en god ram för att beskriva både generella och specifika åtgärder. En teoretisk modell över generella och specifika åtgärder samt relationen mellan dessa kommer att utvecklas. Begreppsramen syftar till att ge redskap för att fördjupa förståelsen för pedagogiskt stöd till små barn samt att utgöra grund för kunskapsutveckling och utveckling av den praktiska verksamheten i förskolan

Dnr: 2003-3671

Professor Shirley Booth

Lärande Lund, Pedagogiska institutionen, Lunds universitet

**Projekt: Lärande i det IKT-medierade universitetet – erfaren
kontext och konstituerad mening där IKT, flexibilitet och mångfald
samverkar i tredje uppgiftens tjänst**

Beviljat 2004: 1 350 000 2005: 1 350 000 2006: 1 350 000

Totalt: 4 050 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

The project is to study learning in instances of web-based, flexible outreach initiatives where diversity of participation and range of target group lend particular interest. The results are intended to be fed back into the design and support of these and similar initiatives. Three instances have been chosen: a task-oriented course for adult union members, as an orientation to studying at university; a course for young people around the world on maintaining a viable environment through consideration of industrial and economic sustainability; and a masters programme in geographic information systems which is interdisciplinary and aimed to bring new technologies to workers in the field. All involve temporal and spatial flexibility, group work and internet-mediated discussions with other students and mentors/teachers, and can be related to life-long learning as a challenge to the university.

The research intends to focus on the relation between certain features of the courses and the learning that is afforded, making use of comparison and contrast. In particular, learning as constitution of meaning by the individual in relation to the context of learning that is experienced by the individual - from her own background and experiences, the meeting with the given structure and content of the course, the meeting with other participants at a distance, the significance of temporal, spatial and content flexibility, and the diversity of participants - is central to the study.

Dnr: 2001-5159

Fil doktor Christer Bouij

Musikhögskolan, Örebro universitet

**Projekt: Grundläggande normer och värderingar i – och omkring
musikläraryrket – deras konstruktioner och influenser**

Beviljat 2002: 420 000 2003: 800 000 2004: 400 000

Totalt: 1 620 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Ett pågående longitudinellt projekt om musiklärare i utbildning och yrke skall ges en fortsättning. De ursprungliga 160 informanterna har besvarat enkäter åren 1988, 1992, 1995 och 1998. Ett urval om 36 informanter har intervjuats under denna tidsram. Samtliga svenska musikhögskolor och utbildningsvarianter finns med i projektet,

alltså även den 1988 nya utbildningen till grundskollärare i musik. Informanternas bakgrund, uppväxt, muskläroarutbildning och första sex år i yrkeslivet är därmed väl dokumenterade, med särskilt sikte på processer och rörelser. Vi planerar därför att nu göra en djupare analys av de normer och värderingar som finns i muskläroararbetet. Vi vill också analysera vilka normer och värderingar som finns omkring muskläroaryrket och hur dessa eventuellt påverkar muskläroararbetet. Förutom en breddning av informanter som arbetar som muskläroare inom olika skolor och organisationer skall också andra kategorier lärare, administratörer, (kommunal-)politiker engageras i projektet. Den nya läroarutbildningen i musik skall också analyseras.

Dnr: 2001-3907

Universitetslektor Gerd Brandell

Matematikcentrum, Lunds universitet

Projekt: **Matematik – en manlig domän?**

Beviljat 2001: 298 000 2002: 508 000 2003: 325 000

Totalt: 1 131 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

Syftet med projektet är att undersöka om svenska skolelever och studenter uppfattar matematik som en manlig domän. Syftet är också att undersöka om en sådan föreställning påverkar flickors och pojgars val till gymnasieskolan respektive postgymnasial utbildning.

I en rad internationella undersökningar har forskare visat att matematik av många (både flickor/kvinnor och pojkar/män) betraktas som manlig. Detta har använts som en viktig förklaring till varför vissa flickor/kvinnor väljer bort matematiken vid fortsatta studier. Därmed försvåras deras möjligheter till högre studier inom naturvetenskap och teknik. Det mest använda instrumentet vid studier av könsstereotypa bilder av matematiken har varit Fennemans och Shermans på 70-talet utvecklade attitydskala. Den har nyligen vidareutvecklats av forskare i Australien, som hävdar att den på grund av förändringar i samhället inte längre kan tolkas så som den hittills gjort. Vi kommer att använda den nya skalan och komplettera med intervjuer att få fram en fördjupning av vad svaren i enkäterna avspeglar.

Forskningen sker i samverkan mellan fem universitet/högskolor i Sverige och i samarbete med forskarna från Australien och med forskare i andra länder. Vi har därmed möjlighet att göra en internationell jämförande studie. Den stora bristen på studenter inom naturvetenskap och teknik är ett samhälleligt problem. Därför är kunskap om föreställningar som påverkar bortval och tillval av matematik väsentlig.

Dnr: 2001-5509

Professor Donald Broady

Institutionen för Läroarutbildning, Uppsala universitet

Projekt: **Gymnasieskolan som konkurrensfält**

Beviljat 2002: 910 000 **2003:** 910 000 **2004:** 910 000

Totalt: 2 730 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Projektet skall studera de sociala effekterna av den alltmer uttalade profileringen inom den kommunala gymnasieskolan, den ökande andelen fristående skolor och ändrade antagningssystem såsom när närhetsprincipen slopats i Stockholm. Exempel på frågor är: Vad skiljer rekryteringen till de fristående skolorna från den till de kommunala? Tränger flickor, som i genomsnitt har högre grundskolebetyg, ut pojkarna från vissa elitutbildningar? Hur fördelar sig elever med olika slag av invandrabakgrund på skilda utbildningsvägar? Vilka mönster finns i rekryteringen av lärare och deras mobilitet? Projektet inrymmer översiktliga studier av elevrekryteringen i hela riket, fördjupade studier av utvecklingen i regionerna Stockholm, Uppsala och Gävle, samt pilotstudier av lärarkårens sammansättning och mobilitet. Totalregister med data (kön, socialt ursprung, nationell härkomst, betygsprestationer i grundskolan m.m.) om svenska gymnasieelever skall upprättas, liksom register över lärare i gymnasieskolan åren 1990-2001. Elever, lärare och administratörer i de tre regionerna skall intervjuas. Stort intresse kommer att ägnas åt vilka slags tillgångar (kulturellt kapital, ekonomiskt kapital, socialt kapital, skolkapital etc.) eleverna har i bagaget, samt hur gymnasieskolan är strukturerad som ett konkurrensfält där skilda utbildningsinriktningar intar olika positioner. Projektet genomförs som en samverkan mellan forskare vid Uppsala universitet, Högskolan i Gävle och Lärarhögskolan i Stockholm.

Dnr: 2002-3252

Professor Sture Brändström

Musikhögskolan i Piteå, Luleå Tekniska Universitet

Projekt: **Musiklärarutbildning i historiskt perspektiv**

Beviljat 2003: 1 600 000 **2004:** 1 600 000 **2005:** 1 600 000

Totalt: 4 800 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Musiklärarutbildningen har, liksom lärarutbildningen i stort, genomgått stora förändringar sedan andra världskriget. Musik ingår idag som en av de inriktningar som kan väljas av den lärarstuderande och kombineras med någon annan inriktning. Syftet med forskningsprogrammet är att belysa den historiska framväxten av två utbildningsparadigm, som blivit betydelsefulla för den musikpedagogiska diskussionen och utvecklingen inom musiklärarutbildningen i Sverige. Dels gäller det de lärotraditioner som sedan 1950-talet kommit att dominera den äldsta institutionen på området, Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Den andra huvudfaran utgörs av den folkbildningsbaserade musikpedagogik som vuxit fram vid Framnäs Folkhögskola och senare Musikhögskolan i Piteå. Projektet har ett idéhistoriskt perspektiv. Sökarljuset är främst inställt på artikulera idéer och föreställningar om musik, musikpedagogik, bildning, utbildning

och folkbildning. Vilka visioner och legitimeringsgrunder för musikutbildningen anfördes? Vilka var aktörer i processen – vem hade rätten att tala? Huvudmaterial för de båda delstudierna kommer att vara ett antal offentliga utredningar, debattartiklar om musikundervisning, valda läromedel för musiklärarutbildning. Viktiga aktörer för utvecklingen av musiklärarutbildningen i Stockholm och Piteå kommer att intervjuas.

Dnr: 2001-5514

Docent Elisabet Cedersund

Institutionen för hälsa och miljö, Linköpings universitet

Projekt: Socialpedagogiken i samhället – samspel mellan forskning, teori och praktik

Beviljat 2002: 1 560 000 2003: 1 560 000 2004: 1 690 000

Totalt: 4 810 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Programmet är inriktat på att utveckla socialpedagogiken forskningsmässigt och teoretiskt via studier av praxis. Det har en tvärvetenskaplig ansats och det omfattar sex delprojekt som är olika till sin karaktär. Delprojekten rör socialpedagogiska aspekter i arbetet med barn i förskoleåldern och skolåldern samt socialpedagogiska aspekter av vuxnas lärande inom folkbildning, arbetsliv och fritidsverksamhet. Spännvidden är stor mellan de beskrivna delprojekten när det gäller åldersdimensionen och verksamhetsarenorna.

Programmet har som syfte att vidareutveckla teorier och begrepp som förekommer inom socialpedagogisk forskning och utbildning, samt att peka på och ge kunskap om olika typer av motstridigheter och dilemman som via tidigare studier visat sig förekomma i många arbetssituationer av socialpedagogiskt slag. En sådan fråga som forskargruppen avser att ställa vid analysen av de olika studerade verksamheterna gäller socialpedagogiken som integrerande eller mobiliserande faktor. Genom att analysera empiriska material insamlade inom olika miljöer för lärande, kommer analys och tolkning kunna resultera i tillskott av ny kunskap av betydelse för individer och grupper som på olika sätt berörs av dessa verksamheter.

Dnr: 2002-3245

Fil doktor Teresa Cerratto

Institutionen för Numerisk analys och datalogi, Kungl Tekniska Högskolan

Projekt: Språkliga datorstöd och andraspråksinlärning

Beviljat 2003: 1 100 000 2004: 1 100 000 2005: 1 100 000

Totalt: 3 300 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

The use of computers has motivated many studies investigating the integration of

computers into teaching/learning practices and its educational effect. These studies provide a significant body of research findings supporting the usefulness of technology for language learning. However, so far little is known about how computer-based tools may be adapted to second language learners. The project investigates issues that are related to the use of computer support for learning Swedish as a second language. It focuses on the use of computer-language tools for writers who can fluently write and speak in their mother tongue. The goal is twofold :

- i) to study how learners develop their writing practices in the context of learning Swedish as a second language and how learners and teachers, use available writing tools in their training.
- ii) to contribute to the improvement of the design of existing language tools for writing in learning contexts.

The problem of supporting a developmental process such as writing when learning Swedish as a second language raises important issues in the field of computer support for learning.

This project aims to contribute to a better understanding of the role of technology in learning environments and to provide design principles for the development of computer writing tools for second-language learning purposes.

Dnr: 2003-4095

Fil doktor Jakob Cromdal

Institutionen för Tema, Linköpings universitet

Projekt: Pedagogiska praktiker och institutionell vardag på ett särskilt ungdomshem

Beviljat 2004: 432 000 2005: 432 000 2006: 432 000

Totalt: 1 296 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Under det senaste decenniet har svensk forskning i utbildningssammanhang alltmer fokuserat på de konkreta praktiker som utgör del av barns och ungdomars institutionella vardag i skolan. I det föreliggande projektet avser vi att studera den pedagogiska verksamheten vid så kallade särskilda ungdomshem. I fokus för undersökningen finns å ena sidan de lärandeaktiviteter som genomförs på institutionen, där vi avser att studera de metoder som personal och ungdomar använder för att genom socialt samspel presentera, begripliggöra och organisera pedagogiska uppgifter. Å andra sidan vill vi också undersöka hur föreställningar om institutionalitet – eller snarare olika institutionaliteter – gestaltar sig i och genom dessa lokala praktiker. Genom detaljerade analyser av social interaktion i dessa sammanhang hoppas vi kunna nå insikter om hur lärande formas i och genom deltagarnas konkreta och gemensamt koordinerade handlingar men också om hur deltagande och handlande i pedagogiska aktiviteter informeras av deltagarnas sociala föreställningar om institutionens målsättning, verksamhet och andra konkreta villkor.

Dnr: 2003-2361

Fil doktor Birgitta Davidsson

Institutionen för Pedagogik, Högskolan i Borås

Projekt: Fysiska och sociala villkor i integrerade klassrum

Beviljat 2004: 473 000 2005: 473 000

Totalt: 946 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Projektet tar utgångspunkt i reformen om integration mellan förskola och skola, forskning om integration och om vad platsen och rummet betyder för barns socialisation. Syftet är att undersöka hur fysiska och sociala villkor materialiseras i integrerade verksamheters klassrum. Det innebär att undersöka och beskriva

- a) klassrummens fysiska och sociala villkor,
- b) elevers och lärares föreställningar om fysiska och sociala villkor,
- c) hur elevers och lärares tolkningar av klassrummens fysiska och sociala villkor kommer till uttryck i användningen av rummen.

Moscovicis teori (1984, 2000) teorin om sociala representationer och Corsaros (1997) teori om kamratkulturer utgör projektets teoretiska ram. I båda teorierna är interaktion, kommunikation och social gemenskap centrala begrepp. Projektet kommer att genomföras i två steg. Steg ett innebär analys av tidigare insamlade skisser och ritningar över 231 klassrum i 55 olika integrerade verksamheter. I steg två väljs ett mindre antal av dessa verksamheter ut för fördjupade praktiktäna studier. Projektet innefattar också forskningsanknytning av lärarutbildningen. Projektet förväntas ge fördjupad kunskap om hur fysiska och sociala villkor materialiseras i integrerade verksamheters olika rum. Men också om hur dilemman i relationen mellan tidigare traditioner och integrerade verksamheter tolkas och uttrycks i skolans vardag.

Dnr: 2001-5433

Professor Tomas Englund

Pedagogiska Institutionen, Örebro universitet

Projekt: **Utbildning som deliberativ kommunikation – förutsättningar, möjligheter och konsekvenser**

Beviljat 2002: 1 300 000 2003: 1 300 000 2004: 1 300 000

Totalt: 3 900 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Projektets syfte är att analysera utbildningssystemets (grundskola, gymnasieskola, lärarutbildning och folkbildning) framtida roll och potential för att bevara, utveckla och förstärka en deliberativ demokrati. Projektet riktar därvid sitt fokus mot såväl de utbildningspolitiska som de institutionella förutsättningarna för i vilken utsträckning undervisnings- och lärandeprocesser kan utvecklas i riktning mot vad som kan betecknas som deliberativa samtal och en praxis som i övrigt kan sättas i relation till

deliberativ demokrati. Analyser av relationen utbildning – (deliberativ) demokrati sker inom projektet utifrån ett antal olika infallsvinklar men med en gemensam betoning av utbildning som ett potentiellt offentligt rum där politisk, social och kulturell mångfald är utmärkande. Projektets ansatser hålls samman av följande frågeställningar:

- 1) att utveckla och precisera den deliberativa demokratiteorins grundläggande idéer i relation till utbildning som offentligt rum,
- 2) att analysera de i vid mening utbildningspolitiska förutsättningarna för skola och annan utbildning som en deliberativt demokratisk miljö,
- 3) att analysera möjligheter och begränsningar för att förändra skola och utbildnings inre arbete i riktning mot deliberativ demokrati

Dnr: 2002-2660

Professor Tomas Englund

Pedagogiska Institutionen, Örebro universitet

Projekt: Vadå likvärdighet? Om likvärdighetsbegreppets olika innebörder i olika sammanhang – på skilda utbildningspolitiska nivåer och i konkret skolverksamhet

Beviljat 2003: 900 000 2004: 925 000 2005: 950 000

Totalt: 2 775 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Vårt projekt utgår ifrån antagandet att de olika sätten att tala om likvärdig utbildning speglar hur grupperingar i samhället genom sitt språkliggörande söker konstituera den önskvärda skolan. Avsikten med vårt projekt är att belysa några av de implikationer som olika tolkningar av likvärdighetsbegreppet får för skolan, och att därmed bidra till ett samtal om skolan i ett utbildningspolitiskt perspektiv. Projektet består av fem ansatser. Den första ansatsen ämnar utveckla en karta med olika bestämningar av likvärdighetsbegreppet samt en preliminär analys av vilka sociala krafter som bär upp dessa olika bestämningar. Den andra ansatsen analyserar det komplexa talet för den likvärdiga skolan genom att studera konflikter mellan kommunala och den statliga styrningen. Den tredje ansatsen undersöker vad förskjutningar av likvärdighetsbegreppet innebär för skolans verksamhet ur ett kunskapsperspektiv. Studien avser att belysa på vilket sätt de båda begreppen kunskap och likvärdighet kopplas till varandra samt de konsekvenser som denna koppling kan ge. Den fjärde ansatsen avser att belysa om det finns konkurrerande synsätt på vad som är kommunernas uppdrag som part i utbildningspolitiken, och hur dessa i så fall ser ut, och vilka de möjliga implikationerna är. Den femte ansatsen vill analysera decentraliserings- och centraliseringspolitik i Europa och dess effekter på likvärdighet/jämlighet i utbildning inom den europeiska kontexten.

Dnr: 2001-5434

Professor Lars-Magnus Engström

Institutionen för Samhälle, kultur och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Fysisk aktivitet i skola och på fritid – lärandeprocesser i skilda miljöer

Beviljat 2002: 2 150 000 **2003:** 2 300 000

Totalt: 4 450 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Vilka miljöer, i och utanför skolan, stimulerar till respektive förhindrar fysisk aktivitet och motorisk inläring? De huvudfrågor som söker sina svar i projektet är riktade mot två områden. Det första området rör skolans idrottsundervisning. Vilket är ämnets centrala innehåll och hur varierar detta innehåll och den tilldelade tiden med skoltillhörighet, upptagningsområde och lärarnas utbildningsstatus samt med elevernas ålder och kön? Syftet med den andra delstudien är i första hand att belysa hur olikheter i barns fysiska aktivitet avspeglas i motorisk förmåga och hälsotillstånd och därvid särskilt analysera skolans och närmiljöns betydelse. Hur fysiskt aktiva är barnen om den sammanlagda tiden för fysisk aktivitet under fritid, på väg till och från skolan, under rasterna samt under idrottstimmarna räknas samman? Vilka variationer finns i barnens motoriska prestationsförmåga och hur är dessa relaterade till skolans idrottsundervisning och till sociala och kontextuella faktorer?

Den första delstudien bygger på en pågående studie där ca 2 000 elever ur åk 3, 6 och 9, slumpmässigt utvalda från hela Sverige, har genomgått medicinska, fysiologiska och motoriska test samt besvarat frågeformulär. I tillägg till detta kommer omkring 20 lärare att intervjuas. I delstudie två har fem skolor med många fysiskt aktiva elever och fem skolor med många fysiskt inaktiva elever valts ut. Sammantaget berörs ca 500 elever.

Dnr: 2001-5436

Fil doktor AnnBritt Enochsson

Institutionen för Utbildningsvetenskap, Karlstads universitet

Projekt: Barns Internetsökning i skolan

Beviljat 2002: 455 000 **2003:** 268 000

Totalt: 723 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Projektet avser att fördjupa kunskapen om barns informationssökning på Internet i skolarbetet. I grundskolans läroplan, Lpo94 (Utbildningsdepartementet, 1994), och kursplaner (Thoursie & Werner, 1995) framhålls tydligt vikten av att kunna söka, finna och sammanställa information från olika källor. Genom den nationella satsningen ITiS (IT i skolan), poängteras även värdet av att använda modern informationsteknik i kombination med ett elevaktivt arbetssätt. Syftet är att undersöka barns agerande och reflektioner i samband med Internetsökning i skolarbetet när de ges tillfälle att arbeta med det under en längre tid och med god vägledning. Forskningen inom området är inte helt samstämmig, vilket har sin grund i olika teoretiska utgångspunkter. En stor del

av forskningen utgår från teorier där barns biologiska mognad anses vara en förutsättning för att kunna utveckla förmågor att hantera stora informationsmängder. I dessa studier får inte alltid barnen komma till tals. I studier som företräder ett barnperspektiv framkommer andra resultat. I projektet kommer barns röster att ha huvudrollen. Internetsökningen i skolan sedd ur ett användarperspektiv ger annan kompletterande kunskap som är av stort värde för den som ska handleda barn i denna verksamhet.

Dnr: 2002-2655

Fil doktor Claes Ericsson

Musikhögskolan, Lunds universitet

Projekt: Undervisningsideologier och diskurser hos lärare och lärarstuderande i musik

Beviljat 2003: 670 000 2004: 670 000 2005: 670 000

Totalt: 2 010 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Syftet med projektet är att utveckla kunskap om de olika undervisningsideologier och diskurser som ligger till grund för lärares i musik ställningstaganden vad det gäller organisering av verksamheten, innehåll samt arbetsformer i grundskolans senare årskurser. Empirin är tänkt att utgöras av gruppsamtal, en metod som utvecklades i samband med en tidigare delstudie och som visade sig användbar för att fånga olika typer av diskurs. Undersökningsdeltagarna är verksamma lärare i musik och lärarstuderande. Urvalet av deltagarna kommer att göras strategiskt eftersom en intressant aspekt är huruvida de identifierade undervisningsideologierna (diskurserna) i något avseende kan knytas till kön, ålder, typ av utbildning och tid i yrket, liksom till inriktningen på lärarstudierna. Utgångspunkten för samtalen kommer att vara resultaten från den tidigare delstudien, vilken utgjordes av en undersökning av grundskoleungdomars uppfattningar om musikaliskt lärande. Ur denna studie genererades en rad frågor som kommer att utgöra underlag för diskussion mellan undersökningsdeltagarna. Analysmetoden är diskursanalys och det finns en målsättning att kombinera tre olika ansatser, diskursteori, kritisk diskursanalys samt diskurspsykologi i avsikt att täcka in skilda aspekter. Det teoretiska perspektivet kan i enlighet med det diskursanalytiska angreppssättet sägas vara socialkonstruktionistiskt, dock kombinerat med sociologiska teorier om senmodernitet.

Dnr: 2001-5163

Fil doktor Anders Eriksson

Teologiska institutionen, Lunds universitet

Projekt: Retorikens didaktik – retoriken och dess övningar som en väg till skolans och högskolans kommunikativa mål

Beviljat 2002: 1 690 000 2003: 1 690 000 2004: 1 690 000

Totalt: 5 070 000 kr
Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Både skolan och högskolan har på senare år fäst allt större vikt vid de studerandes kommunikativa förmåga. Retoriken och dess övningar har historiskt varit vägen att uppfylla dessa mål. Traditionellt har retoriken gällt inte bara konsten att tala utan även konsten att skriva och läsa samt överväga och reflektera. Denna retorik har i 2 500 år dominerat det västerländska utbildningsväsendet, inte minst i form av ett tal-, skriv- och läsprogram som kallas progymnasmata. De sista 100 åren har dock förbindelsen mellan didaktiken och retoriken brutits.

Syftet med projektet är att utifrån det spontant växande retorikintresset undersöka hur retoriken och dess didaktiska program kan användas i dagens pedagogiska situation för att utveckla elevers/studenters kommunikativa förmåga. Då blir det viktigt att tydliggöra lärarens professionella roll som retorisk didaktiker. Projektet är uppdelat i 5 delprojekt:

- 1) Retorikens pedagogiska program i historiskt perspektiv
- 2) Retorikens pedagogiska program i komparativt och kritiskt perspektiv
- 3) Retoriska övningar som redskap för bearbetning och förståelse av undervisningsstoff.
- 4) Retoriska övningar som en väg att utveckla kommunikativ förmåga och genrebehärskning hos juridikstudenter.
- 5) Retorikens didaktik som ett medel att stärka lärarrollen. Målet för projektet är en återupprättad förbindelse mellan retoriken och didaktiken till nytta för framför allt skrivundervisningen som ett sätt att lära i det svenska utbildningsväsendet.

Dnr: 2002-2564

Fil doktor Per-Olof Erixon

Institutionen för Svenska och samhällsvetenskapliga ämnen, Umeå universitet

Projekt: Genrer i rörelse – estetiska textpraktiker i gymnasieskolan

Beviljat 2003: 754 000 **2004:** 754 000

Totalt: 1 508 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Projektet ”Genrer i rörelse – estetiska textpraktiker i gymnasieskolan” syftar till att litteratur-, skriv- och mediepedagogiskt studera de textpraktiker som utvecklas av eleverna i spänningsfältet mellan svenskämnets traditionellt bestämda skriftspråkliga genrer, ett friare skapande skrivande och samtida mediekulturer. Studien väcker i anslutning till detta principiella frågor om hur lärare i svenska/svenska som andraspråk och elever handskas med förhållandet mellan skolan som offentlighet och fritiden som privatsfär. Projektet vill söka svar på följande frågor:

- Vilka föreställningar har elever och svensklärare om genrer för skrivande och möjligheterna att bryta mot dem?

- Vilka förhandlingsstrategier för hur texter ska se ut och för vad som går att ge uttryck åt utvecklar elever och svensklärare när man i skolan initierar projekt i skapande skrivande i form av lyrik och/eller multimediala elektroniska texter?
- Hur förhåller sig dessa estetiska praktiker till litterär socialisation, till svensk-ämnets traditionellt skriftspråkliga genrer och till populärkulturellt och medialt konstruerad genrepraxis?
- Hur upprättar elever och svensklärare gränssnitt mellan estetiska textpraktiker inom skolan som offentlighet och fritiden som privatsfär?
- Vilka tematiska mönster med avseende på reflexivitet och identitetsskapande framträder i elevernas texter?

Dnr: 2001-5438

Professor Johanna Esseveld

Teknik och Samhälle, Malmö Högskola

Projekt: **Kön och etnicitet i högre utbildning**

Beviljat 2002: 1 040 000 2003: 1 040 000 2004: 1 040 000

Totalt: 3 120 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Utbildning är en del av samhället. Högre yrkesutbildningar speglar t.ex. köns- och etnicitetsmönster på arbetsmarknaden. Dessa mönster kan kännas igen i utbildningsorganisationen, men påverkar även olika aspekter av lärandeprocesser. Frågan blir på vilket sätt dessa mönster bekräftas eller bryts på högre utbildningar? Vilka möjligheter har olika aktörer som är involverade i lärandeprocesser - lärare, administratörer, politiker - att förbereda studenter på vad som händer på arbetsmarknaden och/eller att erbjuda teoretiska och andra redskap för att ändra dessa mönster?

Projektet syftar till

- 1) att undersöka kunskaps- och lärandeprocesser i högre utbildning och på arbetsmarknaden ur ett köns- och etnicitetsperspektiv
- 2) att studera relationen mellan utbildning, arbetsmarknad och samhällsstyrning.

Projektet, som använder både kvantitativa och kvalitativa metoder ska pågå under tre år. Fyra forskare deltar: en sociolog, en statsvetare, en mikrobiolog och en idéhistoriker. Tre av dessa utförde år 2000 en förstudie om Lärande, kön och etnicitet (se bil). Resultaten är avsedda att användas som underlag för förslag till åtgärder för att komma till rätta med ojämlika förhållanden inom universitetsvärlden. I syfte att sprida kunskapen som utvecklas inom ramen för studien ämnar vi anordna workshops och seminarier, delta i konferenser och publicera böcker, rapporter och artiklar.

Dnr: 2003-4404

Docent Ann-Carita Evaldsson

Institutionen för Tema, Linköpings universitet

Projekt: **Mobbning som socialt samspel – en interaktionsstudie av**

elevers vardagliga kamratgruppsaktiviteter i en mångkulturell skola

Beviljat 2004: 500 000 **2005:** 500 000 **2006:** 500 000

Totalt: 1 500 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Projektet skiljer sig från tidigare skolmobbningsforskning genom sin tvärvetenskapliga grundforskningskaraktär. Idag saknas kvalitativa studier av hur mobbningsituationer utvecklas bland elever i skolvardagen och hur elever motverkar att en person blir offer för återkommande mobbningsaktiviteter. Syftet är att i detalj utforska elevers samspel i vardagliga mobbningsaktiviteter och skolans roll i sammanhanget. Att elever i en mångkulturell skola förväntas etablera sociala relationer över sociala, etniska och språkliga gränser med andra elever de inte själva valt eller kan välja bort antas vara en grogrund för mobbning. Mer specifikt studeras mellanstadieflickors och pojkars samspel i kamratgruppsaktiviteter som skvaller, retningar, förolämpningar, utfrysning, etc. i en mångkulturell skola. Centralt är att förstå hur flickor och pojkar använder mobbningsaktiviteter för att mobilisera status och sociala skillnader. Det innebär att alla de möjliga övergrepp som begreppet mobbning vanligtvis döljer inklusive rasism, sexism, homofobi och annat är i fokus för projektet. Det faktum att många elever utsätts för mobbning under skoltid understryker betydelsen av att utforska elevers samspel i vardagliga kamratgruppsaktiviteter. Kunskaper om mobbningsituationens sociala dynamik är viktig för att förebygga, uppmärksamma och motverka flickors och pojkars mobbningsaktiviteter samt förstå aktiviteternas funktion i ett skolsammanhang.

Dnr: 2002-3316

Professor Siv Fischbein

Institutionen för Individ, omvärld och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Tvärvetenskaplig samverkan kring lärande, delaktighet och hälsa i samspel med den pedagogiska miljön

Beviljat 2003: 1 400 000 **2004:** 1 400 000 **2005:** 1 400 000

Totalt: 4 200 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Den arbetsmiljö och den inlärningssituation som barn och ungdomar möter under skoltiden kommer att påverka deras utveckling, delaktighet och hälsa under uppväxtåren och senare som vuxna. Utifrån tidigare ansökan till Vetenskapsrådet (2001-2894-27) har vi erhållit planeringsmedel för att utveckla en tvärvetenskaplig samverkan kring lärande, delaktighet och hälsa i samspel med den pedagogiska miljön. Inom ramen för "en skola för alla" har Specialpedagogiskt forum etablerats som ett samarbete i gränsen mellan pedagogik, medicin och samhällsvetenskap. Vi vill nu gå vidare i detta arbete och utveckla en gemensam forskarskola i specialpedagogik. Området specialpedagogik förenar de tre intressenternas utbildnings- och ansvarsområden. Lärarhögskolan och Mälardalens högskola svarar för utbildningen av pedagoger medan Karolinska institutet

svarar för utbildning av sjukgymnaster, logoped, läkare och andra yrkesgrupper vilka i sitt arbete möter samma barn och elever som pedagogerna. Detta är särskilt aktuellt när det gäller barn och ungdomar med funktionshinder, de som befinner sig i olika typer av skolsvårigheter eller utvecklar ohälsa. Syftet med projektet är att bygga upp en gemensam forskarskola i specialpedagogik för att kunna ge pedagoger och övriga aktuella yrkesgrupper möjlighet att utveckla ny kunskap och ett integrerat samarbete för att därigenom förbättra villkoren för barn och ungdomar i allmänhet och i synnerhet för dem i behov av särskilt stöd.

Dnr: 2001-3757

Docent Roger Fjellström

Institutionen för Filosofi och lingvistik, Umeå universitet

Projekt: **Läraren som fostrare**

Beviljat 2001: 221 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

Projektets mål är att etablera läroområdets etik som ett nytt forskningsfält i Sverige. Skolornas s.k. värdegrundsarbete har en oklar status och innebörd. Det är alltjämt kunskaper och färdigheter som utgör verksamhetsmål. Inte heller i lärarutbildningen har ett medvetet arbete med skolans fostransuppgift förekommit. Skolans och fostrans etiska dimension har uppmärksammats i den internationella forskningen men föga i Sverige. Det centrala är den normativa etiken, dvs. formulering och validering av normer, värden och förhållningssätt. Det som gjorts i Sverige avser huvudsakligen deskriptiv etik. Idag finns ingen disciplin som systematiskt behandlar läroområdets etik. Fostransuppgiften kan därför knappast beskrivas annat än i svävande ordalag.

I min studie fokuserar jag på skolans etiska uppgift. Frågan är hur, närmare bestämt, förskole-, grundskole- och gymnasielärares fostrande uppdrag bör förstås. Moralfilosofisk forskning problematiserar, den utgörs av analytisk och konstruktiv reflektion och eventuella svar är tentativa. Tanken är att mitt arbete ska bidra till en ny lärarroll och en bättre skola. Dess bidrag är att förfina de analytiska redskapen och fördjupa den etiska reflektionen för skolornas arbete med fostransuppgiften. Det kan få betydelse för den nya lärarutbildningen, i vilken värdegrundsfrågor tänks spela en större roll.

Dnr: 2003-4227

Docent Roger Fjellström

Institutionen för Filosofi och lingvistik, Umeå universitet

Projekt: **Kärlek som kärnan i skolans värdegrund, lärares yrkesetik och pedagogiska arbete**

Beviljat 2004: 540 000 2005: 540 000 2006: 540 000

Totalt: 1 620 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Tanken att alla människor har lika värde är fundamental i vår kultur, i vår regeringsform, skollagen och läroplanerna. Lärare ska respektera den och förmedla och förankra den hos eleverna. Den handlar om ett speciellt och absolut etiskt värde, inneboende i oss, oberoende av personliga kvaliteter och handlingar. Denna föreställning är oklar och filosofiskt kontroversiell. I den utilitaristiska traditionen avvisas den helt. Projektet ska underbygga tanken på ett allmänt, lika och absolut människovärde i skoletisk kontext. Det har tre delar. En del är formandet av en teori om människovärdet, viktigt för fostrans curriculum. En annan del är att utifrån teorin precisera respekten för människovärdet som del av lärares yrkesetik. En tredje del är att utarbeta implikationer för fostransarbetets pedagogik. Projektets hypotes är att alla människor har lika inneboende etiskt värde i kraft av att de är lika värda kärlek. Det finns en trovärdig bas för denna tanke, i en konstruktion med en hypotetisk ideal observatör, vars reaktioner på människorna och deras liv bestämmer vad som är värdefullt. Denne skulle se människorna som konkreta individer och omfatta dem med en villkorslös kärlek. Denna teori undgår kritik som riktats mot andra utformningar. Barn och mer eller mindre gravt förståndshandikappade får fullt människovärde. Teorin är originell i förhållande till såväl nationell som internationell filosofisk debatt. Dess betydelse för lärares yrkesetik och fostrans didaktik är stor.

Dnr: 2003-4364

Fil doktor Per-Anders Forstorp

Institutionen för Numerisk analys och datalogi, Kungl Tekniska Högskolan

Projekt: **Det gränsöverskridande lärandets innehåll och organisering**

Beviljat 2004: 1 080 000 2005: 1 080 000 2006: 1 080 000

Totalt: 3 240 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

För cirka tjugo år sedan var gränsöverskridande tvärvetenskap ett omstritt fenomen inom den högre utbildningen. Idag är fenomenet tvärtom helt accepterat och mycket vanligt förekommande och det är snarast en norm att nya utbildningar skall bryta mot tidigare uppdelningar och syfta till att överskrida gränser av olika slag. Projektet syftar till att beskriva och kritiskt analysera det gränsöverskridande lärandets innehåll och organisering i samtida svensk grundutbildning och forskarutbildning. Projektets frågor kan indelas i tre kategorier, det gränsöverskridande lärandets praktiker, dess teori och ideologi så som dessa kommer till uttryck hos olika aktörer och för det tredje frågor om lärandets sociala, kulturella och politiska, funktioner. Projektet består huvudsakligen av etnografiska studier av ett mindre urval utbildningar på grund- och forskarutbildningsnivå i syfte att beskriva och analysera praktiker, ideologier och maktrelationer för det gränsöverskridande lärandet, dess operationalisering och implementering. Ett annat syfte är att öka det svenska utbytet med internationell forskning inom området.

Dnr: 2001-5460

Fil doktor Rita Foss-Fridlitzius

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Förändrade incitament i den svenska vuxenutbildningen

Beviljat 2002: 1 040 000 2003: 1 040 000 2004: 1 040 000

Totalt: 3 120 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Ansökan avser ett större forskningsprojekt med syfte att:

- Få ökad kunskap om den svenska vuxenutbildningens omvandlingar och samspel med sociala och politiska förändringar, samt att identifiera och studera de individuella och institutionella incitamentens konstitutiva roll i vuxenutbildningens omvandlingar.
- Genomföra närgående analyser av hur pedagogiska och demokratifrämjande målsättningar görs verksamma som stimuli inom de studerade utbildningspraktikerna och dess policyarenor.
- Nå en djupare förståelse kring frågan om relationen mellan nuvarande styrsystem och den statligt lagda ramen för verksamheten och mer lokalt betingade förhållanden och handlingsutrymmen.

Vi utgår från att incitament är såväl systemrelaterade som av social och politisk karaktär och att de som en följd av ett allt större utbildningsbehov och utbildningsutbud har ökat i betydelse. Incitament kan förstås som processer och medel varmed individer och institutioner finner grundläggande stimuli för att handla i en eller annan riktning, d.v.s. det kan vara såväl individuella drivkrafter som socialt institutionaliserade drivkrafter. Inom ramen för projektet ryms fem delprojekt där den sammanbindande tematiken placerar sig inom dagens utbildningspolitiska styrproblem. Delprojekten är fokuserade på kunskapslyftet, folkhögskolor, komvux samt jämställdhet och policy som tvärgående projektansatser. Till projektet kommer även en kollokvieverksamhet att knytas.

Dnr: 2002-2751

Fil doktor Rita Foss-Fridlitzius

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Utvärdering som led i skolans förändringsarbete – fallet Göteborg

Beviljat 2003: 1 200 000 2004: 1 200 000 2005: 1 200 000

Totalt: 3 600 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Utvärdering - och dess begreppsliga kusiner uppföljning och kvalitet - har blivit en verksamhet vars mål i utbildningssammanhangen ofta utpekats som väsentlig för att för att bidra till utveckling och styrning. Det här skisserade projektet utgör en tvärvetenskaplig ansats med syfte att utifrån en analys av institutionella och organisatoriska

omvandlingar i utbildningsområdet utveckla en så systematisk förståelse som möjligt över utvärderingsarbetets funktion och dynamik. Den empiriska delen av studien gäller ett lokalt sammanhang - Göteborgs kommun. Men studien har också den mer övergripande, teoretiska, ambitionen att bidra till förståelsen av utbildningssystemets omvandlingar och den roll som individuella och kollektiva aktörers handlande har under specifika sociala förhållanden. Den mångfald aktörer som idag är inbegripna i och/eller berörda av utvärderingsarbete gör en sådan ambition väsentlig. Projektet bedrivs i form av flera fallstudier som hålls samman av en gemensam forskningsstrategi att belysa ovanstående. Till studiens tema och områden hör:

- a) kommunala och andra anordnare av utbildning och deras initiativ för att skapa egna uppföljnings- och kvalitetssystem
- b) särskilda projekt vari visioner och modeller konkretiseras och inbäddas i professionaliseringssträvanden, kunskapsorganisering etc.
- c) skolornas och stadsdelsnämndernas självrapportering och
- d) medias rapportering om skola och utbildning.

Dnr: 2001-5466

Fil doktor Gun-Marie Frånberg

Fakultetsnämnden för lärarutbildningen, Umeå universitet

Projekt: Värdegrundsfrågor i den nya lärarutbildningen – en studie om etiska och moraliska dilemman i en föränderlig värld

Beviljat 2002: 1 650 000 2003: 1 650 000 2004: 1 850 000

Totalt: 5 150 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Skolans värdegrundssocialisationen är starkt betonad i skollagen och läroplanerna. För lärarutbildningens vidkommande utgör därför utbildningen i värdegrundsfrågor en central uppgift. Forskningsprogrammet Värdegrundsfrågor i den nya lärarutbildningen: en studie om etiska och moraliska dilemman i en föränderlig värld, fokuserar de etiska och moraliska dilemman i skolans värdegrundssocialisation som aktualiserats genom ökad globalisering, förändringar i genusroller, biomedicinska innovationer, förfinad informations- och kommunikationsteknik, samt de nya styrdokumenterna om demokrati- och medborgarfostran i skolan. På ett mer konkret plan är syftet att studera hur de etiska och moraliska dilemman utifrån värdegrundssynpunkt behandlas i den nya lärarutbildningen i Sverige och hur de lärarstuderande uppfattar sin utbildning.

Projektet genomförs som en treårig studie av hur utbildningen av värdegrundsfrågor av blivande lärare byggs upp vid olika högskolor med lärarutbildning. Skrivna dokument kommer att granskas, lärarutbildare och lärarstuderande kommer att intervjuas. Enkätstudier med lärarstuderande kommer också att genomföras. De teoretiska utgångspunkterna för projektet är pedagogiska, genusvetenskapliga, utbildningshistoriska, statsvetenskapliga och sociologiska. Resultatet kommer att analyseras mot bakgrund av bakomliggande socioekonomiska och politiska förändringsprocesser.

Dnr: 2002-2627

Fil doktor Ragnar Furenhed

Institutionen för Religionsvetenskap, Linköpings universitet

Projekt: Särskolans värdegrundsarbete

Beviljat 2003: 540 000 2004: 557 000 2005: 545 000

Totalt: 1 642 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

För särskolan gäller samma läroplaner som för grundskolan och gymnasieskolan. Det betyder att målen för de utvecklingsstörda ungdomarnas moraliska, personliga och sociala utveckling är de samma som för andra barn och ungdomar, trots att deras förutsättningar ofta är radikalt annorlunda. Syftet med projektet är dels att undersöka och beskriva arbete med värdegrundsfrågor inom särskolan, med särskilt fokus på de tonåriga elevernas moralutveckling, dels att ge ett bidrag till en teoribildning kring moralisk utveckling för elever med intellektuella funktionshinder och svagt utvecklad verbal förmåga. I studiens empiriska del kommer både pedagogisk praxis och pedagogisk reflektion att studeras med hjälp av deltagande observation, intervjuer, fokusgrupper och studium av skilda dokument med relevans för studiens frågeställning, såsom individuella kursbeskrivningar och elevarbeten. Då projektet är förknippat med känsliga etiska frågor kommer höga forskningsetiska krav att ställas och det kommer fortlöpande att förankras i berörda grupper.

Dnr: 2001-3998

Fil doktor Joanna Giota

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Motivationens och andra faktorerers betydelse för elevers lärande och prestationer samt framtida studieval sett ur ett elevperspektiv

Beviljat 2001: 311 000 2002: 623 000

Totalt: 934 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

Projektet syftar till att fördjupa analysen av hur faktorer såsom motivation, självuppfattning, kön och social bakgrund hänger samman över tid och påverkar elevers lärande och prestationer samt studieval på gymnasie- och högskolenivå.

Analysen görs på data insamlade av det långitudinella UGU-projektet, vilket har följt 7600 elever från årskurs 6 i grundskolan till årskurs 3 på gymnasiet med elevenkäter och enkäter riktade till elevernas föräldrar. Uppgifter om elevernas betyg genom hela skolsystemet och resultat på standardiserade kunskapsprov samt föräldrarnas sociala bakgrund (SEI-kod har insamlats av SCB).

Den teoretiska ramen för projektet är socio-kognitivisk vad gäller elevernas mo-

tivation och metoderna för att analysera de ovannämnda faktorernas relationer med varandra över tid är både kvalitativa och kvantitativa.

Dnr: 2002-3342

Fil doktor Annica Gullberg

Institutionen för Matematik, Natur- och Datavetenskap, Högskolan i Gävle

Projekt: **Blivande Ma/NO-lärares ämnesdidaktiska utveckling**

Beviljat 2003: 819 000 2004: 845 000 2005: 845 000 2006: 910 000

Totalt: 3 419 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Utbildningen till lärare är en process som innebär både att lära sig själv och att utveckla idéer om hur kunskap och värderingar görs förståeliga för andra. På samma sätt som när eleverna lär sig i skolan måste de blivande lärarnas idéer om undervisning och lärande utvecklas utifrån deras tidigare kunskap och föreställningar. Kunskap om studenterna, deras föreställningar och förväntningar, är därför nödvändig för att skapa ett relevant innehåll i lärarutbildningen.

Man har i många forskningsprojekt studerat elevers och studenters ämneskunskaper men sällan intresserat sig för den process som utvecklar de blivande lärarnas ämnesdidaktiska kunskap. Vi ämnar därför följa studenter i programmet för grundskollärare i matematik och naturvetenskap och studera den process som utvecklar dem från studenter till professionella lärare. Sker det en verklig ämnesdidaktisk progression i kurserna och hur utvecklas studenternas didaktiska kunskaper och föreställningar? För att besvara dessa frågor använder vi en metod som vi tidigare använt i ett pilotprojekt och är förtrogna med. Studenterna får planera ett par lektioner på bestämda moment, besvara enkäter och sedan i intervjuer närmare förklara hur de har tänkt. Studien påbörjas före studenternas första kurs i Ma/NO och avslutas under sista terminen. Progressionen följs med upprepade enkäter och intervjuer. Kunskapen som erhålls kommer att ge nya möjligheter att vidareutveckla lärarutbildningen i Ma/NO.

Dnr: 2001-3996

Professor Jan-Eric Gustafsson

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: **Klassrumsmiljön ur elev- och lärarperspektiv**

Beviljat 2001: 242 000 2002: 571 000 2003: 467 000 2004: 467 000

Totalt: 1 747 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

Huvudsyftet är att utveckla och pröva instrument med vilka elever och lärare kan göra bedömningar av lärandemiljöer, med särskild fokus på klassrumsmiljön. En utgångspunkt för projektet är en tidigare genomförd reanalys av det material som är

1968 samlades in i åk 6 inom projektet Didaktisk Processanalys (DPA). I reanalysen faktoranalyserades bl a 40 frågor i ett elevformulär om attityder till skolan, läraren och kamraterna dels på klassnivå, dels på individnivå. Resultaten visade att det är möjligt att med hjälp av aggregerade individbedömningar göra beskrivningar av klassrumsmiljön, samtidigt som skillnader mellan olika individers bedömningar framkommer. Inom projektet kommer nya instrument att utvecklas som medger beskrivningar av lärandemiljöer med avseende på mål, läromedel och material, på eget arbete i skolan och hemma, på ansvarstagande för det egna lärandet, och på interaktion och status. Förutom instrument som vänder sig till eleverna, kommer speciella instrument att utvecklas för lärarna. I den empiriska undersökningen, som planeras att omfatta 60 klasser i skolår 6, kommer de nyutvecklade instrumenten att användas tillsammans med det tidigare använda DPA-formuläret. Denna design tillåter en studie av förändringar i elevernas beskrivningar av klassrumsmiljön över en 30-årsperiod, samtidigt som den medger en fördjupad analys av de nyinsamlade data. Analys av data kommer att ske dels med konfirmatorisk faktoranalys för tvånivådata, dels med sociometriska metoder.

Dnr: 2001-5524

Professor Gunilla Halldén

Institutionen för Tema, Linköpings universitet

Projekt: Förskolan i omvandling och en ny barndom – en studie av relationen mellan diskurs och praktik med avseende på hur lärande och omsorg kommer till uttryck

Beviljat 2002: 780 000 2003: 780 000 2004: 780 000

Totalt: 2 340 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Via fyra empiriska studier kommer förskolan att belysas som en arena där barndom förhandlas och där omsorg och lärande realiserar. Två delstudier tar sin utgångspunkt i bild- och bokpraktiker, två områden som traditionellt har stor plats i förskolan. Dessa studier avser att belysa hur barnen förhåller sig till estetiska konventioner och normer samt utforskar sociala regler och möjliga positioner för egna framträdelseformer. En tredje delstudie belyser förskolan som miljö för förebyggande arbete och fokuserar hur normaliseringsprocesser och kategoriseringar av barn uppstår i den vardagliga praktiken. Här är omsorg relaterat till ett socialpedagogiskt förhållningssätt. De tre delstudierna gör det möjligt att via etnografiska beskrivningar komma åt hur barnen utnyttjar förskolan som ram för egna projekt, men också hur denna ram skapar gränser för normalitet och avvikelse. Analyser av olika förskolepraktiker används för att belysa den övergripande frågan om hur förskolan är delaktig i skapandet av en barndom. Omsorg blir ett viktigt begrepp för att fånga upp vilka aspekter av barnet som kommer till uttryck och hur omsorg kan relateras till lärande. Det fjärde projektet belyser den diskursiva nivån och analyserar den barnsyn som presenteras i såväl styrdokument som utbildningssatsningar. De olika projekten är sammanlänkade via den teoretiska referensram som the new social study of childhood utgör.

Dnr: 2002-2603

Professor Ola Halldén

Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet

Projekt: Att lära om miljö på en icke-traditionell miljöutbildning – kunskapsbildning om miljö på Ekonomutbildningen

Beviljat 2003: 390 000 2004: 650 000 2005: 715 000 2006: 715 000

Totalt: 2 470 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Forskning om studerande och studerandes lärande i miljöundervisning har främst fokuserat attityder, beteenden och kunskap. Vidare har intresset främst riktats mot kunskaper i naturvetenskapliga ämnen relaterade till ett miljöinnehåll och inte samhällsvetenskapliga ämnen och studierna har genomförts med elever på grund- och gymnasieskola. Forskningsprojektet syftar till att beskriva ekonomstuderandes tolkningar av ett miljöspecifikt innehåll och erfarenheter av miljöundervisning i högre utbildning samt undersöka ekonomstuderandes kunskapsbildning om ett miljöspecifikt innehåll. Forskningsintresset är därmed inriktat på lärandeprocesser, i motsats till tidigare pedagogisk forskning om studerandes kunskaper om miljö. Kunskapsbildning ses här i ett konstruktivistiskt och intentionellt perspektiv och projektet syftar också till att vidareutveckla teoribildning med utgångspunkt i tidigare empiriska studier.

Dnr: 2001-5525

Professor Sven Hartman

Institutionen för Undervisningsprocesser, kommunikation och lärande,
Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Gemensamma värden?

Beviljat 2002: 1 950 000 2003: 1 950 000 2004: 1 950 000

Totalt: 5 850 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Projektets mål är att genom ett antal delstudier belysa och analysera förutsättningarna för förändring av det som kallas skolans värdegrund. Under 1990-talet skedde stora förändringar såväl inom skolan som i de ungas livssituation: Ett nytt och varierat utbildningssystem och nya ungdomstrender uppstår; ett alltmer mångkulturellt Sverige växer fram. Vilka konsekvenser har detta fått för skolpersonalens och elevernas sätt att se på grundläggande värden? Hur förhåller sig dessa synsätt till de värden som på olika nivåer proklamerats inom skolsystemet? Dagligen gestaltas olika värden i ord och handling av både lärare och elever. Hur varierar den enskildes värderingar med miljö och situation; vad kan knytas till uttalade mål och vad kommer från andra håll? Vilka teoretiska grunder kan anföras för olika ståndpunkter? Projektet vill problematisera den offentligt deklarerade värdegrunden och bidra till en kunskapsutveckling för en framtida utbildningsetik.

Projektet kommer att drivas i samverkan mellan olika lärosäten och discipliner, så att ett tvärvetenskaplig forskningssammanhang skapas med företrädare för antropologi, etik, invandringsforskning och pedagogik.

Dnr: 2003-4440

Professor Sven-Olof Holmgren

Kungl Vetenskapsakademien

Projekt: NTA forskning och utveckling

Beviljat 2004: 1 000 000 2005: 1 000 000

Totalt: 2 000 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

The aim of this project is to develop material, manuals and philosophy for teaching science and technology (S and T) in public schools, and to study this development from a scientific point of view. The project will be carried out in close collaboration with teachers, educators of teachers, scientist, and representatives of industry and municipalities.

The project belongs to an initiative called Natural Science and Technology for All (NTA). It is a nationwide cooperation between Royal Swedish Academy of Sciences, Royal Swedish Academy of Engineering Sciences, currently 34 municipalities and a number of "free schools". The idea is to create an activity integrated with the ordinary school curriculum, which not only does research, but also contributes to the development of new teaching patterns for teachers in S and T. The project shall create knowledge about how to teach S and T so that both teachers and students are provided with good science literacy.

There is a great need to study the development of the prerequisites NTA has formed to achieve this. We are conscious about the fact that this application concerns matters on the borderline of what the committee is responsible for, i.e. that it deals both with research and development. However, we see this as strength with NTA, since to reach the specific goals of the project, we need to know much more about the mechanisms of interaction between the different players and their reactions to the teaching materials

Dnr: 2002-3386

Fil doktor Mona Holmqvist

Institutionen för Beteendevetenskap, Högskolan i Kristianstad

Projekt: Lärandets pedagogik

Beviljat 2003: 1 500 000 2004: 1 500 000 2005: 1 500 000

Totalt: 4 500 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Projektet tar sin utgångspunkt i att det som eleverna ges möjlighet att lära är av avgörande betydelse för vilka förmågor de ges möjlighet att utveckla. I studien provas en modell, avsedd att förena tre olika syften; elevers lärande, lärares lärande och forskares lärande. Syftet är att utveckla såväl teori som praktik, i ett samspel utifrån den undervisningspraktik som växer fram inom ramen för studien. Lärandets manifesta objekt, så som det formas av lärare och elever tillsammans, fokuseras och i samarbete med verksamma lärare identifieras och utvecklas insikter om hur en genuin kunskapsutveckling kan ske. Projektet kan generera kunskap om lärande och undervisning, som kan ligga till grund för modeller av såväl lärarutbildning som kompetensutveckling av verksamma lärare.

Den del som kan benämnas ett skolutvecklingsprojekt bedrivs i form av en specifik modell, "learning study", en form av kompetensutveckling för lärare som syftar till att göra dem bättre skickade att utveckla elevernas möjligheter att lära något på ett särskilt sätt. Den andra delen av forskningsprojektet är av grundforskningskaraktär. Det syftar till att utveckla en modell för kompetensutveckling av lärare, men framför allt att utveckla den teori om lärande, variationsteorin, som utgör den teoretiska grunden för detta projekt. Genom att undersöka variationsteorins bärighet i nära samarbete med verksamma lärare, där de själva väljer objektet för elevernas lärande, skapas en praxisnära grundforskning.

Dnr: 2001-5531

Professor Glenn Hultman

Institutionen för Utbildningsvetenskap, Linköpings universitet

Projekt: Naturvetenskap i grundskolan – undervisningens form och innehåll

Beviljat 2002: 520 000 2003: 520 000 2004: 520 000

Totalt: 1 560 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Med föreliggande projekt vill vi genomföra delstudier som belyser grundskolans naturvetenskapliga undervisning. Projektet bryter mot sedvanligt sätt att kartlägga vad som beskrivs som begreppsförståelse eller begreppsbyggnad. Vi fokuserar i stället på frågor som rör social interaktion och kommunikation och hur elever och även lärare blir delaktiga i sätt att tala och betrakta världen ur naturvetenskapliga perspektiv. Genom analyserna från de olika delprojekten kommer vi förhoppningsvis att öka förståelsen för lärprocesserna. Som inkörsport studerar vi klassrumsinteraktion, laborativt arbete och läromedel. Fokus i projektet är således:

- 1) Lärare och elever arbete med de naturvetenskapliga stoffområdena,
- 2) Laborationen som miljö för lärande,
- 3) Läroboken som bärare av naturvetenskaplig kunskapskultur.

Det övergripande syftet är att belysa hur elever socialiseras in i skolans naturvetenskapliga undervisning, hur samspelet mellan lärare och elever och mellan elever tar sig

uttryck i klassrummet och hur elever blir delaktiga i och lär sig behärska de naturvetenskapliga orden och termerna. Ytterligare ett syfte är att belysa hur lärare enskilt eller tillsammans i lärarlag väljer, strukturerar och själva blir delaktiga i de naturvetenskapliga kunskapsområdena. Några centrala begrepp är lärarkulturer, ämneskulturer, lärarroller, socialisering, interaktion och kommunikation. Projektet genomförs i samarbete mellan Linköpings Universitet och Högskolan Kristianstad.

Dnr: 2002-2690

Professor Kenneth Hultqvist

Institutionen för Samhälle, kultur och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Staten, subjektet och pedagogisk teknologi

– en nutidshistoriskt studie av politiska epistemologier och styrningsmentaliteter i det tidiga 2000-talet

Beviljat 2003: 1 700 000 2004: 1 700 000 2005: 1 700 000

Totalt: 5 100 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Allt fler institutioner betraktar sin verksamhet som pedagogisk. Biblioteken, museerna, kriminalvården, folkhälsan och företagshälsovården, för att nämna några, tycks alltmer utforma sin verksamhet utifrån ett pedagogiskt paradigm eller tänkande. Vi lever i ett samhälle där allt fler företeelser "kodar" som skola. Denna tendens innebär även att spridningsytan för pedagogik och pedagogisk teknologi ökar.

Ett av projektets grundantaganden är att den ökade betydelsen av pedagogisk teknologi är relaterad till en kvalitativ förändring av synen på hur individer och kollektiv ska styras. Denna förändring är i sin tur relaterad till en ny uppfattning om statens ansvar och befogenheter. Avsikten med den planerade studien är att ge ett s.k. nutidshistoriskt perspektiv på det som vi här något provisoriskt benämner det "pedagogiska paradigmet" eller "Samhället som skola". För att belysa dagens förändringar har vi valt att utgå från fyra områden: lärarutbildningen, folkbiblioteken, folkhälsan och kriminalvården. Jämförelser görs mellan ett empiriskt material bestående av texter från 1800-talet och det tidiga 1900-talet, perioden 1930-1950 samt perioden 1980 till dags dato. I studien ingår även en jämförelse mellan svensk och amerikansk lärarutbildning. Teoretiskt anknyter projektet till den internationella forskningen om styrningsrationaliteter eller s.k. politiska epistemologier.

Dnr: 2002-3366

Docent Gunilla Härnsten

Institutionen för Individ, omvärld och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Genusperspektiv i praktikinära forskning inom högskoleutbildning

Beviljat 2003: 1 500 000 2004: 1 500 000 2005: 1 500 000

Totalt: 4 500 000 kr
Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Forskningsprogrammet genomförs i samverkan mellan flera högskolor. Programmets övergripande syfte är att, genom flera delstudier, på ett djupare plan förstå och öka kunskapen om de processer som äger rum i olika former av deltagarorienterade och erfarenhetsbaserade praktiker. Vad betyder till exempel köns- och klasstillhörighet samt etniskt ursprung i lärarutbildning, påbyggnadsutbildning och olika slag av universitetskurser? Hur ser den kunskap ut som skapas när studerande och lärare bli medaktörer och medansvariga såväl i en gemensam som en individuell kunskapsutveckling? Inom en gemensam ram förläggs flera delprojekt som arbetar med olika fokus och utgår från delvis olikartade perspektiv. Projektet syftar även till att belysa möjligheter och hinder (på individ-, kontext- och strukturnivå) för att minska diskrepansen mellan de demokratiska visionerna för utbildningen och de rådande praktikerna. Det gemensamma intresseområdet i kombination med våra olika disciplintillhörigheter ser vi som en givande utgångspunkt för ett fortlöpande seminarium. Alla projekten förväntas resultera i en fördjupad kunskap kring erfarenheternas betydelse i högre utbildning. Vilken kunskapssyn och vilka maktförhållanden styr dagens verksamheter och hur går det till i de konkreta sammanhangen? Gruppens sammanlagda kunskaper avser vi att samla i en gemensam publikation som arbetas fram under projektens gång.

Dnr: 2002-3365

Fil doktor Gunilla Jansson

Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet

Projekt: Skrivsamarbete och skrivutveckling i heterogena studentgrupper

Beviljat 2003: 780 000 **2004:** 780 000 **2005:** 780 000

Totalt: 2 340 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Projektet syftar till att undersöka om skrivsamarbete i språkligt och kulturellt heterogena studentgrupper kan främja skrivutvecklingen. I undersökningen kommer interaktionerna i olika gruppsammansättningar att beskrivas och jämföras över tid. Tanken är att man ska kunna se om det finns något samband mellan lärandestöd och interaktion i grupperna och språklig och kulturell heterogenitet. Projektets problematik bygger på resultat från aktuell andraspråksforskning och skrivforskning och är tänkt att drivas i samarbete mellan Mälardalens högskola och Uppsala universitet. Tidigare forskning har visat att det kollaborativa samtalet har betydelse för andraspråkselevs språkliga medvetenhet. I denna undersökning fokuseras på skrivprocessen och skrivutvecklingen hos tvåspråkiga studenter med invandrarbakgrund. Studiepopulationen ska huvudsakligen bestå av informanter på ingenjörsprogram. Bandupptagningar och insamling av texter kommer att göras i ca 75-100 grupper vid två till tre olika tillfällen. För att kunna

diskutera hypoteser om skrivutveckling kommer studenternas individuella skrivarprofiler att relateras till skrivprocessen sådan som den manifesteras i gruppinteraktionen. Resultaten kan få betydelse för hur man kan stötta studenters skrivande.

Dnr: 2002-2613

Ekon doktor Ove Jobring

IT-universitetet, Göteborgs universitet

**Projekt: Lärande i och genom Online Learning Communities (OLC)
- IKT-resurser som stöd för yrkesverksammas lärande**

Beviljat 2003: 500 000 2004: 500 000 2005: 500 000

Totalt: 1 500 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Det livslånga lärandet är i fokus för såväl den nationella som internationella debatten idag. I det projekt som här beskrivs är fokus att analysera potentialen i hur en ny miljö för lärande och kunskapsutveckling, så kallade Online Learning Communities (OLC), fungerar i detta sammanhang. Inom ramen för olika yrkesgemenskaper, till exempel lärare, läkare, tekniker och andra med kvalificerade befattningar vars arbetsinnehåll förändras beroende på teknikutvecklingen, organiseras idag i ökande utsträckning OLC där ett kontinuerligt erfarenhetsutbyte och lärande sker. Vi menar att en studie av hur lärande och kompetensutveckling sker i dessa befintliga IKT-baserade lärgemenskaper, och kopplingen till frågan om villkoren för ett livslångt lärande, är utbildningsvetenskapligt intressant och kan ge ett meningsfullt bidrag till kunskapen om hur ett livslångt lärande kan organiseras i framtiden.

Projektets syfte är sålunda att studera livslångt lärande för yrkesverksamma i och genom Online Learning Communities (OLC). Studien ska:

- 1) Kartlägga förekomsten av OLC inom olika yrkesområden/branscher
- 2) Genom ett urval fallstudier dokumentera hur fortbildning och vidareutbildning sker i gemenskaperna.
- 3) Analysera betydelsen av OLC i den rådande diskursen för kontinuerlig fortbildning och livslångt lärande.
- 4) Diskutera forskningsresultatets betydelse i ett vidare empiriskt perspektiv för IKT och lärande.

Dnr: 2001-3766

Docent Bo Johansson

Institutionen för Lärarutbildning, Uppsala universitet

**Projekt: Matematiska symboler och matematisk begreppsbyggnad
– en studie av utvecklingen av några matematiska begrepp under de tidiga skolåren**

Beviljat 2001: 455 000 2002: 650 000 2003: 650 000

Totalt: 1 755 000 kr
Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

Syftet är att undersöka begreppsbyggnaden i matematik i åldrarna 5 till 11 år. Undersökningen består av två delprojekt, där det första behandlar betydelsen av behärskan av sifferskrivning och talraden för tankeformerna för att lösa enkla aritmetiska problem. Det andra delprojektet behandlar betydelsen av talbegrepp för naturliga tal, inklusive positionssystemet, för tankeformerna för att lösa enkla bråktal. Undersökningarna kommer att genomföras både i form av kvalitativa intervjuer och som undervisningsförsök. Insamlade data kommer att bearbetas med både kvalitativa och kvantitativa metoder. I projektet ingår även ett övergripande matematikhistoriskt moment som syftar till att ge historiska paralleller och orsaker till epistemologiska svårigheter vid inläring av aritmetiska begrepp som t ex bråkbegreppet.

Det övergripande syftet är att ta fram kunskap om den tidiga begreppsutvecklingen i matematik som kan komma till användning vid utvecklingen av matematikundervisningen i förskoleklassen och de första skolåren.

Dnr: 2001-3924

Professor Jan Johansson

Institutionen för Arbetsvetenskap, Luleå Tekniska Universitet

Projekt: **Två doktorsavhandlingar**

Beviljat 2001: 528 000 **2002:** 1 056 000 **2003:** 528 000

Totalt: 2 112 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

Under perioden 1996-2000 har Professor Jan Johansson lett en utvärdering av försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning (KY). Resultatet finns redovisat i statens offentliga utredningar som rapport 1999:119 Utvärderingen av KY - Rapport från en forskargrupp.

Utvärderingsuppdraget var omfattande och ett stort empiriskt material samlades in som nu kan utgöra basen för fortsatt och fördjupad forskning. Två av deltagarna i utvärderingen, Marita Olsson och Mats Lindell, önskar nu gå vidare och färdigställa sina doktorsavhandlingar utifrån det ovan beskrivna materialet.

Marita Olssons avhandling har preliminärt titeln Samverkan för lärande - hindrande och möjliggörande faktorer inom GY och KY. Syftet med studien är att skapa förståelse för betydelsen av samverkan mellan skolliv och arbetsliv, mellan teoretisk och empirisk kunskap, mellan kärn- och karaktärsämnen och mellan olika lärarpersonal. Hon avser att tränga in i betydelsen av lärandet i arbete för lärande i skolan och omvänt.

Mats Lindells avhandling har preliminärt titeln Yrkesutbildning i ett förändringsperspektiv. Exemplet Kvalificerad Yrkesutbildning. Det övergripande syftet med avhandlingen är att belysa spänningsförhållandet mellan statens intentioner och näringslivets krav med avseende på yrkesutbildningens inriktning och utformning under perioden 1970-1996 då KY etablerades.

Dnr: 2002-2509

Professor Jan Johansson

Institutionen för Arbetsvetenskap, Luleå Tekniska Universitet

Projekt: Yrkeserfarenhet och formella utbildningsinsatser – en studie av yrkeslärares kunskapsutveckling

Beviljat 2003: 750 000 2004: 750 000

Totalt: 1 500 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Projektet syftar till att bidra till förståelsen för yrkeslärares kunskapsutveckling. För lärare inom yrkesutbildning på gymnasial nivå är det viktigt att både ha en god arbetslivserfarenhet och goda teoretiska kunskaper. Av särskilt intresse i den här studien är att försöka förstå hur arbetslivserfarenhet och teoretisk kunskap samspelar i lärarnas yrkesutövning och hur de olika formerna av kunskap kompletterar varandra. Studiens teoretiska utgångspunkt är att kognitivt och kontextuellt orienterade teorier är komplementära och inte kan ses som uteslutande varandra. För att uppfylla syftet med studien kommer observationer och intervjuer av behöriga och icke-behöriga yrkeslärare att genomföras. Observationerna kommer att ligga till grund för utformning av fallsituationer (vinjetter) och intervjupersonerna kommer på detta sätt att få resonera om händelser i en undervisningssituation och hur de skulle hantera situationen. Analysen kommer främst att ske med hjälp av kvalitativa textanalyser.

Dnr: 2002-3207

Docent Olof Johansson

Institutionen för Statsvetenskap, Umeå universitet

Projekt: Struktur, kultur, ledarskap – förutsättningar för framgångsrika skolor

Beviljat 2003: 2 600 000 2004: 2 600 000 2005: 2 600 000 2006: 2 600 000

Totalt: 10 400 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Konflikten mellan krav på fastare struktur och bättre resursutnyttjande och behov av grundläggande kulturella förändringar i arbetet med skolutveckling är utgångspunkten för detta projekt om relationen mellan skolans struktur, dess kultur och ledarskap. Syftet är att studera dessa företeelser i skolor som anses vara särskilt framgångsrika och i skolor som är normala. Vi fokuserar ledarskapets betydelse för att skapa balans i utvecklingen av skolans struktur och kultur. Projektet studerar även hur den politiska nivån stödjer skolförvaltning, rektorer och personal i arbetet med att skapa förutsättningar för skolframgång för alla elever. Sambanden mellan skolstyrelsernas styrning av skolan och dennas struktur, kultur och ledning analyseras. Genomförande: Först väljs 40 skolor i hela landet baserat på information från SALSA och från chefer vid

Rektorsutbildningen och Skolverket. Av dessa väljs med ytterligare information 24 skolor, varav 12 i stora kommuner 12 i små, med variation i omfattningen av de stödfunktioner skolförvaltningen erbjuder. Den politiska sammansättningen varierar likaså. Hälften av skolorna är särskilt framgångsrika. För att ringa in de data våra analyser kräver, studeras skolorna som 24 separata case genom observationer, intressent- och informantintervjuer, enkäter, databaser på kommunal och nationell nivå. Förutom rektorer och lärare intervjuas elever och föräldrar samt skolchef, ordförande och vice ordförande i nämnden.

Dnr: 2001-5544

Fil doktor Åsa Karlsson

Historiska institutionen, Uppsala universitet

Projekt: **Att lära och lära ut i vetenskapens tjänst – en studie av**

Linné och hans lärjungar

Beviljat 2002: 1 000 000 2003: 1 500 000 2004: 1 500 000

Totalt: 4 000 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Carl von Linné är en av de mest kända svenska vetenskapsmännen, och hyllmeter finns skrivet om hans gärning. Förvånande nog finns knappt något forskat om honom som pedagog och forskningsledare, trots att han i samtiden var mycket känd som föreläsare och handledare med över 300 lärjungar. Inspirerade av Linné, och på hans uppdrag, reste unga män ut över hela jordklotet för att kartlägga naturens riken. Det nya med Linné var det vetenskapliga systemet och metoden, men man kan fråga sig om detta hade fått så stort genomslag om han inte ägt en särdeles pedagogisk förmåga och initierat för den tiden nya pedagogiska metoder. Med Linné och hans lärjungar som empiriskt exempel vill vi studera pedagogikens roll för vetenskapens utveckling och spridning. Dels studeras Linnés lärargärning, dels lärjungarnas vetenskapliga gärning, både de som reste till främmande länder och de som förblev i Sverige som läkare eller präster. En sådan jämförelse av lärjungarna har tidigare inte gjorts, och öppnar för flera utbildningsvetenskapliga frågor: Hur påverkade pedagogiken den vetenskapliga metoden? Hur fungerade det vetenskapliga nätverket av lärare och studenter? Hur påverkade Linnés metod lärjungarnas naturvetenskapliga iakttagelser och deras omvärldsbild? Vilket samspel fanns mellan utbildning, vetenskap och samhället i övrigt? Projektet är tvärvetenskapligt: Linnés lärargärning kommer att studeras ur historiskt, retoriskt och naturvetenskapligt perspektiv.

Dnr: 2002-3358

Doctor med sc Torkel Klingberg

Institutionen för Kvinnors och barns hälsa, Karolinska Institutet

Projekt: **Förbättring av barns koncentrationsförmåga genom träning**

Beviljat 2003: 1 200 000 2004: 1 200 000 2005: 1 200 000

Totalt: 3 600 000 kr
Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Barn med koncentrationssvårigheter har svårt att klara skolarbetet, de stör sin omgivning och får problem i relationer till jämnåriga, lärare och familj. Dessa problem har ökat under de senaste åren, möjligtvis på grund av förändringar i samhälle och skola. En del av dessa barn får diagnosen ADHD, men det råder oenighet kring detta begrepp. Den enda nuvarande behandlingen av ADHD i Sverige är med amfetaminlika läkemedel. Nyligen har dock en alternativ hjälp föreslagits. I en nyligen publicerad studie har den huvudsökande visat att barn kan förbättra sin koncentrationsförmåga och sitt arbetsminne genom att på ett systematiskt sätt träna med adaptiva, datoriserade övningar. Denna träning hos barn med ADHD förbättrade deras problemlösningsförmåga och minskade hyperaktiviteten. Det aktuella projektet avser utvärdera denna metod hos barn med koncentrationssvårigheter och läs- och skrivsvårigheter. Träning sker alltså av en kognitiv funktion och syftet är att utvärdera hur detta påverkar:

- 1) andra kognitiva funktioner,
- 2) barnens basfärdighetsutveckling i skolan,
- 3) ADHD-symptom,
- 4) barnens sociala funktion, och i sin tur klassrumsklimat och funktionen i hemmiljö,
- 5) hjärnaktivitet.

Behovet av alternativ för att hjälpa barn med koncentrationssvårigheter är stort. Vid positiva resultat från detta projekt skulle metoden inom en snar framtid kunna användas i svenska skolor.

Dnr: 2001-5546

Docent Lena Kåreland

Institutionen för Lärarutbildning, Uppsala universitet

Projekt: Genusperspektiv på barn- och ungdomslitteratur i skolan

Beviljat 2002: 900 000 **2003:** 900 000 **2004:** 900 000

Totalt: 2 700 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Projektet knyter an till pågående samhällsdebatt om manligt och kvinnligt som kulturella konstruktioner samt till aktuell debatt inom barnboksområdet. Projektet utgår från barn- och ungdomslitteratur som tas upp i undervisningen i förskola/skola med hänsyn till hur genus konstitueras.

Infallsvinklarna är två. I en litteraturvetenskaplig del analyseras hur pojkars och flickors socialisation och identitetsskapande skildras i litteraturen. Bryter pojkar och flickor mot rådande könsordning eller inte? Också en litteratursociologisk inriktning finns, då pojkars och flickors läsning analyseras med hjälp av enkäter och intervjuer. Även ett urval läsprojekt som riktar sig till barn och ungdom skall studeras. I en pedagogiskt

inriktad del kommer läsarrelaterade aspekter att beaktas med fokus både på lärarna och eleverna. Har genus betydelse vid lärarnas val av litteratur? Hur könsuppdelad är barns läsning idag? Hur konstitueras genus i boksamtalen i skolan?

Samma texter kommer att utgöra objekt för samtliga studier som ingår i projektet och den teoretiska basen är densamma. Projektet är tvärvetenskapligt och bygger på utvecklings- och socialisationsteorier samt på estetiska teorier. Det spänner över ämnesdiscipliner som litteraturvetenskap, pedagogik, psykologi och sociologi. Projektet har relevans både för skolan och forskarvärlden. Framförallt kan det få betydelse för utvecklingen av undervisning och forskning inom lärarutbildningsområdet.

Dnr: 2002-3225

Fil doktor Patrik Lantto

Institutionen för Historiska studier, Umeå universitet

Projekt: Den kontroversiella kunskapen – en komparativ studie av frågan om urbefolkningarnas utbildning i Sverige, Kanada och Australien 1850-2000

Beviljat 2003: 437 000 2004: 479 000 2005: 485 000

Totalt: 1 401 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Projektets övergripande syfte är att jämföra den statliga utbildningspolitiken gentemot urbefolkningarna i Sverige, Kanada och Australien, vilka effekter den fick samt hur dessa grupper förhöll sig till politiken under perioden 1850-2000. Ambitionen är att föra den historiska analysen fram till samtiden, för att belysa de historiska rötternas betydelse för utformningen av dagens politik.

Projektet genomförs i två faser. Under fas I görs en historisk analys av den samiska skolfrågans utveckling i Sverige, vilka idéer som varit ledande och hur samerna agerat i frågan. Under fas II genomförs en komparativ analys av hur frågan om urbefolkningarnas utbildning hanterats i Sverige, Kanada och Australien. Synen på urbefolkningarna i offentlig politik kommer att vara central i analysen. Resultaten från arbetet under fas I kommer att redovisas i artikelform på svenska, och från fas II i form av en monografi på engelska.

Projektets betydelse ligger främst på två plan. Empiriskt tillförs kunskap rörande samernas utbildningsfråga i Sverige, ett relativt outforskat område inom samisk samtidshistoria. Den komparativa ansatsen kommer dessutom att medföra att nationella linjer i synen på urbefolkningar och deras utbildning kommer att tydliggöras, samtidigt som mer generella drag, kopplade till den västerländska synen på dessa grupper, också kan urskiljas. Projektets resultat får därmed en större betydelse och generalitet, inte minst för internationell forskning inom området.

Dnr: 2002-2722

Docent Boel Lindberg

Institutionen för Pedagogik, Växjö universitet

Projekt: Bildande symfonimusik – svenska orkesterinstitutioners folkbildningsambitioner 1940-2000

Beviljat 2003: 489 000 2004: 489 000 2005: 500 000

Totalt: 1 478 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Projektet syftar till att förstå den roll folkbildning som ambition och politik haft i förmandet av ett antal centrala svenska orkesterinstitutioner och följa hur dessa ambitioner omformulerats och förändrats under 1900-talets lopp och fram till våra dagar.

Under 1910- och 20-talen bildades de första permanenta symfoniorkestrarna i Sverige. Tidigare forskning visar att folkbildningsambitioner var en bidragande orsak till att dessa tillskapades och i några fall (för orkestrarna i Gävle, Helsingborg och Norrköping) den direkta anledningen till att verksamhet kom igång och stöddes med allmänna medel. Också för andra orkesterinstitutioner som successivt tillskapats under 1900-talet: SOR-orkestrar, Radioorkestern, Rikskonserter och orkestrar inom länsmusikorganisationen gäller att folkbildningsambitioner funnits med som en viktig drivkraft i verksamheten. Folkbildningsmotiv var redan från början legitimeringsgrund för det betydande ekonomiska stöd från stat och kommuner som utgått och fortfarande utgår till dessa institutioner.

I projektet kommer jag att följa hur dessa folkbildningsambitioner förändrats fram till våra dagar och analysera orsaker till varför de omformulerats och i några fall försvunnit. Jag kommer att samla in material (skriftlig dokumentation och intervjuutsagor) som belyser institutionernas tillkomsthistoria, verksamhetsformer och repertoar. I analysen av det insamlade materialet kommer ett kulturteoretiskt influerat hegemonibegrepp att utnyttjas.

Dnr: 2001-5550

Professor Sverker Lindblad

Pedagogiska institutionen, Uppsala universitet

Projekt: Lärarutbildningar – rekrytering och yrkesidentitet under omstrukturering

Beviljat 2002: 1 400 000 2003: 1 300 000 2004: 1 300 000

Totalt: 4 000 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Lärarutbildningar är fokus för projektet. Hur ser rekryteringen ut och vad betyder denna för lärarutbildningarna? Har det skett några förändringar i rekrytering? Och hur försöker man inom lärarutbildningarna hantera skolväsendets omstrukturering och

sammanhängande förändringar i förutsättningar för lärares arbete? Projektet bygger på undersökningar och jämförelser

- 1) mellan Sverige och Danmark. I DK ligger utbildningen av pedagoger (förskollärare och pedagoger utanför högskolan, i Sverige är utbildningar fört till pedagogiska utbildningar under högskolan. Vi kan via jämförelserna få bild av innebörden av lärarutbildningarnas akademisering
- 2) olika kategorier av lärarutbildningsinstitutioner: äldre vs nyare universitet vs medelstor högskola genom enkäter till studerande och intervjuer med lärarutbildare.
- 3) rekrytering till lärarutbildningar av olika slag och relativt högskolefältet i stort i termer av kön, bakgrund, studieframgång m m.
- 4) över tid. Tidigare totalundersökningar av rekrytering till lärarutbildningar från 1978 och 1984 kompletteras med undersökningar och analyser av data för tiden fram till 2000.
- 5) Lärarutbildares erfarenheter och bedömningar av förändringar i rekrytering och uppdrag.

Projektet avser att ge ett bidrag till kunskapen om lärarutbildningarnas förutsättningar och uppdrag med fokus på lärarstuderande och deras utbildare. Därmed bör det också leda till ökad förståelse av olika lärarutbildningars rekryteringsproblematik.

Dnr: 2003-3945

Professor Sverker Lindblad

Pedagogiska institutionen, Uppsala universitet

Projekt: Klassrumsinteraktion – Undervisning – Lärande. En plattform för studier av pedagogiska praktiker

Beviljat 2004: 1 350 000 2005: 1 350 000 2006: 1 350 000

Totalt: 4 050 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Vi ansöker om medel för en plattform för studier av undervisningsprocesser. Delar av denna plattform finns i form av olika typer av forskningskompetens, internationella nätverk, avancerad utrustning för inspelning och analys av klassrumsinteraktion, samt ett omfattande svenskt och internationellt empiriskt material. Vad som behövs är framför allt medel till doktorander. Detta behövs för att utveckla en slagkraftig praxisnära forskning i Sverige. Avsikten är:

- att vidareutveckla och befästa en plattform för forskning inom ett praxisnära utbildningsvetenskapligt forskningsområde,
- att stödja rekrytering och utbildning av forskarstuderande med inriktning mot detta område,
- att stödja nydisputerade forskare och deras fortsatta utveckling av forskning och handledning inom området,

- att med plattformen som bas genomföra ett antal studier av strategisk betydelse för vår kunskap om verksamheten inom utbildning och undervisning.

Vi vill inom denna plattform ge utrymme för forskning utifrån olika perspektiv på skeenden i klassrum. Vad som därvid är gemensamt för oss är att vi ser detaljerade empiriska studier av praktisk verksamhet i skolan som angeläget för en god vetenskaplig utveckling och att vi ser betydelsen av att låta olika kunskapsintressen (i termer av genusforskning, interaktionsanalys, läroplansteori och variationsteoretiska studier av hur undervisningens innehåll skapas i klassrummet) mötas i konkreta diskussioner om sakliga förhållanden.

Dnr: 2002-3219

Professor Cedric Linder

Fysiska institutionen, Uppsala universitet

Projekt: Att etablera en vetenskaplig grund för fysikundervisning på universitet

Beviljat 2003: 1 300 000 2004: 1 300 000 2005: 1 300 000

Totalt: 3 900 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

In 1990 Ernst Boyer, as the President of the Carnegie Foundation in America, wrote a report damning how universities were creating a dichotomy between teaching and research to propose that education research be done to develop the conception of scholarship to encompass all aspects of academic activity, including teaching and learning. This research proposal is about informing such evolution of scholarship in university physics contexts. The proposed project draws international partners and physics departments in an old established research university and a new teaching university in Sweden together to collaborate in research on:

- a) physics lecturers notions of scholarliness in the teaching and learning of physics;
- b) how students experience good physics teaching and how this affects the role which available learning resources play in their approach to learning physics; and
- c) the relationships between lecturers notions of scholarliness, students notions of good teaching, how lecturers experience their working environment, and how students experience their learning environment.

The collective aims behind these studies is the development of theory to contribute to an evolving conception of teaching and learning scholarship in university physics.

Dnr: 2002-2727

Fil doktor Anne-Li Lindgren

Institutionen för Tema, Linköpings universitet

Projekt: Från fostran till reflektion – lärares och elevers användning av skolfilm och skolbio

Beviljat 2003: 922 000 2004: 974 000 2005: 960 000

Totalt: 2 856 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Projektet syftar till att studera på vilka sätt skolbioverksamhet förmedlat och skapat idéer om inneslutningar och uteslutningar, d v s vilka föreställningar som fungerat normaliserande och vilka som verkat marginaliserande i samhället under 1900-talet och idag. Det handlar således om hur kön, ålder, klass och etnicitet behandlats i skolfilmernas innehåll och i olika kringaktiviteter i samband med filmvisningar. I denna mening är syftet att studera skolbioverksamheten som samhällsfenomen, d v s som beroende av och i samspel med sociala, politiska och ekonomiska processer. Detta innebär att projektet har ett ämnesövergripande, tvärvetenskapligt, angreppssätt. Genom att använda medieetnografisk metod kan projektet visa hur elever och lärare konkret återanvänder skolfilmernas innehåll i sina egna skolaktiviteter. Det kan också tydliggöra hur filminnehållet relateras till olika ämnesområden i skolan, exempelvis litteratur och historia. Ansatsen gör det möjligt att kritiskt granska filmers innehåll, hur det kommuniceras till elever och vad eleverna sedan använder filminnehållet till, vad elever tar fasta på och vad de väljer bort. Projektet syftar således också till att belysa hur frågor om lärande, kunskapsbildning och kunskapstraditioner inom skolväsendet kan förstås med utgångspunkt från skolbioverksamhet. Ytterligare ett viktigt mål med projektet är att starta och driva ett nätverk om skolbio som pedagogiskt verktyg som ska löpa parallellt med den forskning som bedrivs.

Dnr: 2002-2557

Fil doktor Gunnel.B Lindh

Institutionen för Lärarutbildning, Uppsala universitet

Projekt: **Samtal för utveckling och lärande? En studie av utvecklingssamtal i grundskolan**

Beviljat 2003: 910 000 2004: 780 000 2005: 780 000

Totalt: 2 470 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

I det i skolan regelbundet återkommande utvecklingssamtalet möts lärare, elev och förälder för att diskutera och planera för den enskilda elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Hur gestaltar sig detta möte? Vilka röster gör sig hörda? Vad handlar samtalen om? Vilka projekt utvecklar de olika deltagarna? Vilka mekanismer påverkar samtalets innehåll och förlopp? Har kön och social bakgrund någon betydelse? Bli samtalet det redskap för utveckling och lärande som styrdokumentet anger? Syftet med föreliggande studie är att belysa elevens/föräldrarnas möjligheter att i utvecklingssamtalet göra sig hörda vad gäller sin egen/sitt barns utveckling och lärande.

Arbetet inleds med en grov kartläggning av utvecklingssamtalens ramar. Ett 20-tal utvecklingssamtal med elever i år 5 och 6 spelas in på video. För att förstå den mening

aktörerna tillskriver samtalet, intervjuas samtliga aktörer, var och en för sig (jmf stimuli-
recalled recall). Dessa ca 60 efterintervjuer spelas in på ljudband. Det transkriberade
materialet analyseras utifrån frågor som ovan exemplifierats.

Studien anknyter till och utgör ett bidrag till såväl forskningen om hem-skola-kon-
takt som den forskning om institutionella samtal som uppmärksammat lekmannens
möjligheter att göra sig hörd. I förlängningen kan projektet bidra med kunskaper om
vilka insikter och färdigheter som blivande lärare bör utveckla, för att möjliggöra för
elever och föräldrar att komma till tals.

Dnr: 2002-3203

Professor Lars Lindström

Institutionen för Undervisningsprocesser, kommunikation och lärande, Lärarhög-
skolan i Stockholm

**Projekt: Skolupplevelse, betyg och social bakgrund – en studie av
hur tonåringar upplever sin skolsituation och varför ”skolälskare”
från studieovana hem ofta misslyckas i skolan**

Beviljat 2003: 1 100 000 2004: 1 100 000 2005: 1 100 000 2006: 1 100 000

Totalt: 4 400 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Denna studie syftar till att undersöka sambanden mellan skolupplevelse, betyg och
socioekonomisk bakgrund. Fokus ligger vid hur tonåringar upplever sin skolsituation
och varför skolälskare från studieovana hem ofta misslyckas i skolan. Vi anlägger ett
genusperspektiv och knyter teoretiskt an till den ungdoms- och skolforskning med
fenomenologiska förtecken som bedrivits med University of Chicago under Mihály
Csíkszent-mihályis ledning. Det innebär även att vi använder oss av upplevelsesampling,
en självrapporteringsmetod som ger en tät, mångfasetterad och vardagsnära beskrivning
av hur människor upplever sin livssituation. Den ställer tidigare forskning i ny belysning
och erbjuder nya tolkningsmöjligheter, särskilt när den som i vår studie kompletteras
med kvalitativa metoder.

Undersökningen har föregåtts av en förstudie, finansierad av Svenska Kommunför-
bundet. Flera av våra forskningsfrågor härstammar från resultat av denna som förbryllade
oss. T.ex.: Hur kommer det sig att barn från arbetarhem som satsar på skolan ändå inte
lyckas få höga betyg? Vad är orsaken till att de känner sig så hemma i skolan när de,
enligt en vanlig uppfattning, borde känna sig utestängda och vända skolan ryggen? Hur
kan skolan synliggöra och bemöta elever som är starkt engagerade men tillhör en grupp
i samhället som ändå inte brukar få bra betyg? Behöver dessa elever hjälp att knäcka
skolkoden, dvs. att tyda de signaler som lärare sänder ut om vad som räknas?

Dnr: 2003-4379

Professor Lars Lindström

Institutionen för Undervisningsprocesser, kommunikation och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Kommunikation och lärande i slöjdpraktiker

Beviljat 2004: 3 181 000 **2005:** 3 047 000 **2006:** 3 096 000

Totalt: 9 324 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Projektet syftar till att bidra till en ökad förståelse av undervisning och lärande i slöjd genom att utforska slöjdpraktiker inom det formella utbildningssystemet och inom kursverksamhet för ungdomar och vuxna. Tonvikten ligger på kommunikationen i och om slöjdundervisningen, dess innehåll, vilka kunskapskvaliteter som värderas i skilda utbildningssammanhang och på dess artefakter och traditioner. Klassrumsobservationer kombineras med intervjuer av slöjdlärare, elever och skolledare grundskolan, gymnasieskolan, postgymnasial utbildning och inom olika föreningars och organisationers kursverksamhet. Inom projektet kommer olika perspektiv att användas för att kunna belysa olika aspekter av slöjdpraktikerna.

Dnr: 2003-2350

Professor Agneta Linné

Pedagogiska Institutionen, Örebro universitet

Projekt: När praktikgrundad kunskap möter högskolan – kontinuitet och förändring i lärarutbildning

Beviljat 2004: 2 093 000 **2005:** 2 213 000 **2006:** 2 218 000

Totalt: 6 524 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Föreställningar om vad som är värt att veta och om hur vetandet bäst förmedlas är djupt kulturbundna. Projektet analyserar föreställningar om kunskap och lärande över tid inom tre skiljda praktiskt inriktade utbildningstraditioner: textilläro-, vårdläro- och förskolläro- och utbildningstraditioner, samt vad mötet med en högskoletradition betytt för dessa utbildningar. Vilka centrala värden och föreställningar - vilket etos - präglar utbildningstraditionerna över tid? Hur förändras dessa föreställningar och värden i mötet med vetenskapliga värden, och hur förändras de i mötet med andra lärarutbildningstraditioner? Vilken betydelse har genus för förändringar och kontinuitet i de tre kunskapsområdena? Ett läroplansteoretiskt perspektiv bildar utgångspunkt. Tonvikten ligger på lokala, praktisknära kunskapskulturer och skilda kunskapsformer. De lokala kulturerna studeras dels genom intervjuer med lärarutbildare, dels genom analys av dokument. Den tidsperiod som undersöks är 1950-2005, med nedslag vid kritiska tidpunkter. I projektarbetet ingår att bygga upp ett nätverk mellan företrädare för olika kunskapskulturer i högskolan.

Dnr: 2001-5555

Docent Johan Lithner

Institutionen för Matematik, Umeå universitet

Projekt: Meningslös eller meningsfull matematik – förmågan att resonera matematiskt

Beviljat 2002: 650 000 2003: 650 000 2004: 650 000

Totalt: 1 950 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Projektet har som övergripande syfte att identifiera, beskriva och analysera karaktär och orsaker beträffande elevers och studenters huvudsakliga svårigheter med att lära och att använda matematik. Allt med målsättning att kunna konstruera, implementera och utvärdera åtgärder för att motverka problemen och utveckla skolans och högskolans lärandemiljöer. Projektet som helhet fokuserar i första hand på grundskolans senare del, gymnasiet och högskolan.

Huvudfrågorna berör hur man behandlar och skulle kunna behandla matematiken som ämne i lärandemiljön, fr.a. med avseende på förmågan att genomföra och konstruera matematiska resonemang (vilket är en central kompetensaspekt).

Dnr: 2002-3247

Professor Kirsti Lonka

Institutionen för Lärande, Informatik, Management och Etik, Karolinska Institutet

Projekt: Lärande och undervisning på högskolan – vägar till ett aktivt lärande och användande av datorteknik i medicinsk och teknisk utbildning.

Beviljat 2003: 1 000 000 2004: 1 000 000 2005: 1 000 000

Totalt: 3 000 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

The aim of this project is to contribute to current thinking on student learning in higher education, by investigating Swedish students' approaches to learning and studying in medical and engineering education. The study will focus on motivational aspects of learning and on the students' self-regulation and self-efficacy in relation to studies in these areas. The aim will also be to try to relate the students' approaches to learning to their teachers' approaches to teaching. Furthermore, the project aims to provide an overview of students' and teachers' readiness for using computer technology in higher education.

The main-part of the data will be collected through large-scale inventories and in interviews with students in Stockholm, Umeå, and (possibly) Linköping. Additional interviews will be carried out with teachers, which will explore their approaches to teaching in the educational settings concerned.

The analyses of the data will draw on a range of methodological frameworks developed in research on learning in school and higher education. Both quantitative and qualitative analyses of the data will be carried out in order to particularise the more general overviews of the students' and teachers' approaches to learning and teaching, respectively.

The results will be published in international scientific journals. Opportunities for appropriate collaborative inputs (e.g. to publications, conferences and seminars) will be actively pursued wherever feasible.

Dnr: 2001-3851

Professor Horst Löfgren

Läroarbilden, Malmö Högskola

Projekt: Dracon – pedagogiskt drama som metod för konfliktlösning i Sverige, Malaysia och Australien

Beviljat 2001: 605 000 2002: 975 000 2003: 975 000 2004: 572 000

Totalt: 3 127 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

Syftet med DRACON-projektet (DRAMA for CONflict resolution) är fyrfaldigt:

- att utveckla forskningsmetoder för att kartlägga elevers konflikter och strategier för konflikthantering, mäta deras konfliktkompetens, och studera effekter av olika dramaprogram på individ-, klass- och skolnivå,
- att bidra till utvecklingen av en teori om konfliktprocesser i olika kulturer med vars hjälp effekten av olika ingrepp i konflikter kan förutses eller förklaras, att pröva teoretiska kausala modeller, i vilka lärarkompetens, kamratrelationer, självförtroende och skolanpassning sätts i relation till typ av konfliktreaktion,
- att utveckla och testa integrerade dramaprogram, vilka sätter högstadieelever i tre kulturer (Sverige, Malaysia och Australien) i stånd att hantera sina egna konflikter
- att bli ledare i hanteringen av konflikter i sina skolor och i det omgivande samhället.

På basis av den forskning som bedrivs inom Dracon International kan man senare utveckla praktiska instrument av läromedelskaraktär för spridning av kreativ konflikt-hantering i skolmiljön i de tre länderna.

Projektet är såväl kulturjämförande som tvärvetenskapligt. Det kräver kompetens inom två huvudområden - konfliktforskning och pedagogiskt drama.

Det svenska Draconprojektet (Dracon Sweden) ingår i ett samarbete med nationella forskarteam i Malaysia och Australien (Dracon International). Det nya samarbetet med Malaysia inleddes i maj 1994, med Australien i januari 1996.

Dnr: 2003-4078

Docent Ulf Mellström

Institutionen för Tema, Linköpings universitet

Projekt: Teknik och pedagogik

Beviljat 2004: 1 890 000 2005: 1 890 000 2006: 1 890 000

Totalt: 5 670 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Det övergripande syftet är att studera relationen mellan pedagogik och teknik, framför allt vid introduceringen av ny teknik. Förväntningar på teknikens effekter kommer att ställas mot de trögheter som genomförandet möter och de resultat som uppnås. Vi gör det i tre delstudier varav två historiska och en i dagens praktik. Den första delstudien behandlar olika tekniker som använts i distansundervisning, från Hermods och NKI-skolans korrespondensundervisning till dagens internetbaserade distansundervisning med särskild tonvikt på kommunikationsteknik. Den andra behandlar ett specifikt inslag i den pedagogiska teknikens historia, då stora förhoppningar och resurser satsades på undervisningsteknologi på 1960- och 1970-talen. I den tredje delstudien undersöks dagens praktik i några kommuner där distansundervisning används för att komplettera eller ersätta annan undervisning; även här undersöks förväntningar, trögheter och utfallet.

Projektet bör kunna utgöra ett värdefullt bidrag till området teknik och pedagogik, ett område som kan studeras på flera sätt, utifrån olika tekniska hjälpmedel, olika tidsperioder och utbildningssystem. Studien om tekniker i tidigare distansundervisning utgör en viktig förutsättning för förståelse av samtida lärcentra. Undervisningsteknologin bidrar till helheten genom att vidga projektet till andra delar av området teknik och pedagogik. Ett tydligt gemensamt drag är en stark tilltro till betydelsen av tekniska hjälpmedel och tekniska lösningar.

Dnr: 2002-2583

Fil doktor Bengt-Olov Molander

Institutionen för Undervisningsprocesser, kommunikation och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Begreppsbildning och begreppsförändring hos döva

Beviljat 2003: 650 000 2004: 625 000

Totalt: 1 275 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Projektet syftar till att utveckla kunskaper om de speciella villkor som gäller för undervisning och lärande i teckenspråklig miljö. Projektet knyts till ett utvecklingsprojekt som sker i samband med en pågående utbildning av lärare i matematik och naturvetenskapliga ämnen för döva vid Lärarhögskolan i Stockholm. Resultat från en pilotstudie i utvecklingsprojektet antyder att döva elever, i högre utsträckning än hörande, finner

skolnaturvetenskap som svårt, ointressant, samt irrelevant för att resonera om fenomen i vardagliga kontexter. En förklaring finns att söka i den kommunikativa situation som gäller för undervisning på teckenspråk. Teckenspråk skiljer sig från svenska. Väsentliga skillnader är teckenspråkets större och annorlunda sammanhangsberoende, samt teckenspråkets utnyttjande av en annan metaforik. Studiens syfte är att beskriva möjligheter och problem som dessa skillnader i språk ger vid undervisning i naturvetenskap. Teckenspråkets sammanhangsberoende och metaforik aktualiserar frågor om begreppsstrukturer och begreppsliga kontexter. Också frågor om förklaringsanslag tillämpbarhet blir centrala. Studien genomförs med elever i skolans senare årskurser och fokuserar begreppsbyggnad inom området ekologiska samband.

Dnr: 2002-3363

Docent Göran Möller

Teologiska institutionen, Uppsala universitet

Projekt: **Utmaningen från andra röster**

Beviljat 2003: 272 000 2004: 254 000

Totalt: 526 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Projektet är en delstudie inom det vidare forskningsprogrammet Gemensamma värden? Detta program syftar till att bearbeta frågeställningar kring den svenska skolan i ett mer mångkulturellt Sverige.

I studien genomförs en kritisk analys av pågående teoretiska diskussioner inom feministisk kommunikativ etik. Ett empiriskt material bestående av djupintervjuer med israeliska och palestinska kvinnor med erfarenheter av dialog och samarbete relateras till dessa diskussioner.

Ett första delmål för studien är att låta några kvinnor med olika erfarenhetsbakgrunder i en konfliktpräglad flerkulturell kontext, med ett gemensamt engagemang för värdena rättvisa och fred, framträda för läsaren som reflekterande moraliska subjekt. Ett andra delmål är att analysera och utveckla en modell för feministisk kommunikativ etik utifrån de krav som en sådan konfliktpräglad kontext ställer, samt att undersöka på vilket sätt och i vilken utsträckning ett delgivande av reflekterande livsberättelser kan berika denna modell. Ett tredje delmål är att undersöka om denna utvecklade modell för kommunikativ etik skulle kunna bidra till en konstruktiv dialog i fredsfrågan. I förlängningen av studien ställs frågorna om vilken relevans denna samtalsmetod kan ha för s. k. deliberativa samtal i den svenska skolan.

Dnr: 2001-5571

Docent Lars Næslund

Institutionen för Beteendevetenskap (IBV), Linköpings universitet

Projekt: **Existentiella frågor innebörd i skolans praktik**

Beviljat 2002: 650 000

Totalt: 650 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Vad vi kan lära av skolungdomars och vuxenstuderandes engagerade möten med skönlitterära texter, religiösa traditioner och människor med annan kultur. Frågan kommer att belysas genom dels inventeringar av typen critical incidents, dels fältforskning i klassrum. Det empiriska materialet bildar utgångspunkt för cirklar där lärare och forskare möts för att utveckla kunskaper om dessa engagerade möten, liksom om de kvaliteter som ryms i texter, myter m m som förmår att väcka och tolka existentiella frågor. Studien bygger på antagandet att värdegrundsdebatten inte bör förankras ensidigt i en normativ plikt- och konsekvensetik; traditionen och de existentiella frågorna utgör här ett omistligt komplement för att utveckla en samtida dygdetik.

Dnr: 2002-3329

Docent Lars Næslund

Institutionen för Beteendevetenskap (IBV), Linköpings universitet

Projekt: **Existentiella frågor innebörd i skolans praktik**

Beviljat 2003: 900 000 2004: 900 000 2005: 900 000

Totalt: 2 700 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Föreliggande studie bygger på antagandet att värdegrundsarbetet inte bör förankras i en ensidig normativ plikt- och konsekvensetik; traditionen som den kommer till uttryck i religiösa myter och skönlitteratur rymmer ett stoff med vars hjälp ungdomar kan bearbeta existentiella frågor och utveckla en personlig hållning i etiska frågor. I projektet har hittills ett empiriskt material inhämtats genom fältforskning i klassrum, lärarintervjuer och analys av elevarbeten. Det preliminära resultatet visar dels skolans potential för de ungas utveckling, dels betydelsen av pedagogikens konkreta utformning. Därigenom både bekräftas och utmanas vår förförståelse men framför allt övertygas vi om projektets inneboende möjligheter.

Dnr: 2001-5595

Professor Per Nilsson

Institutionen för idrott och hälsovetenskap, Idrottshögskolan

Projekt: **Konstruktionen av kön och synen på kroppen i skolans idrottsundervisning**

Beviljat 2002: 580 000 2003: 1 140 000 2004: 1 160 000

Totalt: 2 880 000

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Det huvudsakliga målet med forskningsprojekt är att belysa konstruktionen av kön och synen på kroppen i skolans idrottsundervisning. Detta görs genom två delstudier varav den första är en historisk analys i avseende att kartlägga den svenska skolgymnastiken från lingvgymnastik via motionsidrott till tävlingsidrott under en central del av 1900-talet. Denna utveckling analyseras ur ett genusperspektiv. Här ställs kroppen i centrum och följande frågor kommer att ställas: Hur skulle en flick- respektive mans kropp se ut, vad skulle den användas till och vad skulle den prestera? Den andra delstudien fokuserar på dagens idrottsundervisning och dess praktik. Tre vanligt förekommande praktiker, nämligen tävling och rangordning, lek och rekreation samt friluftsliv belyses ur ett genusperspektiv. Viktiga frågor att belysa i sammanhanget är: Vad är styrande för utvecklingen av det som anses vara normalt kvinnligt och manligt i praktiken? Hur verkar praktiken som förvaltare av kvinnligt och manligt? Hur talar vi om kön? Vilken symbolproduktion om kön pågår inom praktiken och vad förkroppsligas i praktisk handling? Ett vidare och mer övergripande syfte med projektet är att också knyta kunskapsproduktionen om kön inom de tre praktikerna till själva lärarutbildningen. Målet med projektet är sålunda också att påbörja en utveckling av en forskningsmiljö förankrad i den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen och att denna skall kunna utgöra en inkörsport för vidareutbildning.

Dnr: 2001-5600

Docent Ragnar Ohlsson

Filosofiska Institutionen, Stockholms universitet

Projekt: **Filosofera med barn och ungdom**

Beviljat 2002: 500 000 2003: 500 000 2004: 500 000

Totalt: 1 500 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Projektet syftar till att belysa följande frågor:

- 1) Vad innebär deltagande i filosofiska samtal för begreppsutveckling? På vilket sätt påverkas begreppsutvecklingen vad gäller specifikt filosofiska frågeställningar och vad betyder det för begreppsutvecklingen på andra områden? Finns det någon överspridningseffekt och hur ser den i så fall ut?
- 2) Vad innebär deltagande i filosofiska samtal för utvecklande av kritiskt tänkande, rationalitet och klokhet?
- 3) Medför deltagande i filosofiska samtal att eleverna tenderar att utveckla relativistiska ståndpunkter vad gäller begrepp som "sanning" och "verklighet"? Preliminära resultat från en tidigare undersökning som leetts av huvudsökande (Malmhøster & Ohlsson 1999) tyder på att så kanske kan vara fallet. Hur ser i så fall denna förbindelse ut och hur skall man uppfatta den?

Två grupper från vardera förskola, lågstadium, mellanstadium, högstadium och gymnasium meddelas filosofiundervisning två gånger i veckan under två år. Den ena gruppen undervisas av en lärare med gedigen bakgrund i filosofi, den andra av en

ordinarie lärare som genomgått en specialkurs i filosofi med barn. Lektionerna bandas och ett urval av banden skrivs ut för analys av två forskarstuderande (en i filosofi och en i pedagogik) samt av de två huvudsökande. Observationer görs i klassrummet och några individer från varje grupp väljs ut för samtal, som syftar till att kasta ljus över de frågor som angetts ovan.

Dnr: 2001-5598

Docent Åke Olofsson

Enheten för arbets- och organisationspsykologi, Umeå universitet

Projekt: Läsinlärning och läsårigheter i europeiska ortografier

Beviljat 2002: 325 000 2003: 195 000 2004: 195 000

Totalt: 715 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

The project aims to make a comparative, cross-linguistic study of the normal course of literacy acquisition and the nature of reading difficulty in a range of European languages. Methods of literacy education and approaches to the definition and remediation of reading difficulty will be reviewed and assessed in each country. A linguistic analysis of each European writing system (orthography) will identify sources of complexity which are likely to influence the acquisition process. This information will be used to devise a computer-based assessment procedure for the purpose of charting normal and impaired literacy acquisition in each language. The procedure will be applied cross-nationally to primary school children who are in the beginning stages of learning to read and write. On the basis of these data, it will be possible to determine the extent to which the European orthographies differ with respect to:

- a) the rate of acquisition of basic literacy skills such as letter-sound knowledge and simple decoding ability; and
- b) the rate at which orthographic complexities are accommodated in the reading system.

The data will help in the building of a model of the cognitive organisation of reading, including the nature of reading difficulty, which is applicable across the range of participating European languages.

Dnr: 2001-5850

Professor Mats Oscarson

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Självbedömning av inlärning – exemplet språk

Beviljat 2002: 650 000 2003: 650 000

Totalt: 1 300 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Projektet syftar till att öka kunskapen om studerandes självständiga bedömningar av egna inlärningsresultat och kompetensnivåer. Det syftar också till att värdera resultaten i ett vidare bedömningsperspektiv, t.ex. med hänsyn till frågan om vem som (bäst) bedömer vad och i vilken mån ökat deltagarengagemang i utvärdering av studieresultat kan bidra till högre grad av måluppfyllelse. Ett praktiskt mål är att ge konkreta exempel på metoder och material för deltagarstyrd bedömning av inläring. Projektarbetet genomförs med utgångspunkt i bl.a. en teori om sambandet mellan god självbedömningsförmåga och effektivt målinriktat lärande. I en empirisk del studeras individuella självbedömningar i två språkgrupper som följs under en studiertermin på gymnasienivå. Data samlas in genom bl.a. deltagande observation, intervjumetod och formell färdighetsmätning. Självbedömningarna studeras i olika avseenden (validitet, relevans, effektivitet) och relateras också till andra mer objektiva mått på uppnådda färdigheter, t.ex. testresultat och oberoende expertbedömningar. Resultat analyseras vidare i perspektivet av det alltmer nödvändiga livslånga lärandet, vilket inneburit ett snabbt ökande behov av självständig kunskapsinhämtning och kunskapsbedömning, dvs också utanför reguljära och traditionella utbildnings- och inlärningsmiljöer.

Dnr: 2001-5602

Professor Torgny Ottosson

Institutionen för Beteendevetenskap, Högskolan i Kristianstad

Projekt: Lärares arbetsplanering – en studie av hur lärare hanterar sin arbetssituation och hur läraryrket och eleven därigenom konstitueras

Beviljat 2002: 845 000 2003: 904 000 2004: 917 000

Totalt: 2 666 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Mot bakgrund av debatten om lärarnas förändrade villkor, stress och utbrändhet, vill vi klargöra hur lärare hanterar planeringen av sitt vardagliga arbete, med de prioriteringar och den fördelning av tid på olika uppgifter som måste göras. Härvid kommer jämförelser mellan nyutexaminerade lärare och erfarna lärare att göras samt jämförelser mellan kvinnors och mäns eventuellt skilda villkor för arbetstidshantering. I ett andra steg skall projektet visa på dels hur läraryrket formas och konstitueras genom de sätt lärare hanterar planeringen och dess villkor, dels hur eleven konstitueras i denna hantering. Studien skall genomföras i samarbete med ett antal lärare (projekt lärare) i Simrishamn och Ystad inom ramen för deras studier i pedagogik. De kommer att vara informanter och göra självobservationer i pilotstudien samt bidra till datainsamlingen i huvudstudien. Material insamlas genom signalstyrd PO-sampling, critical incident-metoden samt tidsbudgetstudier. Vidare kommer arbetslagsmöten att inspelas och projekt lärare kommer att intervjua andra lärare. Forskarna kommer att följa 32 lärare (16 nyexaminerade och 16 rutinerade) i två respektive tre år i form av en longitudinell fallstudie. Teoretiskt förankras studien i yrkeskulturteori, teorier om human-service-organizations samt i

genusteori. Kunskaper om lärares hantering av sin arbetstid och villkoren för denna hantering är av stort intresse för kommunerna, lärarna och lärarhögskolorna.

Dnr: 2001-3777

Professor Ann-Marie Pendrill

Fysik och teknisk fysik, Göteborgs universitet

Projekt: **Extramuralt lärande**

Beviljat 2001: 620 000 2002: 1 169 000

Totalt: 1 789 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

Ett besök på ett science center lämnar ofta varaktiga spår och kan spela roll för barns val senare i livet. I detta projekt avser vi att observera elever och lärare som deltar i olika extramurala aktiviteter inom nätverket.

Vi avser också att följa upp klasser som tidigare år gjort klassbesök på centra och genom enkäter, kunskapstest och intervjuer undersöka dels vad de minns av besöket och dels om det går att påvisa varaktigt lärande. Undersökningarna kommer delvis att utföras som inslag i lärarstudenters examinationsuppgifter och verksamhetsförlagda ämnesstudier.

Projektet är ett samarbete mellan Högskolan i Borås och "Navet", Högskolan i Skövde och "Balthazar-Sinnenas verkstad", Göteborgs universitet, Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Naturvetenskapliga fakulteten och projekt "Slagkraft-Naturvetenskap på Liseberg", och slutligen, Chalmers tekniska högskola och tävlingen Teknikåttan (västra regionen).

Dnr: 2002-2739

Fil doktor Karin Anna Petersen

Pedagogiska institutionen, Uppsala universitet

Projekt: **Sjuksköterskeutbildningar – rekrytering av yrkesidentitet under omstrukturering**

Beviljat 2003: 700 000 2004: 600 000 2005: 600 000

Totalt: 1 900 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Fokus är sjuksköterskeutbildningar, Sjskut, som professionsutbildning. Sjskut är i förändring:

- 1) Sjskyrket är i en professionaliseringsfas, där man utvecklar och säkerställa yrkeskompetens och befästar yrkets ställning som profession.
- 2) Omstrukturering med förändrad arbetsorganisering och ändrade relationer till klienterna.

3) Rekryteringen till sjskyrket har blivit viktigare att säkerställa med tanke på yrkets professionalisering och vårdens omstrukturering.

Förändringstendenser förefaller också vara för handen inom yrken av motsvarande art. Tendenserna knyts till arbetsuppgifterna, yrkets särart, och till gemensamma tendenser, som att likartade omstruktureringsprocesser äger rum i olika sektorer och organisationer. Fokus är på rekryteringen till sjskyrket och sjskuppgifter i dagens arbetsliv, särskilt skillnader i rekrytering ur ett historiskt komparativt perspektiv och innebörd av levnadsbanor och livserfarenheter för sjskut. Viktigt är hur man möter och hanterar förändrad organisering av arbetet inom vården och de nya kvalifikationskrav som hänger samman med detta.

Parallellt är en studie som fokuserar lärarutbildningar på gång. Båda forskningsprojekten kan ge tvärprofessionella analyser vad gäller rekrytering och sätt att hantera pågående omstruktureringar.

Dnr: 2002-2649

Professor Tomas Peterson

Läroartbildningen, Malmö Hööskola

Projekt: **Lärandesituationen och den sociala kontexten – en didaktisk analys av ämnet Idrott och hälsa**

Beviljat 2003: 870 000 2004: 870 000 2005: 870 000

Totalt: 2 610 000

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Målet för projektet är att studera, beskriva och analysera lärandesituationen i skolan, med särskilt fokus på läraren som ledare och den kontext läraren och eleverna befinner sig i. Ämnet Idrott och hälsa är objektet för projektet. Syftet är att belysa de problem och möjligheter som lärare och pedagoger har att handskas med för att nå målet med verksamheten. Det handlar om didaktiska överväganden, att utifrån målen göra medvetna val av innehåll, metoder och ledarskap.

Variablerna social klass, kön och etnicitet kommer att vara centrala. Studien kommer att genomföras i fyra skolor i två etniskt skilda områden i Malmö under två år. Under det tredje året sammanställs och publiceras resultaten.

Projektet består av en kvalitativ undersökning, där lärare i idrott och hälsa intervjuas, med syftet att försöka beskriva lärarens uppfattningar om sitt uppdrag, samt genom videoregistrerade observationer, relatera detta till det faktiska genomförande. Kvalitativa intervjuer genomförs med eleverna i syfte att förstå elevernas inställningar till ämnet. Den kvantitativa delen består av statistiskt material över upptagningsområdena samt en skolenkät till samtliga berörda elever.

Dnr: 2002-2596

Professor Jon Pierre

Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet

Projekt: **Värdekonflikter i skolan – styrning, demokrati, etnicitet**

Beviljat 2003: 2 000 000 2004: 2 000 000 2005: 2 000 000 2006: 2 000 000

Totalt: 8 000 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

I projektet studeras hur man på kommunal nivå och skolnivå hanterar tre centrala värdekonflikter i den decentraliserade skolan; avvägningen mellan politik och profession, mellan integration och särbehandling av olika etniska grupper samt mellan en kollektivistisk och en individualistisk demokratisyn. De värdekonflikter som undersöks i detta forskningsprogram är inte nya, men i den statliga skolan hanterades de på central nivå, och enskilda kommuner, skolor och läroplan kunde luta sig mot statliga regler och normer när man bestämde förhållningssätt till dem. I den kommunaliserade skolan har emellertid kommuner och enskilda skolor fått ett betydligt ökat ansvar att hantera dessa värdekonflikter, samtidigt som statsmakterna formulerar oförenliga mål vilka skolan har att försöka implementera. Projektets syfte är att analysera hur dessa värdekonflikter manifesterar sig på lokal nivå. Vi undersöker också variationen i dessa praktiker och förhållningssätt mellan olika kommuner och enskilda skolor och att klargöra vilka politiska, institutionella, sociala och andra faktorer som förklarar denna variation. Undersökningen bygger på en mycket omfattande materialinsamling, från en analys av samtliga kommuners skolplaner över en enkät till samhällskunskapslärare till serier av informatintervjuer.

Dnr: 2002-2621

Professor Ingrid Pramling Samuelsson

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: **Hur kan lek och lärande integreras i en målstyrd praktik?**

Beviljat 2003: 910 000 2004: 910 000 2005: 520 000

Totalt: 2 340 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Förskolans och skolans uppdrag har på senare år förändrats. Förskolan har blivit en del av utbildningssystemet och därmed fått en läroplan med mål. I skolans läroplan talas om att lek och lärande skall integreras i den pedagogiska praktiken. Lek har av tradition tillhört förskolans (och där barnens egen) värld, medan ett målorienterat lärande har tillhört skolan. Dessa traditioner ska nu mötas och en ny praktik utvecklas. Den fråga vi ställer oss är: Hur kan lek och lärande integreras i en målstyrd verksamhet? Projektet innehåller en utvecklingsdel och en forskningsdel. Avsikten med utvecklingsdelen är att stödja pedagogers arbete med att integrera lek och lärande på barns villkor. Fenomenen lek och lärande skall särskilt fokuseras i teori och vardag. På så sätt görs forsk-

ningsdelen möjlig vars syfte är att studera relationen mellan lek och lärande, och hur dessa aspekter påverkar varandra. Det gäller att urskilja lärandeprocesser i leken likväl som att utkristallisera hur lekfullhet bidrar till lärande. Utifrån ett fenomenografiskt perspektiv studeras variationen av sätt att tänka om lek och lärande som den kommer till uttryck hos pedagoger och barn. Med utgångspunkt från ett hermeneutisk tolkande perspektiv studeras meningsskapande och förståelse av lärande- och lekprocesser så som de gestaltas i barns och vuxnas interaktion i sammanhang avsedda att integrera lek och lärande.

Dnr: 2002-3266

Docent Robert Ramberg

Institutionen för Data- och Systemvetenskap, Stockholms universitet

Projekt: Barns och lärares kunskapande med datorspel i skolan

Beviljat 2003: 1 000 000 2004: 1 000 000

Totalt: 2 000 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Behovet att studera vad som sker när barn själva konstruerar lek och lärsaker i komplexa digitala miljöer är centralt för att förstå hur barns lärande väcks och hur kunskap kommuniceras mellan barn, lärare, artefakt och miljö. Djupare kunskap behövs om de processer och digitala representationsformer som kan föra IT som pedagogiskt hjälpmedel i skolan närmare barns nyfikenhet och behov av att experimentera och utmanas (leka). Syftet med projektet är dels att förstå lärande byggt på barns egna val och konstruktion och att denna kunskap ska leda till såväl pedagogisk som teknisk utveckling av stöd som barn och lärare behöver för att hantera komplexa digitala miljöer.

Projektet anknyter till problem som föreligger med att införa IT-baserade läromedel i undervisning i skolor, särskilt vad avser mer komplexa digitala verktyg. Projektet använder bla programvara och datorspel som utvecklats i Playground-projektet i syfte att stödja flickors och pojkars eget programmerande och lärande. Målgruppen avgränsas till flickor och pojkar i 6-10 årsåldern. Projektets mål är att belysa samspel och lärande mellan barn, lärare och artefakt med fokus på lek, spel och kunskapande i digital konstruktionsmiljö, att genom empiriska studier teoretiskt fördjupa förståelsen kring frågeställningar om samspel mellan barn, lärare och artefakt i situationer som innefattar komplexa digitala pedagogiska verktyg, att utveckla metoder för att implementera komplexa digitala lärmiljöer i skolvardagen.

Dnr: 2003-4467

Docent Robert Ramberg

Institutionen för Data- och Systemvetenskap, Stockholms universitet/KTH

Projekt: Delade representationer och kollaborativt lärande av interaktionsdesign (DeKaL)

Beviljat 2004: 1 991 000 2005: 1 896 000 2006: 1 896 000

Totalt: 5 783 000 kr
Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Projektet avser studera hur interaktiva artefakter kan användas för att stödja och förstärka delat användande av representationer i kollaborativt lärande av interaktionsdesign.

Forskningsfrågor är;

- vilken roll spelar delade representationer i verksamheten kollaborativt lärande av interaktionsdesign
- vilken roll spelar artefakter (tex. stora interaktiva projektytor) för att stödja och förstärka delat användande av representationer i ett kollaborativt lärandesammanhang. Fokus är på representationer som används i interaktionsdesign och på processer i verksamheten som har potential att stödjas i form av delade representationer (artefakter, designmönster, begrepp, begreppsanvändning).

Projektets mål är att;

- utarbeta former för att stödja lärande inom interaktionsdesign med fokus på representationer och de processer i verksamheten som har potential att stödjas av delade representationer,
- baserat på observationer av erfarna interaktionsdesigners och processer som har potential att stödjas i form av representationer utveckla datorstöd som ger möjlighet att studera, jämföra, kommentera, fokusera på vissa delar av designprocessen, spara och förändra sina egna, andras och experters designprocesser och delresultat,
- utarbeta guidelines för medveten design (förståelse för betydelsen av artefaktens karaktär och hur den påverkar bruket av artefakten) att användas av interaktionsdesigners.

Dnr: 2003-4442

Fil doktor Eva Reimers

Institutionen för Tematisk Utbildning och Forskning, Linköpings universitet

Projekt: Den självklara heteronormativiteten – skolan som plats för sexualitets- och könskonstruktion

Beviljat 2004: 1 323 000 **2005:** 1 323 000 **2006:** 1 323 000

Totalt: 3 969 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Projektets syfte är att synliggöra hur heterosexualitet görs till norm i skolan. Studien syftar också till att utveckla strategier för sätt att tala, tänka och agera kring kön och sexualitet utan att marginalisera eller osynliggöra homo- och bisexuella. Projektet består av fyra delstudier där texter, tal och handlingar analyseras utifrån ett diskursperspektiv. Textanalys av skolans styrdokument och läromedel kring skolans värdegrund kommer att utgöra gemensam bakgrund för delstudierna. Genom textanalyser, djupintervjuer

och deltagarobservationer på lärarutbildningar och i skolans verksamheter kommer vi att fokusera på hur heteronormativitet görs i olika sammanhang och vilka konsekvenser detta kan antas få för förståelser av sexualitet, kön, klass och etnicitet, med betoning på det första. De sammanhang vi valt är lärarutbildningar, skolan som arbetsmiljö, elever i de lägre åldrarna, samt strategier för undervisning i värdegrundsfrågor. Resultat från projektet kommer att kunna få betydelse både för verksamheten på skolorna och för lärarutbildningen. För skolornas del handlar det dels om att skapa medvetenhet dels om att ge underlag för strategier som leder till mindre diskriminering och en bättre skolmiljö för ickeheterosexuella. För lärarutbildningens del kommer resultaten att kunna användas för utvecklingsarbete av kurser om värdegrund och genus.

Dnr: 2001-5616

Fil doktor Monica Rosén

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: **Studier av läsfärdigheten i Sverige (SALS)**

Beviljat 2002: 1 300 000 2003: 1 300 000 2004: 1 300 000

Totalt: 3 900 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Syftet är att fördjupa kunskaperna om läsfärdigheten bland barn och ungdomar i Sverige. Svenska elever har i detta avseende tidigare stått sig bra i internationella sammanhang men samtidigt är resultatbilderna inom landet mycket varierande. I SALS har 5 delprojekt definierats:

- 1) en bred beskrivning och analys av läsfärdighetens utveckling i Sverige under 30 år, såväl i termer av individuella differenser och gruppskillnader, som i termer av resursförändringar
- 2) en undersökning av skol- och undervisningsfaktorers betydelse
- 3) en fördjupad analys av betydelsefulla faktorer i hemmiljön och utanför skolan
- 4) en studie av hur olika skolformer skiljer sig åt med avseende på läsfärdighet och undervisning
- 5) en analys av elever med svag läsfärdighet.

SALS bygger på analyser av redan befintliga data. Sverige har genom sitt deltagande i fyra internationella studier av "Reading Literacy" mellan 1970 och 2001 tillgång till en omfattande datamängd med upplysningar om såväl läsfärdigheter av skilda slag som kontextuella faktorer. Databaserna innehåller förutom läsprovdata, svar på elevenkäter, lärarenkäter, skolenkäter och föräldraenkäter. Analyserna kommer i huvudsak att baseras på multivariata tekniker. SALS utförs i ett samarbete mellan forskare i pedagogik vid Göteborgs Universitet och Högskolan i Kalmar.

Dnr: 2001-5617

Fil doktor Anna-Lena Rostvall

Institutionen för Undervisningsprocesser, kommunikation och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Interaktion i musikundervisning – en studie av lärarutbildning och gymnasieskolans estetiska program

Beviljat 2002: 1 700 000 2003: 1 700 000 2004: 1 700 000

Totalt: 5 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Studien avser öka kunskaperna i ett område där tidigare studier antyder ett glapp mellan måldokument och praktik. Genom att studera lärares och elevers/studenters interaktion med utgångspunkt i videoinspelade musiklektioner syftar studien till att öka kunskaperna om lärande i musikundervisning inom gymnasiets estetiska program och inom musiklektarutbildningen. Studien syftar även till att öka kunskaperna om undervisningens innehåll och form, att kartlägga arbetsformer och arbetssätt, vad man spelar och talar om, på vilka sätt man använder musik, språk och andra uttrycksmodaliteter, samt vilka läromedel som används och hur dessa är utformade.

Tidigare forskning av musikundervisning visar att undervisningen i huvudsak är inriktad på notläsnings- och teknikövningar. Musikens expressiva kvaliteter behandlas i liten grad, i kontrast till kursplanerna. Instrumentallektioner sker ofta med en elev i taget eller i mycket små grupper, utan insyn. Undersökningen är en tvärsnittsstudie på gymnasiets estetiska program och instrumentallärarutbildningen. Tal, musik och andra handlingar analyseras för att skapa en bild av hur lärares och elevers interaktion gestaltar sig. En analys görs av hur de specifika betingelserna i lektionssituationerna påverkar elevers möjligheter att utveckla kunskaper på sina respektive instrument. Den bild som framträder genom beskrivning och analys diskuteras kritiskt, och materialet tolkas ur ett mer övergripande institutionsperspektiv.

Dnr: 2003-2355

Docent Marcia Sá Cavalcante Schuback

Institutionen för filosofi, Södertörns högskola

Projekt: Det egna och det främmande – om bildningstankens utveckling och aktualitet

Beviljat 2004: 2 372 000 2005: 2 434 000 2006: 2 304 000

Totalt: 7 110 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Projektet är en filosofisk och idéhistorisk undersökning av begreppet bildning - bestående av fem delprojekt - som utgår från begreppets förnyade aktualitet i diskussionen om den högre utbildningens syfte och möjligheter. Det vill visa hur de första formuleringarna av

bildningstanken, som vi finner bl.a. hos Herder och Humboldt, rymmer en filosofisk radikalitet som kan omsättas i en modern diskussion om identitetsbildning ur mötet mellan det egna och det främmande. I anslutning till den pedagogiska problematiken kring bildning vill vi visa hur bildningsbegreppet samlar frågor om subjektivitet, frihet, etik och politik i en globaliserad kultur. Projektet syftar till att genom en blandning av historiska, analytiska och kritiskt framåtsyftande angreppssätt utveckla vår samlade förståelse av detta begrepps betydelse och potential. Forskningskontakter har etablerats med flera parallella projekt vid universitet och forskningscentra i och utanför Sverige som arbetar med bildningsbegreppets historia och plats i den högre utbildningen. Projektet vill genom konferenser, seminarier och publikationer här tjäna utvecklingen av Södertörns Högskola, där bildningsidealet sedan starten fungerat som ett ledmotiv för undervisningsformerna. Som ett centralt led i detta skall också kurser i så kallad "liberal education", utvecklas vid högskolan i anslutning till projektet.

Dnr: 2001-4017, 2002-7330

Fil doktor Tomas Saar

Musikhögskolan Ingesund, Karlstads universitet

Projekt: **Musikämnets kunskapsformer och läromiljöer – att utveckla ett tematiskt arbetssätt i skolan**

Beviljat 2001: 80 000 2002: 602 000 2003: 602 000

Totalt: 1 284 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

Musikämnets kunskapsformer och läromiljöer - att utveckla ett tematiskt arbetssätt i skolan. Projektet avser att utveckla didaktiska verktyg och modeller för att i grundskolan arbeta tematiskt med musik i kombination med teoretiska ämnen. Samtidigt som praktiska samverkansformer prövas och utvecklas syftar projektet till att öka förståelsen av vad de musikaliska kunskapsformerna innebär och hur de kan komplettera det verbala och intellektuella vetandet. I nyare läroplaner liksom i direktiven för den förnyade lärarutbildningen framhålls vikten av att arbetet i skolan kan överskrida de traditionella ämnesgränserna, liksom att de estetiska ämnenas kunskapsformer nyttjas i temaarbeten och för pedagogiskt nytänkande. Flera forskare och skoldebattörer diskuterar problemet med elevers bristande engagemang och nyfikenhet, och lyfter fram behovet av skapande och gestaltande aktiviteter i skolan. Detta kan ses som ett tredebrott mot ett traditionellt paradigm där konst och vetenskap ställs mot varandra. Istället fokuseras nu det komplementära i olika kunskapsformer. Projektet organiseras som forskarmiljöer som förläggs till ett par grundskolor. Forskare, lärare och lärarstudierande kommer i samverkan att utforma tematiska arbetsformer och analytiska redskap. Resultaten har relevans dels för den metodiska förnyelsen och mångfalden i skolorna, dels för en ökad teoretisk förståelse av de estetiska ämnenas kunskapsformer och pedagogiska möjligheter.

Dnr: 2003-2211

Professor Stefan Samuelsson

Institutionen för Beteendevetenskap (IBV), Linköpings universitet

Projekt: En strategisk statsning på läs- och skrivforskning i ett samarbete mellan Linköpings universitet och Mitthögskolan

Beviljat 2004: 1 350 000 2005: 1 350 000 2006: 1 350 000

Totalt: 4 050 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Föreliggande projekt har som syfte att stärka läs- och skrivforskningen vid Linköpings universitet och Mitthögskolan. I projektet prioriteras 5 olika frågeområden;

- 1) Vad är det som karakteriserar effektiva och mindre effektiva skolor med avseende på läs- och skrivefärdigheter?
- 2) I vilket omfattning är läs- och skrivsvårigheter en bidragande orsak till att så många elever med utländsk bakgrund hoppar av gymnasieskolan?
- 3) Lärares och lärarstudenters inställning och beredskap inför arbetet med elevers skriftspråkliga utveckling.
- 4) Gymnasieelevers tankar om framtida läs- och skrivkrav
- 5) Hur kan man motverka negativa, sekundära effekter av lässvårigheter under tiden i grundskolan?

Dnr: 2001-5625

Professor Bengt Sandin

Institutionen för Tema, Linköpings universitet

Projekt: Normalitet, professioner och institutioner för barn: De problematiska barnen – förhandling och förvandling av barndomens diskurser och arenor

Beviljat 2002: 2 600 000 2003: 2 600 000 2004: 2 600 000

Totalt: 7 800 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Programmets gemensamma problemkomplex rör föreställningar, diskurser, institutioner och praktiker kring barndomens normalitet och avvikelse, och hur dessa växer fram genom en förhandling mellan olika aktörer som barn, föräldrar, professionella och stat. Programmet bygger på tio avgränsade projekt, och omfattar såväl historiska som psykologiska, pedagogiska och estetiska forskningsfält. Delprojekten har fokus på normalitets- och avvikelседiskursernas historiska framväxt och förvandling, och på hur dessa diskurser har använts och utnyttjats inom ramarna för olika institutioner och sociala praktiker. Programmet bygger på ett tvärvetenskapligt samarbete mellan historiker, pedagoger, sociologer, kommunikationsforskare och knyter an till kulturellanalytiska och socialkonstruktionistiska perspektiv. Genom denna organisation kommer

programmet överskrida traditionella disciplinära gränser och att skapa en gemensam plattform mellan flera vetenskapsområden om normaliteter och avvikelsernas skilda sociala och kulturella uttrycksformer. Projektet rör på så sätt tre fält med ett gemensamt område. Dels uppmärksammas institutionernas historiska förändring, dels betraktas sociala processer i dagens institutioner och slutligen undersöks medieringen av normaliteter och avvikelser. Detta innebär att projekten gemensamt kommer att förhålla sig såväl politik, diskurser som vardagliga praktiker. Projektet bygger på ett nätverk av nydisputerade och doktorander.

Dnr: 2001-3955

Professor Willmar Sauter

Teatervetenskapliga institutionen, Stockholms universitet

Projekt: Kön på scen – genusperspektiv i skådespelarundervisning

Beviljat 2001: 450 000 2002: 983 000 2003: 1 037 000 2004: 538 000

Totalt: 3 008 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

Kön på scen undersöker förhållandet mellan kvinnor och män såväl på som bakom scenen. Utgångspunkt är skådespelarutbildningen vid Teaterhögskolan. I tre delprojekt analyseras genuskonstruktion och jämställdhet i dramatiken, könsrollsbyten, elevernas etydarbeten samt interaktionen mellan kvinnliga och manliga lärare och studenter i olika kontexter i verksamheten. Projektet är ett samarbete mellan Teaterhögskolan i Stockholm, Teatervetenskapliga institutionen och Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet. Målsättningen är dubbel: dels ska undervisningen analyseras utifrån ett genusperspektiv, dels ska de vunna insikterna implementeras och prövas i nya undervisningsmoment.

Dnr: 2001-5628

Fil doktor Bengt Schüllerqvist

Institutionen för Humaniora och Samhällsvetenskap, Högskolan i Gävle

Projekt: Kanon och ämnestraditioner i olika undervisningsmiljöer – en komparativ studie

Beviljat 2002: 250 000

Totalt: 250 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Hur bestäms och utformas ett ämne på universitet, i yrkesutbildning och ungdomsskola? Vårt projekt syftar till att undersöka och jämföra hur ämnesinnehåll och framställningsformer konstrueras och överförs i skilda undervisningsmiljöer. Ett särskilt fokus finns på ämnen i yrkesutbildningar, då dessa har en mellanställning mellan å ena sidan forskningsämnet och å andra sidan tillämpningen i yrkesarbetet. Lärarutbildningens

ämnen har en särskild problematik då yrkesutövningen sker i termer av ännu ett ämne, skolämnet. Ett antagande som vi gör är att delar av ämnestraditionen kan vara uttalade, andra delar underförstådda och oartikulerade (jmf mentalitetsbegreppet och diskussionen om tyst kunskap). Inom projektet kommer en rad jämförande studier att genomföras, bland annat av ämnestraditioner inom olika undervisningsmiljöer, nationellt och internationellt, samt mellan olika ämnen. Särskilt intresse ägnas jämförelser mellan humanistiska och naturvetenskapliga ämnen i lärar- och civilingenjörsutbildning. Då ämnesdidaktiken haft en relativt svag ställning i Sverige är uppbyggnaden av ett brett nätverk ett delsyfte. Projektets resultat kan bidra till att utveckla innehåll och framställningsformer inom ämnen i yrkesutbildning, akademiska discipliner och i förlängningen även skolämnena.

Dnr: 2003-4491

Professor Kerstin Severinson Eklundh

Institutionen för Numerisk analys och datalogi, Kungl Tekniska Högskolan

Projekt: IT-stöd för studenters samarbete och lärande i flexibla arbetsgrupper

Beviljat 2004: 1 215 000 2005: 1 215 000 2006: 1 215 000

Totalt: 3 645 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Student learning through teamwork in projects and assignments is pervasive in Swedish universities. As a complement to teaching, “learning in doing” together with peers is an important component of the overall learning process. Our focus in this project is on student group work seen as situated learning and as a specific form of group work, which we metaphorically call “nomadic work”: work that takes place in a variety of locations, over a variety of durations, with different member attendances, and various kinds of technological support.

We propose to study in detail student group work in two activities: report writing and programming. Of particular interest is how the nomadic character of work affects coordination among group members, and how awareness of others activities is achieved and maintained within a group.

The research will be carried out within the field of Computer Supported Cooperative Work, which has long been concerned with working and learning in groups. Having preliminarily characterized student group work as “nomadic”, in the first phase of the project we will seek to gain a detailed understanding of such work, by carrying out ethnographic studies of student groups with a focus on the two activities of report writing and programming. In the following phases we will focus on how information technology helps student group learning today, and finally to design technologies that can help students group work and learning in the future.

Dnr: 2002-3259

Fil doktor Zhao Shangwu

Institutionen för internationell pedagogik, Stockholms universitet

Projekt: Marknadskrafter och decentralisering i svensk utbildning – skolresultat, jämlikhet, eller bådadera?

Beviljat 2003: 520 000 2004: 260 000

Totalt: 780 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

The Swedish education system has been considerably restructured (decentralization, introduction of choice and stimulation of private schools) since the beginning of the 1990s. As to the effects of this educational restructuring, there are different views. The restructuring measures are seen as an impetus for school improvement but also as a threat to equity and an equivalent education. This study uses nationally representative data sets from different periods (both before and after the reform) in Sweden. These data will allow an analysis of

- a) possible changes in the general level of achievement;
- b) possible changes in the relationships between student achievement, on the one hand, and school, teacher and home background variables, on the other hand.

Such an analysis will at least partially throw some light on the effects of the restructuring measures. To what extent student achievement varies between students, classes and schools? How has student achievement been affected by socio-economic background of students in terms of parental education, parental occupation, etc.? How has student achievement been affected by factors related to teachers and schools? The analytical techniques will involve methods for description and inference. Multilevel statistical models will be designed to examine the complexities of education at the student, class and school level.

Dnr: 2002-3211

Fil doktor Sonja Sheridan

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Konstruktiv konkurrens

Beviljat 2003: 650 000 2004: 780 000 2005: 780 000

Totalt: 2 210 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Syftet med studien är att utveckla kunskap om begreppet konstruktiv konkurrens samt att finna strukturer och betingelser som gynnar detta inom utbildningssystemet. Konstruktiv konkurrens uppvärderar människor och utvecklar deras ambitioner, men definieras som destruktiv om den får människor att slås ut eller bekämpa varandra för att själva lyckas. Forskningens fokus riktas mot barns och ungdomars enskilda och

gemensamma lärande i den kollektiva miljö som skolsystemet utgör och mot betingelser i miljöerna som främjar utveckling av forskningsobjektet konstruktiv konkurrens. Intervjuer med lärare och elever kommer att genomföras och situationer där barn och ungdomar skapar, konstruerar och färdigställer uppgifter och arbeten enskilt eller tillsammans kommer att video observeras i ett urval av förskolor, skolor och gymnasium. Denna praxisnära forskning kommer att generera en ökad förståelse för vad konstruktiv konkurrens innebär och hur den utvecklas inom skolväsendet. Studiens förväntade resultat om faktorer och betingelser som främjar konstruktiv konkurrens kommer att leda till kunskaper lärarutbildare och verksamma lärare kan använda för att skapa förutsättningar för barn och ungdomar att konkurrera på ett sätt som lyfter människor och utvecklar deras självkänsla och målmedvetenhet. Den förväntas ge kunskap om i vilken grad enskilt arbete respektive samarbete och samlärande gynnar olika former av konkurrens och hur detta upplevs ur barns och ungdomars perspektiv.

Dnr: 2001-5630

Fil doktor Mats Sjöberg

Institutionen för Utbildningsvetenskap, Linköpings universitet

Projekt: Den gode läraren – ideal, intressen och identiteter inom och kring svensk lärarkår 1950 - 2001

Beviljat 2002: 1 000 000 2003: 1 000 000 2004: 1000 000

Totalt: 3 000 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Läraryrket är en profession som alla människor i det svenska samhället har erfarenhet av, vilket medför att det finns många föreställningar om vad som konstituerar den goda lärargärningen och hur ”en god lärare” bör vara. Statsmaktens bild – formulerad i lagar, läroplaner och lärarutbildning – utgör en offentlig norm för den gode läraren som kunskapsförmedlare och fostrare, medan den samhälleliga offentligheten – i forskning, dagspress, skönlitteratur, radio, TV, film – skapar andra mer eller mindre konkurrerande alternativ. Inte minst producerar lärarna själva bilder, och ger mening åt, sitt yrkes centrala innehåll och väsen. I mötet mellan dessa uppfattningar och traditioner sker förhandlingar om och omtolkningar av intentioner kring läraruppdraget. Vi har att göra med diskursiva kollisioner snarare än en entydig uppfattning om lärarrollen. Syftet med detta projekt är att studera ett antal sådana lärarbilder: hur olika lärargrupper i grundskolan har argumenterat för sina respektive kompetenser, hur gymnasieskolans olika lärargrupper formulerar sina respektive yrkesethos och världsbilder, hur ”den gode läraren” tecknas i aktuell barn- och ungdomslitteratur och hur hemspråkslärares yrkesethos kan se ut. Olika lärargrupper är därför bärare av en rad olika lärarideal och lärarethos. Dessa olika bilder, deras sociala och kulturella förankring och därmed immanenta tröghet mot förändringar, har dock endast i begränsad omfattning uppmärksamats av forskningen.

Dnr: 2002-2729

Professor Lennart Sjölin

Institutionen för kemi, Göteborgs universitet

Projekt: **Goda inlärningseffekter med microscale-laborationer i kemiutbildningen? – GIMMIK**

Beviljat 2003: 520 000 2004: 520 000 2005: 520 000 2006: 520 000

Totalt: 2 080 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Som en konsekvens av det målmedvetna arbetet med att uppnå de kvalitetsmål som Institutionen för kemi vid Göteborgs universitet har definierat, och som ett led i ett mönster av förbättringsaktiviteter ämnar vi nu fortsätta arbetet med införandet av oorganiska laborationer i microscale genom samtliga utbildningsnivåer och med hög pedagogisk nivå. Vi ansöker härmed om ekonomiska medel för att bekosta Göteborgs första doktorand i kemididaktik med inriktning mot högskolans undervisning, i ett projekt inom vilket vi gemensamt analyserar det pedagogiska utfallet av införandet av microscalelaborationer inom grundkurserna i allmän och oorganisk kemi. Undervisningen har ett pedagogiskt kvalitetsmål. I vårt fall måste denna synpunkt starkt beaktas när nu intentionen är att införa en ekologiskt hållbar laboratoriekurs i microscale. Bli inlärningseffekterna lika goda med microscale i den grundläggande kemiutbildningen som den blev med den gängse macroscalemetoden? Projektet är ett samverkansprojekt mellan Institutionen för pedagogik och didaktik, GU, Institutionen för kemi, GU, och Sektionen för ekonomi och teknik vid Högskolan i Halmstad. Projektet innebär också en fördjupad samverkan med Iberoamerican University i Mexiko City som är ett internationellt definierat Microscale Center.

Dnr: 2001-5635

Professor Hans Strand

Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet

Projekt: **SPRINT och svenskan i skolan**

Beviljat 2002: 500 000 2003: 475 000 2004: 955 000

Totalt: 1 930 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

SPRINT (utläses språk- och innehållsintegrerad undervisning), dvs undervisning i olika ämnen på ett främmande språk (framför allt engelska), främst i gymnasieskolan, men även i grundskolan, har under 1990-talet blivit en mycket populär och allt vanligare undervisningsform i den svenska skolan. Tanken med denna typ av undervisning är förstås att effektivisera undervisningen i engelska och andra främmande språk. Hur SPRINT fungerar i praktiken vet vi dock för närvarande inte särskilt mycket om. Vad händer till exempel med elevernas svenska? Kommer den att påverkas? Och kommer användningen av svenska så småningom att minska? Detta är frågor som projektet

SPRINT och svenskan i skolan avser att behandla. Närmare bestämt syftar projektet till att besvara följande två frågor:

- 1) Vad händer med elevernas färdigheter i och användning av svenska när en större eller mindre del av undervisningen sker på engelska?
- 2) Hur ser samspelet ut mellan elevernas kunskaper i och användning av engelska och deras kunskaper i och användning av svenska?

Det empiriska underlaget utgörs av klassrumsobservationer, bandinspelningar, prov, betyg, enkäter och intervjuer. Analyserna görs med hjälp av metoder hämtade från kommunikationsetnografi, samtalsanalys, kodväxlingsanalys och textanalys.

Dnr: 2001-5636

Professor Gunnar Sundgren

Institutionen för Samhälls- och Beteendevetenskap, Mälardalens Högskola

Projekt: Skolans styrning och ledning som diskurs och diskursiv praktik – de ledande orden

Beviljat 2002: 1 690 000 2003: 1 690 000 2004: 1 690 000

Totalt: 5 070 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Projektet syftar till att undersöka betydelsen av språket som verktyg för skolans styrning och ledning. Centrala forskningsfrågor är vilka budskap och underliggande tankefigurer diskurserna i offentligheten är bärare av och hur de ledande orden framträder i skolan, vilken rationalitet de är uttryck för och vilken emotionell laddning de har. För att undersöka, analysera och tolka de ledande orden, vilka innebörder de har, vilka influenserna utifrån är och hur de gestaltas i skolan genomförs dels en diskurs- och genusteoretisk analys, dels studeras ett antal skolor och skolledare empiriskt i syfte att undersöka vilka diskursiva strategier och praktiker skolledare tillägnar sig och etablerar. Fyra grundskolor och fyra gymnasieskolor väljs ut speglade olika kontexter, huvudmannaskap och stadier. Studien är kvalitativ och utformas, vid sidan av den sociologiskt präglade diskursanalysen, som en etnografiskt inspirerad fallstudie. Under första året (av tre) sker kartläggning av offentliga diskurser och analyseras deras innebörder och meningskonflikter. Parallellt med detta görs ett urval av och en beskrivning av de olika skolorna, deras kontext och karaktär. Under det andra året är fokus på skolornas inre ledningsarbete. Diskursiva strategier och praktiker identifieras, dokumenteras och analyseras. Det tredje året relateras såväl övergripande diskurser som inre praktiker till skolans övergripande mål och till svensk och internationell forskning om skolledning och skolutveckling.

Dnr: 2001-5176

Docent Lennart G Svensson

Sociologiska institutionen, Göteborgs universitet

Projekt: Lärares lärande i yrkespraktiken – en sociologisk studie av lärares reflexiva lärande om elever

Beviljat 2002: 570 000 2003: 647 000 2004: 603 000

Totalt: 1 820 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Syftet med detta projekt är att studera yrkesverksamma grundskollärares lärande om elever. Projektets huvudproblem är: Vad hindrar respektive främjar en relevant och reflexiv kunskapsutveckling i lärares lärande om elever, och hur utnyttjas detta i deras arbete? Det är framför allt lärares lärande om eleverna som personer och deras behov och sociala villkor eller livsvillkor som studien avser att fokusera och göra mera tillgängligt för lärarna själva. Projektet utgår från ett utvecklingsarbete som pågått under en treårsperiod i samverkan mellan Lärarutbildningen vid Högskolan i Halmstad och lärare och skolläda ning vid en högstadieskola i Halland. Det ska genomföras som en sammanläggningsavhandling. Projektets teoretiska betydelse gäller nya kunskaper om former för och villkor för lärande i yrkespraktiken. Dess praktiska betydelse handlar om att visa hur lärare kan systematisera sitt praktiska reflexiva lärande. I sin förlängning kan detta få betydelse för lärarutbildning och lärarutbildningspraktik.

Dnr: 2001-5640

Professor Gunilla Svingby

Lärarutbildningen, Malmö Högskola

Projekt: Utbildning för hållbar utveckling – longitudinell studie över hur lärarstudenter i Ma/NO utvecklar grundläggande naturvetenskapliga begrepp och komplext tänkande relevant för miljökunskap

Beviljat 2002: 635 000

Totalt: 635 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Utbildning för hållbar utveckling? I kursplaner 2000 är det i målen tydligt uttryckt att elever tidigt ska lära sig att använda naturvetenskapliga kunskaper för att kunna argumentera i t ex miljöfrågor. Miljöfrågorna är komplexa och kräver kunskaper från flera ämnesområden bl a naturvetenskap för att förstås. I den här undersökningen fokuseras på lärarstuderande Ma/NO 1- 7 och deras kunskapsutveckling i naturvetenskap. För att förstå hur en realistisk miljöutbildning kan utformas följs en grupp studenter i en longitudinell studie. I projektet undersöks hur de utvecklar för miljöfrågor relevanta naturvetenskapliga begrepp och hur de utvecklar förmåga att använda begreppen i

diskussion av komplexa miljöfrågor. Vid återkommande tillfällen får samtliga studenter svara på en enkät och en mindre grupp studenter intervjuas för att få svar på forskningsfrågorna. Dessa är

- 1) Hur utvecklas studenternas förmåga till komplext tänkande om miljöfrågor under utbildningen?
- 2) Hur utvecklar studenterna för miljöfrågor relevanta naturvetenskapliga begrepp?

Dnr: 2003-3885

Docent Carl Anders Säfström

Institutionen för Lärarutbildning, Uppsala universitet

Projekt: Att lära sig demokrati

Beviljat 2004: 945 000 2005: 945 000 2006: 945 000

Totalt: 2 835 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Varför röstar färre ungdomar idag än för 20 år sedan? Varför vänder sig allt fler ungdomar till extremistiska politiska rörelser istället för de etablerade politiska partierna? Pekar fakta som dessa på ett misslyckande för den svenska grundskolan att fostra demokratiska medborgare?

Detta projekt söker besvara dessa frågor genom att vända sig till strategiskt valda grupper av unga människor, arbetarklass unga kvinnor som inte deltar i organiserad kollektiv verksamhet och arbetarklass unga män som jämförelsevis uppvisar en större dragning till kollektivt beteende genom att ingå i ett musikband. Projektet samarbetar med ett projekt som undersöker medelklassungdomars engagemang i utomparlamentariska organisationer som exempelvis Attac. Genom observationer och intervjuer arbetas en bild fram som återförs till de unga män och kvinnor som intervjuats. Dialogen mellan forskare och 'beforskade' angående denna bild kan så ytterligare tillföra kunskap. En central aspekt av projektet är en kritisk analys av hur den svenska skolans demokratifostrande roll uppfattas av ungdomarna.

Teoretiskt sammanför detta projekt ungdomsforskningens teori och pedagogisk teori genom att ansluta till ny forskning inom forskning om sociala rörelser som fokuserar känslor. Samarbete med en parallell studie i England ger projektet en internationell och komparativt kvalitet. Syftet är att bidra till en empirisk och teoretisk grund för att reformera skolans demokratifostran.

Dnr: 2001-5643

Doktor Staffan Alvar Thorson

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Att läsa är att läsa är att läsa ... Ett projekt om 16-åringars läsfärdigheter, lässtrategier och inferenser

Beviljat 2002: 975 000 2003: 975 000

Totalt: 1 950 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Projektet övergripande syfte är att undersöka förutsättningar för 100 gymnasieelevers läsfärdighet (självbild, lässtrategi, inferenser). Vidare vill vi undersöka elevernas uppfattningar om auktoritetsförhållandet emellan text och läsare samt om dessa uppfattningar kan utvecklas via strukturerade textsamtal i ett värdegrundsperspektiv.

Undersökningen har följande design. Med hjälp av en enkät kartläggs elevernas självbilder och av deras uppfattningar om auktoritetsförhållandet mellan text och läsare. I individuella intervjuer får de 50 mest läsoerfarna eleverna utveckla samt fördjupa sina svar på enkäten. Här undersöks lässtrategier och deras förmåga att inferera.

Vi vill även undersöka om man med hjälp av strukturerade textsamtal enligt Questioning the Author (QtA) kan utveckla elevernas uppfattningar om förhållandet mellan text och läsare samt fördjupa deras textförståelse.

I undersökningen ingår också enkäter till lärare i svenska och svenska som andraspråk, skolledare och skolbibliotekarier. Via enkäterna får vi veta mer om förutsättningarna för läsningen i skolan (attityder, tillgång på böcker, böckernas tillgänglighet för eleverna, attityder till 'våra' elevers textläsning o s v.)

Slutligen vill vi utvärdera lärarnas och elevernas erfarenheter av det styrda textsamtalets möjligheter att påverka förhållandet mellan text och läsare och läsfärdigheten.

Dnr: 2003-4075

Fil doktor Staffan Alvar Thorson

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: **Främlingskap och främmandegöring – förhållningssätt till litteratur i universitetsundervisningen**

Beviljat 2004: 1 620 000 2005: 1 620 000 2006: 1 620 000

Totalt: 4 860 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Projektet syftar ytterst till att öka vetandet om hur skönlitteratur används i akademisk undervisning, och därmed skapa förutsättningar för förändringar. Vi utgår ifrån att skönlitteraturen är kulturella mötesplatser som 'främmandegör' det lästa och ger möjligheter till inövning i 'främmande' synsätt och tankeformer. Ett av litteraturens stora värden är att den förmedlar människlighetens kollektiva erfarenheter genom historien.

Vår övergripande fråga är: Vad krävs av en akademisk litteraturundervisning, som vill ta till vara dessa möjligheter? I förlängningen handlar det om att ge blivande lärare en didaktisk medvetenhet om skönlitteraturens funktioner. Som kulturellt redskap hjälper den skönlitterära texten läsare/elever att skapa struktur i livet som ex. upplevelsen av verklighetens kulturmöten och kulturkrockar.

En särskild laddning har översättningar: översättaren är en empirisk läsare vars

tolkning manifesteras i översättningen. Översättaren väljer textstrategier för att gestalta sin tolkning, som är infärgad av hans kulturella tillhörighet. Med utgångspunkt i receptions- och översättningsteori undersöks texters funktion i undervisningen. Även handbokstexter är av intresse: Hur förhåller de sig till sina tänkta läsare? Hur förstår studenter dessa texter?

Projektets arbetssätt är nytt, då receptionsforskning från både textens och den empiriske läsarens perspektiv kombineras med översättningsforskning.

Dnr: 2001-5192

Professor Michael Thuné

Institutionen för Informationsteknologi, Uppsala universitet

Projekt: Lärande, läranderesurser och lärandemiljöer inom datavetenskap

Beviljat 2002: 1 040 000 2003: 1 040 000 2004: 1 040 000

Totalt: 3 120 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

The primary goal is to gain knowledge about how students learn aspects of computer science. The underlying perspective is that knowledge is actively constructed by the students, and that the student utilizes a wide variety of resources in the learning process, e.g. text books, lectures, interaction with fellow students, WWW documents, various types of computer support, exercises, projects, etc. The objectives are to analyze and describe the variation in how learners select and use resources for learning, and how/whether this relates to variations in the ways students understand concepts, principles, etc., within the area of study. To this end, a phenomenographic approach will be taken. The focus will be on

- a) introductory courses in object-oriented programming and numerical analysis, and
- b) international student collaboration in advanced, project-based courses in distributed systems.

The results are expected to be of interest for a wide range of study programmes at the university level, and also for high school and continuing education. Moreover, they will contribute to the area-specific didactics research basis which is a prerequisite for the development of teacher training in computer science.

Finally, the project is intended to be a stepping stone in the establishment of a graduate education programme in computer science education research.

Dnr: 2003-4275

Docent Lena Tibell

Institutionen för Biomedicin och kirurgi (IBK), Linköpings universitet

Projekt: Visualisering av naturvetenskap i lärande med fokus på representationer inom livsvetenskaper

Beviljat 2004: 1 100 000 **2005:** 1 100 000 **2006:** 1 100 000

Totalt: 3 300 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Forskningen behandlar innehåll i och former för undervisning och lärande i naturvetenskap i relation till nya verktyg för att skapa och använda representationer av naturen och naturvetenskapliga teorier, modeller och begrepp. Tre paradigmatiska skiften är utgångspunkt för frågor och hypoteser:

- 1) Utvecklingen av virtuella tekniker som kan skapa nya former för representationer av vetenskaplig kunskap.
- 2) Den ökande betydelsen av kunskapsområden som behandlar frågeställningar om livets mekanismer och leder till förskjutningar av tyngdpunkter i naturvetenskapligt lärande.
- 3) Den växande mediala produktionen av framställningar om naturen och naturvetenskapen.

Forskningsprojektet är tvärvetenskapligt och bygger på kompetens i livsvetenskap, vetenskaplig visualisering, medieanalys, teknikens sociologi samt naturvetenskapernas didaktik. Projektet består av en gemensam del och fyra delprojekt. I den gemensamma delen analyseras relationer mellan kunskapsinnehåll och virtuella och andra medie-baserade representationer i syfte att öka användbarheten i undervisning och lärande. I delprojekten behandlas möten mellan idégivare till skapandet av representationer (forskare och lärare) och teknikutvecklarna/regissörerna och användarna/mottagarna. I projektet finns en gestaltungsdel där en representation i flera olika mediala former produceras och prövas.

Dnr: 2002-2695

Professor Yvonne Waern

Institutionen för Data- och Systemvetenskap, Kungl Tekniska Högskolan

Projekt: Lärandemötens praktik – om användningen av fysiska och virtuella rum i lärarutbildningen

Beviljat 2003: 700 000 **2004:** 700 000

Totalt: 1 400 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Syftet med detta tvärvetenskapliga, longitudinella forskningsprojekt är att undersöka på vilket sätt lärarstuderande utvecklar sitt professionella tänkande under utbildningen och på vilket sätt användningen av IT i undervisningssituationer påverkar denna utveckling. Undersökningen fokuseras på samspelets och dialogens dynamik i de smågrupper vi har valt att följa. Vi kommer även att analysera innehållet i dialogen för att belysa professionsutvecklingen. Eftersom IT kommer att användas i undervisningssituationerna kommer vi att särskilt studera det tekniska stödets betydelse för professionsutvecklingen och vår intention är att kunna bidra med tekniska förbättringsförslag. Lärarstuderandes

eget lärande är ett försummat forskningsområde. Därför det är angeläget att lyfta fram dessa frågeställningar, speciellt mot bakgrund av den reformerade lärarutbildningen. Ett centralt mål för lärarutbildningen är att studenten utvecklar sin profession. För att lärarutbildningen skall kunna stödja studenten i hans/hennes professionella utveckling, måste vi först fördjupa våra kunskaper om denna lärandeprocess för att sedan utifrån denna kunskap kunna utveckla metoder för bättre lärande. För teknikutvecklingens del är det väsentligt att kopplingen till mänskliga aktiviteter alltid är det styrande syftet. Samspelet mellan människor och teknik behöver studeras vidare för att vi ska nå ännu djupare insikter om de mekanismer som verkar i en lärandesituation där teknik ingår.

Dnr: 2001-5647

Docent Folke Vernersson

Institutionen för Utbildningsvetenskap, Linköpings universitet

Projekt: **Begreppet kvalitet som grund för undervisning och lärande i gymnasieskolan**

Beviljat 2002: 510 000 2003: 510 000 2004: 510 000

Totalt: 1 530 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

I spänningsfältet mellan politikerna (statliga/kommunala), de professionella (skolledare/lärare) samt brukarna (elever/föräldrar) får begreppet kvalitet i undervisning/lärande sin tolkning och närmare innehållsliga mening och gestaltning (Eriksson, 1999). Dessa intressenter (eller aktörer) anlägger därvid mer eller mindre olika perspektiv och uppfattningarna om vad som är kvalitet. Det övergripande syftet med projektet är att närmare kartlägga och analysera denna variation, och att reflektera över dess betydelse för utveckling av lärande och undervisning i skolan.

Studien har tre delar. I det första delprojektet görs dels en genomgång av tidigare forskning, nationella kvalitetsgranskningar och utvärderingsrapporter, dels en bred studie av uppfattningar av kvalitetskriterier och kvalitet i undervisning och lärande hos politiker, professionella och brukare.

I det andra delprojektet följs en grupp nyexaminerade lärare under tre år, i syfte att beskriva deras erfarenhet av betydelsefulla kvalitetsaspekter och hur detta erfarenhet utvecklas under den första tiden som praktiserande yrkesutövare.

Det tredje delprojektet tar en mer indirekt utgångspunkt för att studera uppfattningar av kvalitet, utifrån frågan "Varför vill lärare undervisa?". Svaren torde ha mycket stor betydelse för vad som i praktiken ses som kvalitet i undervisningen. Empiriskt avgränsas studierna till gymnasieskolan.

Dnr: 2002-2644

Professor Inga Wernersson

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

**Projekt: Förändrade köns-/genusordningar i skola och utbildning?
Policy, perspektiv, praktik**

Beviljat 2003: 1 500 000 2004: 1 500 000 2005: 1 500 000 2006: 1 500 000

Totalt: 6 000 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Projektet handlar om elevers och lärares föreställningar och förhållningssätt avseende de kön-/genusordningar som idag framträder i skola och förskola. Den viktigaste utgångspunkten är att det senaste decenniet inneburit så omvälvande förändringar på övergripande, i vissa fall global, nivå att tidigare empiriska beskrivningar och teoretisk förståelse av kön/genus inte kan antas självklart giltiga. Relevanta teoretiska formuleringar av t ex Giddens, Beck, Bauman och Castells som beskriver förändrade villkor för arbete, konsumtion och kommunikation är en utgångspunkt. I projektet studeras bland annat vilken betydelse sådana förståelser har/har haft för hur genus och jämställdhet som policy och praktik upplevs i dagens skola. I projektet relateras "policyperspektiv", till "praktikperspektiv" dvs det politiskt normativa kontrasteras mot vardagserfarenheten. Projektet består av fem delstudier som utgör grund för en huvudstudie i form av en nationellt representativ enkätundersökning. Delstudierna behandlar:

- 1) Ungdomars skolvardag i könsperspektiv - varierande villkor och identiteter.
- 2) Jämställdhet och genusordning i multietniska förskolor och skolor.
- 3) Köns-/genusordning, social praktik och lärarprofessionalitet.
- 4) "Jämställdhet" som policy, diskurs och praktik - internationella jämförelser.
- 5) Genus och jämställdhet som mål och verktyg i skolrelaterad policy.

Dnr: 2001-5648

Docent Per-Olof Wickman

Institutionen för Undervisning, kommunikation och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Hur blir naturvetenskap användbar i nya sammanhang?

Beviljat 2002: 990 000 2003: 990 000 2004: 690 000

Totalt: 2 670 000

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

The aim of this project is to study how learning in a certain context is used in new contexts. The focus is specifically learning in science, a subject where there are reported difficulties in helping students to see that what they learn in science can be used outside school. From an educational perspective the project treats the relation between science as research and science as a subject in school and at the university. The purpose is to produce results that can be used to enhance transfer of meanings from different contexts in science education. The project is later intended to be extended also to contexts outside research and the education system.

The project will treat education both in school and at the university. The major questions are what the relation is on the one hand between research and education at the university, and on the other hand education at the university and education at high school. The first part of the project studies the relation between how researchers in biology explains phenomena to each other and how they explain the same phenomena to students, to see how explanations are transformed between these contexts and what sense they make. The second part of the project deals with transformations in a similar way, but concerns how students in biology and chemistry at the university learn what counts as valid knowledge and valid explanations, as well as what counts as valid knowledge and explanations at general science courses at high school.

Dnr: 2003-4398

Professor Barbro Wijma

Institutionen för molekylär och klinisk medicin, Hälsouniversitetet

Projekt: Nya visualiserings- och simulorteknologier: Deras betydelse för läroprocesser och kunskapsproduktion inom gynekologi – E-pelvis och ultraljudsundersökningar

Beviljat 2004: 2 700 000 2005: 2 500 000 2006: 1 000 000

Totalt: 6 200 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Projektet kommer att studera vad nya visualiserings- och simulorteknologier, ultraljud och e-pelvis, betyder för kunskapsproduktion och läroprocesser inom gynekologin. Målet är att studera olika gynekologiska utbildningssituationer där att lära om, men också med hjälp av, nya visualiserings- och simulorteknologier är ett centralt element. Projektet kommer därmed att vara med och utveckla ett pedagogiskt fält som är starkt eftersatt. Centrala frågor kommer att vara: Hur kan man konceptualisera hur läkare lär sig? Vilka kunskapsregimer om kvinnor och kvinnokroppen materialiseras i teknologierna, och hur inverkar dessa kunskapsregimer på läroprocesserna inom gynekologi? Hur påverkar sättet att lära (i detta fall genom nya teknologier) läkarnas kunskapsinhämtning och förhållningssätt till patienterna? Hur och vad kan patienter lära genom traditionella och otraditionella användningar av teknologierna?

Projektet har två huvudmål. För det första kommer vi att se på gynekologen som lärare och på de läroprocesser som uppstår när han/hon undervisar blivande läkare och annan sjukvårdspersonal i och med nya visualiserings- och simulorteknologier. För det andra kommer projektet att studera de gynekologiska patienternas läroprocesser och de förändrade former för kunskapsproduktion som nya visualiserings- och simuleringsteknologier inom gynekologin kan bidra till.

Dnr: 2002-2628

Fil doktor Gunnel Wännman Toresson

Barn och ungdomspedagogik, spec pedagogik och vägledning, Umeå universitet

Projekt: Interaktivt lärande i distansutbildning

Beviljat 2003: 800 000 **2004:** 800 000 **2005:** 800 000

Totalt: 2 400 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Distansutbildning har under flera decennier varit ett viktigt medel för att öka den högre utbildningens tillgänglighet. Den låga graden av interaktion i distansstudierna har dock setts som en brist. Stora förhoppningar har på senare år knutits till informations- och kommunikationstekniken för att överkomma detta problem. Aktuell forskning visar emellertid, att samverkan inte självklart äger rum i någon större utsträckning. (Wännman Toresson 2002). Forskning om betingelserna för lärande och interaktion i en IKT-baserad inlärningsmiljö saknas fortfarande till stor del. Vårt syfte är att studera och analysera interaktivt lärande i distansutbildning. Resultatet kan ge underlag för utveckling av IKT-understödda interaktiva studiemiljöer. Ett sociokulturellt perspektiv på lärande kommer att anläggas i studien. I ett sådant perspektiv ses gruppen som en viktig resurs. (Säljö, 2000). Viktiga redskap för att ett samspel skall komma till stånd är det skriftliga språket och de distansöverbyggande medlen. Hur dessa redskap utformas och sedan används antas få betydelse för studenternas samverkansmöjligheter i lärandesituationer. Det interaktiva lärandet kommer även att studeras ur ett genusperspektiv. Det empiriska underlaget kommer att hämtas från tre olika distanskurser inom lärarutbildningen och fokuseras på interaktion i förhållande till kursens innehåll och uppläggning. Hänsyn tas därvid till gruppens sammansättning vad gäller kön, ålder och tidigare studie- och datorvana.

Dnr: 2003-3784

Fil doktor Yang Yang

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Sambandet mellan social bakgrund och läsprestation i olika utbildningssystem

Beviljat 2004: 540 000 **2005:** 540 000 **2006:** 540 000

Totalt: 1 620 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

The main aim of the project is to examine the effects of socio-economic status (SES) on academic achievement at the individual and school levels in different educational systems. Special focus is given to explore factors that account for the variation and change in the size of the SES effects. One of the central questions is whether or not the social economic changes and educational reforms during the last decade in different countries influence the strength of SES effects on academic achievement. The strength of the school SES effect may be greater in countries where higher degrees of social stratification and decentralized educational policies and practices are observed. This hypothesis will be tested with data from the IEA PIRLS Study (i.e., the Progress in

the International Reading Literacy Study, 2001/03). PIRLS has collected much richer background information on students and their parents and families, classrooms, and schools, compared to the previous IEA Reading Literacy Study, and it also includes a wider range of countries with great diversities in their educational systems and social contexts. These data makes it possible to investigate the current research problems across countries as well as over time in a comparative context. Data analyses will be carried out by two-level structural equation modeling techniques.

Dnr: 2003-3976

Professor Aleksandra Ålund

Institutionen för Tematisk Utbildning och Forskning, Linköpings universitet

Projekt: Utbildning, arbete och medborgerlig agens i den mångetniska storstaden – ett internationellt komparativt projekt om institutionell förändring, lokalt medborgarskap och social inkludering

Beviljat 2004: 1 215 000 **2005:** 1 215 000 **2006:** 1 215 000

Totalt: 3 645 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Projektet belyser, med Stockholm som fallstudie i nationellt och internationellt komparativt perspektiv, hur institutionella förändringar och skolreformer (grundskola/ gymnasie) påverkar social exkludering/inkludering av ungdomar med invandrarbakgrund. Frågor avser samspel mellan skolreformer, lokalsamhällsutveckling, medborgerlig agens och individuell social mobilitet. Vilken roll spelar utbildningssatsningar och lokala institutionella strategier för förändring av ett segregerat urbant etnoscape och en etniskt- och könssegmenterad arbetsmarknad? Vad betyder lokala rörelser och föreningar för inkludering i utbildningssystemet och på arbetsmarknaden? Hur gestaltas utbildnings- och arbetskarriärer i ett etnicitets- och genusperspektiv? Förmedlas alternativa utbildnings- och arbetslivsstrategier genom transnationella etniska nätverk?

Studien genomförs av flervetenskaplig forskargrupp vid Linköpings universitet, Södertörns högskola och Arbetslivsinstitutet. Teoriramen kombinerar ansatser inom etnicitets-, utbildnings-, välfärds- och urbanforskning. Metodansatsen är komplex: registerdata, dokumentanalys, intervjuer, etnografiska fallstudier. Forskarteamet är renommerat inom studiefältet och har mångsidig kvantitativ/kvalitativ metodkompetens. Internationellt samarbete: partner 6. Ramprog; nätverk i EU, Australien, USA.

Projektet avser UVK:s forskningsfält:

- 1) samspelet mellan social/politisk/ekonomisk förändring och
- 2) normalisering, integration och marginalisering.

Dnr: 2002-2586

Med doktor Marie-Louise Ögren

Psykologiska institutionen, Stockholms universitet

Projekt: Gruppens inverkan på lärandeprocessen – en studie av psykoterapihandledning inom utbildningsramar

Beviljat 2003: 650 000 2004: 650 000 2005: 650 000

Totalt: 1 950 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Ökad kunskap om psykoterapihandledning i grupp efterfrågas i Sverige och internationellt. Grupphandledning som pedagogisk metod har en dominerande ställning inom psykoterapiutbildning på olika nivåer. Ytterst få systematiska studier har gjorts (Boalt Boëthius & Ögren, 2000; Ögren, 2001). Detta projekt bedrivs i nätverk mellan flera lärosäten; Psykologiska institutionen, Stockholms universitet (huvudsökande); Institutionen för beteendevetenskap, Linköpings universitet och Institutionen för psykologi, Umeå universitet; Ericastiftelsen och S:t Lukas utbildningsinstitut (Göteborg, Lund, Luleå, Stockholm). Projektet avser att studera skillnader mellan olika utbildningsnivåer och psykoterapiinriktningar vad gäller grupphandledningsformat (pedagogiskt utnyttjande av gruppen), handledarstilar, gruppklimat och lärande. Studien kommer också att fokusera på hur antagningförfarande (betyg alt. betyg/intervju), grupphandledningsformat, handledarstil och grupp sammansättning (genusaspekter i kombinationen handledda/handledare/klienter) påverkar gruppklimat och lärande. Datainsamlingen kommer att omfatta såväl studerande som handledare och möjliggöra jämförelser mellan dessa kategorier. Kvalitativa förändringar av gruppklimat och psykoterapeutisk verksamhet kommer att belysas liksom utveckling över tid (baserade på skattningar från tre tidpunkter under den 3 till 4 terminer långa handledningsperioden).

Planeringsbidrag

Dnr: 2001-5183

Docent Edgar Almén

Institutionen för Religionsvetenskap, Linköpings universitet

Projekt: **Skolans värdegrund – mellan identitet och pluralism**

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-5177

Professor Björn Andersson

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: **Innehåll, undervisning och lärande i grundskolan – en partikelteori för materien**

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2002-2750

Professor Peter Aronsson

ITUF, Campus Norrköping, Linköpings universitet

Projekt: **Lärarytbildningen i skärningspunkten mellan lokalt sammanhang och global kultur – historiebruk, visualisering och platsammanhang i undervisningen**

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2002-2556

Professor Robert Bannert

Institutionen för Filosofi och lingvistik, Umeå universitet

Projekt: **Inlärningsprocesser och strategier i närståelsen svenska och tyska (NäST)**

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2001-5502

Professor Karin Becker

Institutionen för bildpedagogik, Konstfack

Projekt: **Visuell kultur och estetiska läroprocesser**

Beviljat: 390 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2002-3272

Professor Karin Becker

Institutionen för bildpedagogik, Konstfack

Projekt: **Visuell kultur och estetiska kunskapsprocesser – ett projekt om lärande och konstnärliga gestaltungsformer**

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2001-5179

Fil doktor Sylvia Benckert

Institutionen för fysik, Umeå universitet

Projekt: **Sammanhang och samarbete i fysikundervisning**

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-3903

Fil doktor Gunnar Berg

Matematiska institutionen, Uppsala universitet

Projekt: **Matematikens historia i lärande**

Beviljat: 195 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-5507

Docent Jonte Bernhard

Institutionen för Teknik och Naturvetenskap, Linköpings universitet

Projekt: **Funktionshindrade elever i skolväsendet och naturvetenskaplig/teknisk undervisning**

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-5513

Docent Carlo Maria Canali

Institutionen för Teknik, Högskolan i Kalmar

Projekt: **Analys av studenters lärande under lärarutbildningen i fysik**

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-4009

Fil doktor Britta Carlsson

Institutionen för Lärarutbildning, Luleå Tekniska Universitet

Projekt: **Naturvetenskapligt och matematiskt lärande. Lärares undervisning och elevers lärande**

Beviljat: 260 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-5515

Fil doktor Teresa Cerratto

Institutionen för Numerisk analys och datalogi, Kungl Tekniska Högskolan

Projekt: **Språkliga datorstöd och andraspråksinläring**

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-4013

Univ lektor Nils Dahlbäck

Institutionen för Datavetenskap, Linköpings universitet

Projekt: **Kognitiva stilar och IT-baserad pedagogik**

Beviljat: 143 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-3912

Professor Tomas Englund

Pedagogiska Institutionen, Örebro universitet

Projekt: **Utbildning som deliberativ kommunikation –
förutsättningar och möjligheter**

Beviljat: 195 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-3990

Fil doktor Anders Eriksson

Teologiska Institutionen, Lunds universitet

Projekt: **Retorikens didaktik och didaktikens retorik**

Beviljat: 390 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-5164

Fil doktor Per-Olof Erixon

Institutionen för Svenska och samhällsvetenskapliga ämnen, Umeå universitet

Projekt: **Lyrik- och mediebruk – estetisk-didaktiska och kultiverande
praktiker i skola och på fritid**

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-3959

Professor Siv Fischbein

Institutionen för Individ, omvärld och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: **Tvårvetenskaplig samverkan kring lärande, delaktighet och
hälsa i samspel med den pedagogiska miljön**

Beviljat: 523 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2002-3274

Fil doktor Per-Anders Forstorp

Institutionen för Numerisk analys och datalogi, Kungl Tekniska Högskolan

Projekt: **Det gränsöverskridande lärandets organisering**

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2001-4000

Fil doktor Rita Foss-Fridlitzius

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: **Utvärdering som led i skolans förändringsarbete**

Beviljat: 195 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-3966

Fil doktor Gun-Marie Frånberg

Fakultetsnämnden för lärarutbildningen, Umeå universitet

Projekt: **Lärarens demokratiuppdrag i en skola för alla – en processinriktad studie med lärarstudenten i fokus**

Beviljat: 390 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-5467

Fil doktor Ragnar Furenhed

Institutionen för Religionsvetenskap, Linköpings universitet

Projekt: **Särskolans värdegrund**

Beviljat: 115 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2002-3232

Fil doktor Barbro Grevholm

Institutionen för Matematik, Luleå Tekniska Universitet

Projekt: **Lärares undervisning och elevers lärande i matematik**

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2001-5523

Professor Bo Göranson

Institutionen för Industriell ekonomi och organisation, Kungl Tekniska Högskolan

Projekt: **Dialogseminariemetoden som mötesplats för livslångt lärande**

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-3778

Professor Gunilla Halldén

Institutionen för Tema, Linköpings universitet

Projekt: Förskolan i omvandling och en ny barndom – en studie av relationen mellan diskurs och praktik med avseende på hur lärande och omsorg kommer till uttryck

Beviljat: 260 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr 2001-3792

Professor Sven Hartman

Institutionen för Undervisningsprocesser, kommunikation och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Gemensamma värden?

Beviljat: 390 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-5527

Professor Christer Hedin

Institutionen för samhälle, kultur och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Värdegrund och mänskliga rättigheter i skolan

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-4010

Fil doktor Elisabeth Hesslefors Arktoft

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Skillnader och likheter mellan samhällskunskapsämnet i skola och på universitet – ett aktionsforskande pilotprojekt

Beviljat: 260 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-3974

Fil dr Mona Holmqvist

Institutionen för Beteendevetenskap, Högskolan i Kristianstad

Projekt: Lärarens möjligheter att skapa dimensioner av variation i lärandesituationen – en studie av lärandets betingelser i tre olika skolmiljöer

Beviljat: 195 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2002-3326

Fil doktor Mona Holmqvist

Institutionen för Beteendevetenskap, Högskolan i Kristianstad
Projekt: **Specialpedagogik för personer med autismspektrumstörning**
Beviljat: 130 000 kr
Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2001-3941

Professor Glenn Hultman

Institutionen för Utbildningsvetenskap, Linköpings universitet
Projekt: **Lära och förstå – studier av undervisning i naturvetenskap**
Beviljat: 195 000 kr
Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-3945

Professor Glenn Hultman

Institutionen för Utbildningsvetenskap, Linköpings universitet
Projekt: **Gymnasieskola i förändring**
Beviljat: 195 000 kr
Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-3938

Professor Kenneth Hultqvist

Institutionen för Samhälle, kultur och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm
Projekt: **Staten, subjektet och pedagogisk teknologi – en nutidshistorisk studie av politiska epistemologier och pedagogiska styrningsformer i det tidiga 2000-talet**
Beviljat: 195 000 kr
Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-5539

Fil doktor Anders Jakobsson

Läroutbildningen, Malmö Högskola
Projekt: **Elevers interaktiva lärande och användning av informations- och kommunikationsteknik vid problemlösning i grupp**
Beviljat: 100 000 kr
Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-5160

Docent Olof Johansson

Institutionen för Statsvetenskap, Umeå universitet
Projekt: **Struktur, kultur, ledarskap - förutsättningarna för framgångsrika skolor?**
Beviljat: 100 000 kr
Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2002-2503

Professor Ingela Josefson

Centrum för praktisk kunskap, Södertörns högskola

Projekt: Den reflekterande yrkesmänniskan: gestaltning och förmedling av yrkeslivets praktiska kunnande i utbildningssammanhang

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2001-5545

Doktor Cecilia Katzeff

Lärandestudion, Interactive Institute, Stockholm

Projekt: Leksaker blir lärsaker – hur kunskap om lärande och lek kan bidra till design av digitala läromiljöer för vuxna

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-3979

Professor Tomas Kroksmark

Institutionen för Lärarutbildning, Luleå Tekniska Universitet

Projekt: Det fysiska rummets betydelse i lärandet

Beviljat: 260 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-3758

Docent Lena Kåreland

Institutionen för Lärarutbildning, Uppsala universitet

Projekt: Genusperspektiv på barn- och ungdomslitteratur (1945-2000) och hur den används i skolan

Beviljat: 650 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2002-2581

Professor Rolf Lander

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Pedagogisk styrning och lärarprofessionalism

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2002-2615

Professor Eva Larsson Ringqvist

Institutionen för Humaniora, Växjö universitet

Projekt: De moderna främmande språkens didaktik: om ”språkresan”

från gymnasium till universitet

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2001-5185

Fil doktor Birgit Lendahls Rosendahl

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Mot en yrkesförankrad forskningsanknytning i lärares utbildning

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2002-3244

Docent Gunilla Lindqvist

Institutionen för Utbildningsvetenskap, Karlstads universitet

Projekt: Aktivt lärande genom gestaltning och simulering

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2001-5554

Professor Berner Lindström

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: LUPP-projektet: Lärares uppfattning om baskunskaper – en empirisk studie av undervisning i matematik

Beviljat: 300 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2002-3202

Professor Lars Lindström

Institutionen för Undervisningsprocesser, kommunikation och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Föreställningar, teorier och realiteter – grunder för undervisning i slöjd

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2001-5155

Docent Bengt Linnér

Lärarytbildningen, Malmö Högskola

Projekt: Att bli och vara lärare – hur lärarstuderandes och lärares tänkande och förståelse utvecklas och förändras under utbildningen och de första yrkesverksamma åren

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-3921

Docent Johan Lithner

Institutionen för Matematik, Umeå universitet

Projekt: Elevers och studenters utvecklande av centrala matematiska kompetenser – förmågan att resonera matematiskt

Beviljat: 195 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-5556

Docent Bruno K. S. Lundberg

Kemiska institutionen, Umeå universitet

Projekt: V-diagram som metod för meningsfullt lärande av koncept i kemi

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-5561

Docent Bruno K. S. Lundberg

Kemiska institutionen, Umeå universitet

Projekt: Datorsimulering som förberedelse för laborationer i kemi, effekter på motivation och konceptuell förståelse

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-5559

Fil doktor Sture Långström

Institutionen för Svenska och samhällsvetenskapliga ämnen, Umeå universitet

Projekt: Eko av förintelse och värdegrund – den svenska skolan i det nya seklet

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-5564

Docent Valeri Marenitch

Institutionen för Teknik, Högskolan i Kalmar

Projekt: Att ”vinna” matematiken

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2002-2742

Fil doktor Anders Marner

Institutionen för Estetiska ämnen, Umeå universitet

Projekt: Designperspektiv på slöjden

Beviljat: 150 000 kr
Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2003-3642

Docent Björn Melander

Institutionen för Nordiska språk, Uppsala universitet

Projekt: **Effekterna av undervisning på engelska inom den svenska högskolan**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Dnr: 2001-3850

Fil doktor Bengt-Olov Molander

Institutionen för Undervisningsprocesser, kommunikation och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: **Begreppsbildning och begreppsförändring hos döva**

Beviljat: 195 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2002-2765

Fil doktor Gunilla Molloy

Institutionen för Undervisningsprocesser, kommunikation och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: **Det deliberativa samtalets möjlighet och potential för lärande**

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2001-3942

Professor Claes Niklasson

Sektionen för Kemi, Chalmers tekniska högskola

Projekt: **Implementering av variansteori och integration av matematik i kemiteknikundervisning – hur förstärker detta studenternas djupinlärning och utvecklande av ingenjörsmässig professionalism**

Beviljat: 195 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-5592

Docent Claes Nilholm

Pedagogiska Institutionen, Örebro universitet

Projekt: **Mångfald, specialpedagogiska praktiker och demokrati**

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2003-4090

Fil doktor Ulla Karin Nordänger

Institutionen för Hälso- och Beteendevetenskap, Högskolan i Kalmar

Projekt: **Vad händer om man tänker tvärtom? Att byta praktikuppgifter mot teoriuppgifter i lärarutbildningen**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Dnr: 2002-3276

Docent Erik Olsson

ITUF, Campus Norrköping, Linköpings universitet

Projekt: **Vuxenutbildning och social inkludering, teori och praktik**

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2003-3959

Professor Mats Oscarson

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: **Alternativa bedömningsformer och elevmedverkan (ABEL)**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Dnr: 2001-5171

Docent Anders Persson

Arbetslivsinstitutet, Malmö Högskola

Projekt: **På skolutvecklingsarenan – när skolan som vision och skolan som verksamhet möts**

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2003-2427

Fil doktor Sven Persson

Lärarutbildningen, Malmö Högskola

Projekt: **Konstruktion av nya läraridentiteter i lärarutbildningen – en processinriktad studie**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Dnr: 2001-5129

Fil doktor Karin Rönnerman

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: **Lärande och omsorg i förskolans och skolans uppdrag**

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2002-3208

Fil doktor Christina Segerholm

Institutionen för Pedagogik, Umeå universitet

Projekt: **Att bedöma och bedömas – gränser och möjligheter: Om elevbedömning i grund- och gymnasieskolan**

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2001-3944

Fil doktor Mats Sjöberg

Institutionen för Utbildningsvetenskap, Linköpings universitet

Projekt: **Den gode läraren**

Beviljat: 195 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-5632

Professor Lennart Sjölin

Institutionen för kemi, Göteborgs universitet

Projekt: **Goda inlärningseffekter med microscale-laborationer i kemiutbildningen? – GIMMIK**

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-5633

Professor Alasdair Skelton

Institutionen för geologi och geokemi, Stockholms universitet

Projekt: **Brobyggande i naturvetenskap mellan skolan och universitetet**

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2002-2651

Fil doktor Andrzej Szklarski

Institutionen för beteendevetenskap, Linköpings universitet

Projekt: **Elevers konflikter i ett värdeperspektiv**

Beviljat: 150 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2001-3767

Docent Lena Tibell

Institutionen för Biomedicin och kirurgi (IBK), Linköpings universitet

Projekt: **Livsvetenskapsdidaktisk forskning**

Beviljat 2001: 130 000 2002: 169 000

Totalt: 299 000 kr
Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2001-5166

Fil doktor Ann-Christine Vallberg Roth

Lärarytbildningen, Malmö Högskola

Projekt: Gestaltning av yngre barns "levande läroplaner" – ett barndomsdidaktiskt bidrag

Beviljat: 100 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-4012

Professor Inga Wernersson

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Förändrade genusstrukturer och deras konsekvenser för elever och lärare i skolan

Beviljat 2001: 85 000 **2002:** 104 000

Totalt: 189 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Forskarskolor

Dnr: 2001-5429

Professor Jan Einarsson

Institutionen för Humaniora, Växjö universitet

Projekt: **Nationella forskarskolan i svenska med didaktisk inriktning**

Beviljat 2002: 4 000 000 2003: 4 000 000 2004: 4 000 000

Totalt: 12 000 000

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Det övergripande syftet med den nationella forskarskolan i svenska med didaktisk inriktning är att utveckla och befästa ett forskningsområde av största betydelse för lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet. Svenska är det största ämnet i skolan, och forskarskolans verksamhet kommer att innebära en kvalitetshöjning genom att den förstärker forskningsanknytningen inom detta område. Forskarskolan bidrar vidare till att fylla ungdomsskolornas och lärarutbildningarnas behov av forskarutbildad personal. Tretton lärosäten är delaktiga i samarbetet inom forskarskolan. Det leder osökt till användande av nya undervisningsformer som internat och internet. Samarbete kommer också att ske med de redan etablerade forskarutbildningar och forskningsmiljöer (inkl. andra forskarskolor) som de olika lärosätena erbjuder. Forskarskolan ska vara internationell i val av perspektiv, teorier och metoder. Samtidigt ska den vara lyhörd för de initiativ till forskningsuppgifter som kommer från den svenska skolan och från doktoranderna. Verksamheten ska vara anknuten till olika utbildningspraktiker, och den ska kännetecknas av integration mellan de ingående ämnena. Tre teman: "Den mångkulturella textvärlden", "Språkliga och kulturella praktiker i utveckling" samt "Svenskämnet i tiden", utgör kärnan i arbetet. Forskarskolan ska ha en tydlig organisation, en medveten satsning på handledning, ett systematiskt upplagt kurs- och seminarieprogram och en organiserad samverkan.

Dnr: 2002-3231

Professor Bo Göranson

Institutionen för Industriell ekonomi och organisation, Kungl Tekniska Högskolan

Projekt: **KTH Advanced Programme in Reflective Practice**

Beviljat 2003: 500 000 2004: 500 000

Totalt: 1 000 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Att utveckla metoder för erfarenhetsöverföring har under senare år varit en prioriterad uppgift för forskningen inom avdelningen för yrkeskunnande och teknologi vid KTH.

Ett resultat av dessa ansträngningar är dialogseminariemetoden som utvecklades i ett forskningsprojekt i samarbete med det högteknologiska företaget Combitech Software. Metoden har sedan vidareutvecklats inom ramen för forskarskolan KTH Advanced Programme in Reflective Practice. Samtliga doktorander vid forskarskolan, av vilka merparten är industridoktorander, tillämpar dialogseminariemetoden för fallstudier inom ramen för sina avhandlingsprojekt. Det planerade forskningsprogrammet avser att fördjupa aspekter på kunskapsteori och metod med inriktning på fallstudiernas giltighetsproblem. Genom att genomföra studier om innovativa och kreativa miljöer sker en fördjupning av dialogseminariemetoden som ett verktyg för att sätta tyst kunskap i rörelse. Analogin mellan läraren och innovatören är viktigt i det planerade bidraget. Till forskningsprojektet knyts forskare med konstnärlig inriktning från Kungliga Musikhögskolan och Konstfack som kommer att bidra med forskning kring konstnärernas maskhantering som är ett fenomen av direkt betydelse för yrken som inbegriper performing knowledge av vilka läraryrket är ett.

Dnr: 2001-3920

Professor Staffan Larsson

Institutionen för Beteendevetenskap (IBV), Linköpings universitet

Projekt: **Vuxnas lärande – en nätverksbaserad forskarskola**

Beviljat 2001: 382 000 2002: 2 600 000 2003: 2 600 000

Totalt: 5 582 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

Ansökan avser en forskarskola på området Vuxnas lärande i ett samarbete mellan Linköpings och Göteborgs universitet samt Mälardalens högskola. Forskarskolan skall svara mot samhällsbehov av forskare med bred förståelse av frågor som gäller vuxnas kunskapsbildning. Avsikten är att samla lärarkompetens oberoende om dessa tidigare har forskat om vuxenutbildning, folkbildning, lärande i arbetslivet eller högskola i en gemensam satsning. Centrala begrepp är lärande, kunskap, bildning, och kompetens samt pedagogisk design. I fokus står lärandet i skilda, historiskt formade institutioner för vuxnas studier och olika arenor där vuxnas vardagsliv utspelar sig. Kunskap om relationen mellan vardaglärande och studier, samt frågor kring hur studier samspelar med vuxnas liv ur ett individ- och samhällsperspektiv är centrala. Ett viktigt frågekomplex är hur ”arrangemangen för lärande” påverkar lärandet. I fokus står en bred yrkeskompetens som forskare och lärare. För att uppnå detta skall forskarskolans pedagogiska design vila på tre hörnstenar: Samspel med fältet, teoretisk mångsidighet och forskningsmässigt hantverkskunnande. Behovet av forskarutbildade svarar mot såväl forskningsområdets expansion, som en existerande brist på forskarutbildad personal i t ex lärarutbildning och pensionsavgångar bland nuvarande forskare och lärare. Kvalificerad kompetens relaterad till utvärderings- och utvecklingsfrågor behövs även i olika sektorer.

Dnr: 2003-4273

Professor Staffan Larsson

Institutionen för Beteendevetenskap, Linköpings universitet

Projekt: Forskarskolan i vuxnas lärande

Beviljat 2003: 600 000 2004: 1 400 000 2005: 2 000 000

Totalt: 4 000 000 kr

Särskilt tillägg i kategorin "excellenta forskare"

Beviljat 2004: 650 000 2005: 650 000

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Ansökan avser fortsatt bidrag till Forskarskolan i vuxnas lärande, ett samarbete mellan Linköpings och Göteborgs universitet samt Mälardalens högskola. Bidrag beviljades 2001 för ett halvt års planering samt forskarskolans två första år. Nu sökes bidrag för att under perioden 2004-2006 fullfölja den påbörjade verksamheten. Därigenom kan vi uppfylla målet att svara mot det samhälleliga behovet av forskare med bred förståelse av frågor kring vuxnas lärande. Centrala begrepp inom forskarskolan är lärande, kunskap, bildning, och kompetens samt pedagogisk design. I såväl kurser som avhandlingsprojekt fokuseras lärandet i skilda, historiskt formade institutioner för vuxnas studier och på olika arenor där vuxnas vardagsliv utspelar sig. Kunskap om relationen mellan vardagslärande och studier, samt frågor kring hur studier samspejar med vuxnas liv ur ett individ- och samhällsperspektiv är centrala. Forskarskolan ger en bred yrkeskompetens som forskare och lärare. För att uppnå detta vilar den pedagogiska designen på tre hörnstenar: Samspel med fältet, teoretisk mångsidighet och forskningsmässigt hantverkskunnande. Behovet av forskarutbildade svarar mot såväl forskningsområdets expansion, som en existerande brist på forskarutbildad personal i t ex lärarutbildning och pensionsavgångar bland nuvarande forskare och lärare. Kvalificerad kompetens relaterad till utvärderings- och utvecklingsfrågor behövs dessutom inom olika sektorer.

Dnr: 2001-3914

Professor Staffan Selander

Institutionen för Undervisningsprocesser, kommunikation och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Forskarskola med inriktning mot estetiska lärprocesser: gestaltning – kunskap – didaktik

Beviljat 2001: 2 600 000 2002: 3 900 000 2003: 5 200 000

Totalt: 11 700 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

I Stockholmsregionen finns ett flertal fackhögskolor som tillsammans med Stockholms universitet (SU) och Interaktiva Institutet (II) har inlett ett arbete på att etablera en forskarskola: Danshögskolan (DH), Dramatiska Institutet (DI), Idrottshögskolan (IH),

Konstfack, Kungl. Musikhögskolan (KMH) och Lärarhögskolan i Stockholm (LHS) vill starta en gemensam forskarskola. Stockholmsregionen utgör en speciell miljö eftersom så många fackhögskolor är etablerade här. Detta skapar förutsättningar för en kreativ miljö och ett nytänkande vad gäller nya former för samarbete, både mellan högskolor och över olika ämnesdiscipliner. Forskarskolan kommer att byggas upp som ett (fysiskt och virtuellt) nätverk med gemensamma seminarier och kurser. Estetiska lärprocesser kan förstås som ett kunskapsområde vars betydelse sträcker sig utöver den konstnärligt skapande verksamheten, inte minst därför att det i alla lärprocesser ingår skapande, gestaltning och förståelse. Samtidigt finns det här inte någon djupare teoribildning eller några mer systematiskt utarbetade begrepp. Vi har valt att betona kopplingen mellan didaktik/pedagogiskt arbete/lärande och ämnes-disciplinernas kunskapsområden och traditioner: den ämnesdidaktiska skärningspunkten.

Dnr: 2001-3989

Professor Hans Wallin

Matematikcentrum, Umeå universitet

Projekt: Forskarskola i matematik med ämnesdidaktisk inriktning

Beviljat 2001: 800 000 2002: 1 976 000 2003: 2 145 000

Totalt: 4 921 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Projektbeskrivning:

Riksbankens Jubileumsfond beslutade i mars 2000 att inrätta en forskarskola i matematik med ämnesdidaktisk inriktning. Målet är att förse högskolans lärutbildning och gymnasieskolan med fler forskarutbildade lärare i matematik och att utveckla matematikdidaktik som forskningsområde i vårt land. Forskarskolan leds av en styrgrupp. RJ har avsatt medel för 15 doktorander och skolan startar i augusti 2001.

Ansökan till VR avser finansiering för ytterligare fem doktorandtjänster och motiveras av forskningens långsiktiga betydelse för skolans matematikutbildning och av det mycket stora intresset från studenter och institutioner. Målet för forskarskolan är att doktoranderna utvecklar sin förmåga att bedriva forskning om lärande i matematik och om matematikutbildning och lägger fram avhandlingar av hög kvalitet. Avhandlingsarbetet ska behandla didaktiska frågeställningar. Kurserna omfattar matematik, pedagogik och matematikdidaktik som forskningsfält. Varje doktorand ska ha en doktorandtjänst vid en av de medverkande institutionerna. Tolv ansökningar har kommit in från institutioner som vill medverka med program för forskarutbildning.Handledningen görs i samverkan mellan matematiker, matematikdidaktiker och pedagoger. 140 personer ansöker om doktorandtjänst, många ytterst väl kvalificerade med lärarerfarenhet, god matematisk bakgrund, goda uppsatser/examensarbeten från grundutbildningen och goda ansökningar. Ledningsgruppen fattar beslut om antagning i maj.

Dnr: 2003-4389

Professor Hans Wallin

Matematikcentrum, Umeå universitet

Projekt: Forskarskola i matematik med ämnesdidaktisk inriktning

Beviljat 2003: 600 000 2004: 1 400 000 2005: 2 000 000

Totalt: 4 000 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Riksbankens Jubileumsfond har inrättat en forskarskola i matematik med ämnesdidaktisk inriktning. Forskarskolan är en engångssatsning som startade den 1 augusti 2001 och beräknas pågå till 31 juli 2006. Förutom de 15 doktorander som finansieras inom ramen för RJs anslag bekostas även handledning, gemensamma kurser, administration och ledning från det anslaget.

Vetenskapsrådet beviljade 2001 medel så att ytterligare fem doktorander kunde antas i forskarskolan och börja studierna samtidigt med de övriga. Anslag beviljades för åren 2001, 2002 och 2003. Den nya ansökan avser fortsatt stöd för dessa fem doktorander och medel för deras handledning för den återstående tiden.

Alla doktorander i forskarskolan har doktorandtjänster och studieplaner för studier fram till doktorsexamen som beräknas ske vårterminen eller början av höstterminen 2006. De fem doktoranderna som finansieras med medel från VR bedriver sina studier planerligt. Forskarskolans gemensamma verksamhet består av kurser, möten, seminarier och konferenser som riktar sig till doktorander, handledare och intresserade doktorander utanför forskarskolan.

Ett syfte med Riksbankens Jubileumsfonds satsning är att forskningsmiljöer skapas och tillväxer vid de institutioner som medverkar, att handledarkompetensen inom området utvecklas, att doktorander med annan finaisering antas och att forskarutbildningen får en fortsättning efter att RJs satsning avslutas.

Planeringsbidrag forskarskolor

Dnr: 2001-3763

Docent Jonte Bernhard

Institutionen för Teknik och Naturvetenskap, Linköpings universitet

Projekt: **Ämnesdidaktik för högre utbildning i naturvetenskap och teknik**

Beviljat: 390 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2002-2768

Professor Donald Broady

Institutionen för Lärarutbildning, Uppsala universitet

Projekt: **Planering av forskarskola i pedagogisk historia**

Beviljat: 172 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2001-5517

Professor Lars-Owe Dahlgren

Institutionen för Beteendevetenskap, Linköpings universitet

Projekt: **Planering av forskarskola om den högre utbildningens förutsättningar, arbetsformer och effekter**

Beviljat: 390 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Dnr: 2001-3762

Professor Jan Einarsson

Institutionen för Humaniora, Växjö universitet

Projekt: **Forskerskolan i svenska med didaktisk inriktning**

Beviljat: 390 000 kr

Beslutsdatum: 2001-06-08

Dnr: 2003-4435

Fil doktor Anita Malmqvist

Institutionen för Moderna språk, Umeå universitet

Projekt: **Planeringsbidrag för forskarskola i de främmande språkens didaktik**

Beviljat: 250 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Forskarassistenter

Dnr: 2003-3958

Ekon doktor Helene Ahl

Högskolan för lärande och kommunikation, Högskolan i Jönköping

Projekt: **Diskursanalys av livslångt lärande**

Beviljat 2004: 730 000 2005: 730 000 2006: 730 000 2007: 730 000

Totalt: 2 920 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Det livslånga lärandet är ett begrepp som engagerar många aktörer, som förenar och som är mycket användbart för att generera beslut, resurser och aktiviteter. Det är emellertid också oklart och mångtydigt, och genererar ibland aktiviteter som drar åt olika håll, döljer skillnader och inneboende motsättningar och tystar marginaliseringsprocesser. Forskningen avser att göra en diskursanalys av begreppet livslångt lärande. Jag använder mig av Foucault, och studerar både diskursiva praktiker, resultatet av dessa, och uteslutningsmekanismer. Forskningen avser att öppna upp både den vetenskapliga och den allmänna debatten om livslångt lärande samt ifrågasätta de sorteringsmekanismer bland människor som diskursen bidrar till.

Dnr 2002-3275

Fil doktor Per Andersson

Linköpings universitet, Institutionen för Beteendevetenskap

Projekt: **Kunskapens värde – en studie av validering**

Beviljat 2003: 670 000 2004: 670 000 2005: 670 000 2006: 670 000

Totalt: 2 680 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

I detta projekt studeras värderingen av kunskap i vårt samhälle, närmare bestämt den värdering som kommer till uttryck genom validering av vuxnas lärande. Det sker en utveckling där fokus förskjuts från deltagande i utbildning till kunskaper och lärande. I samband med detta blir värderingen av kunskaperna extra intressant. Nya former för kunskapsbedömning utvecklas, bland annat validering.

Kunskapsvärderingen och -bedömningen är bland annat en fråga om makt, när det gäller vilken kunskap som värderas högt och vilka aktörer som har inflytande över hur kunskapen värderas och vilka krav som ska ställas.

Metodiskt utgår projektet från en etnografisk ansats. Värderingen av kunskap studeras i anslutning till att validering utvecklas och etableras, en process där värderingar

uttrycks och blir explicita såväl i planering och organisering som i själva genomförandet av validering.

När det gäller forskning om validering i ett svenskt sammanhang finns en stor kunskapslucka, men det finns även ett mer allmänt behov av empiriska studier av bedömning och värdering av kunskap i vårt samhälle.

Dnr: 2003-4120

Fil doktor Nihad Bunar

Humaniora/samhällsvetenskap, Södertörns högskola

Projekt: Skola, segregation och integration – orsaker, processer, konsekvenser och förändringsstrategier i skolor i socialt utsatta områden

Beviljat 2004: 730 000 2005: 730 000 2006: 730 000 2007: 730 000

Totalt: 2 920 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Projektet utgår ifrån processer av segregation och integration som har varit framträdande i några socialt utsatta storstadsområden under de senaste åren. Dessa processer har också i allra högsta grad påverkat skolorna. Å ena sidan har vissa skolor fått dåligt rykte och stämplat som mindre bra och invandrarskolor. Konsekvensen har varit elevutflöde och ekonomiska svårigheter. Elevernas objektiva livschanser och självuppfattningar har också påverkats på ett negativt sätt. Å andra sidan har många skolor fått ganska mycket extra medel i integrationsfrämjande syfte, vilket har satt i gång ett förändringsarbete. Syftet med det föreslagna projektet är för det första att studera hur några skolor i socialt utsatta bostadsområden i Stockholm hanterar konsekvenser av de segregationsprocesser som deras närområden utsätts för. För det andra vill jag studera hur integrationsfrämjande projekt påverkar skolornas pedagogiska utvecklingsarbete och samarbete med närsamhälle. För det tredje vill jag studera hur skolornas strategier för hanterandet av segregations- och integrationsprocesser påverkar deras resultat och deras elevers syn på sig själva, framtiden och samhället. Klass, kön och etnicitet är några analytiska kategorier som kommer att användas.

Dnr: 2003-3665

Fil doktor Åsa Mäkitalo

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Att lära sig tänka och argumentera: akademiska diskurser som kognitiv och kommunikativ socialisation

Beviljat 2004: 730 000 2005: 730 000 2006: 730 000 2007: 730 000

Totalt: 2 920 000

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Syftet med projektet är att studera hur studenter tillägnar sig och förmår använda institutionella kunskaper och färdigheter, och de svårigheter de möter i dessa sammanhang. De två områden som valts är olika som diskursiva fält. Nationalekonomi bygger på modellering och användning av matematiska redskap och deduktiva ansatser. Inom juridiken sker lärande genom fallstudier och induktiva förlopp, där man lär sig att generalisera genom att analysera det partikulära. Dessa områden har ett stort inflytande i samhället och i samhällsdebatten. Deras företrädare ges av medier ofta rätten att uttala sig om 'hur det är'. Mitt pragmatiska syfte är att belysa hur studenter tillägnar sig de sätt att perspektivera världen som dessa traditioner företräder, vilka svårigheter som uppstår, samt studenters medvetenhet om vilka premisser deras disciplin bygger på. Mitt teoretiska syfte är att analysera lärande och tänkande som tilläggande av diskurser och intellektuella (begrepp, termer etc.) och fysiska (texter, datorer, etc.) redskap i en sociokulturell tradition. Lärande ses här som en ökande förmåga att i situerade praktiker kunna argumentera enligt institutionellt relevanta kriterier med hjälp av intellektuella och fysiska redskap. Detta är, menar jag, en utbildningsvetenskapligt mer fruktbar konception än den som dominerar forskning om lärande. Data produceras inom utbildning i ekonomi och juridik och kommer att omfatta såväl diskussioner/gruppsamtal som uppsatser som studenter producerar.

Dnr: 2003-2312

Fil doktor Magnus Persson

Läroartutbildningen, Malmö Högskola

Projekt: **Varför läsa litteratur i det postmoderna samhället?**

Legitimeringsgrunder för litteraturläsning i skola och högre utbildning

Beviljat 2004: 730 000 2005: 730 000 2006: 730 000 2007: 730 000

Totalt: 2 920 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

Syftet med mitt projekt är att med utgångspunkt i ett empiriskt material bestående av bland annat nu gällande läroplaner och kursplaner samt vanligt förekommande läromedel undersöka och kritiskt analysera förekomsten - eller frånvaron - av legitimeringsgrunder för litteraturläsning i skola och högre utbildning. En övergripande frågeställning är om staten genom utbildningssystemet fortfarande har ett behov av att styra och disciplinera läsningen av skönlitteratur i det postmoderna samhället - och i så fall hur. För att kunna nyansera och problematisera de resultat som en analys av styrdokument och läromedel kan generera kommer jag också att genomföra ett antal intervjuer med lärare: på grundskola, gymnasium, läroartutbildning samt inom ämnet litteraturvetenskap. Hur ser förhållandet ut mellan å ena sidan styrdokumentens teori (och retorik) och å andra sidan de legitimeringsgrunder som artikuleras av nu verkliga lärare på fältet?

Konferenser

Dnr: 2002-8121

Eva Heimdahl Mattson

Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Tre endagsseminarier angående aktuella specialpedagogiska frågor

Beviljat 2002: 565 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Dnr: 2002-2638

Professor Sten Kaijser

Matematiska institutionen, Uppsala universitet

Projekt: HPM 2004 i Uppsala Matematikens Historia och Didaktik, den 12 - 17 juli, 2004, en satellit-konferens till ICME 10 i Köpenhamn, 4-11 juli 2004

Beviljat 2003: 98 000 2004: 98 000

Totalt: 196 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Sedan 1968 har matematiklärare, matematikdidaktiker och matematiker vart fjärde år hållit en världskongress, benämnd ICME nr X. Nästa ICME-kongress kommer att hållas i Köpenhamn den 4 - 11 juli 2004. Det förväntas att antalet deltagare kommer att bli cirka 4000.

I samband med ICME-kongresserna brukar det traditionellt anordnas två satellitkonferenser kallade HPM (History and Pedagogy of Mathematics) och PME (Psychology in Mathematics Education). Dessa brukar vanligen anordnas i grannländer till det land som ordnar ICME-kongressen. Senast hölls HPM i Taiwan.

Eftersom det anses viktigt, både för utvecklingen av svensk forskning inom matematikdidaktik och för att svensk verksamhet inom detta fält ska uppmärksammas internationellt, att någon av satellitkonferenserna anordnas i Sverige så var det i samband med ICME 10 i Köpenhamn naturligt att be den matematikhistoriska gruppen i Uppsala att anordna HPM 2004. Detta har nu beslutats av den internationella HPM-organisationen.

Dnr: 2001-5645

Professor Gaby Weiner

Inst. för Ma/Nv, Umeå universitet

**Projekt: Internationellt seminarium. Tradition och förändring i
lärarutbildningen: lärarutbildares erfarenheter i Sverige, Kanada och
på Island (1945-2002)**

Beviljat 2002: 190 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Projektet om lärarutbildning i förändring pågår parallellt i Sverige, Kanada och Island. Projektets syfte, att fokusera utveckling och förändring vid lärarutbildningarna, uppnås via polycystudier och intervjuer av personer verksamma i lärarutbildningarna under den studerade perioden 1945-2002 i Umeå, Ontario, Saskatchewan, Quebec samt på Island. De övergripande syftena är att beskriva hur institutionaliserade förändringar format lärarutbildare samt hur avsaknaden eller förekomsten av en forskningskultur påverkat lärarutbildares karriär. Teoretiska utgångspunkter för projektet, vilket inkluderar genusperspektiv på läraryrket och lärarutbildning, hämtas bl.a. från Acker, Hollingsworth, Fischman, Florin och Johansson. I en första fas kommer resultaten att sammanställas i en projektrapport, för att senare publiceras i en bok.

Följande frågeställningar fokuseras: Vilka faktorer leder till bevarande av tradition eller till förändring inom lärarutbildning? Vilka effekter får förändringar på lärarutbildares karriärmöjligheter? Hur leder förändringar till att en forskningskultur utvecklas? Vilka krav på inriktning, kvalifikationer, ansvarsområden och forskning medför förändringar?

Resebidrag sökes för genomförande av 3 dagars seminarium med forskargruppen inklusive öppna seminarier för lärarutbildare vid universitetet, i juni 2002. Konferensen syftar till fördjupat samarbete och vidgad interkulturell kunskap och förståelse hos forskare och lärarutbildare.

Nätverk

Dnr: 2003-4430

Docent Kenneth Abrahamsson

Institutionen för Arbetsvetenskap, Luleå Tekniska Universitet

Projekt: Forskarnätverk för tvärvetenskapliga studier av lärande i arbete och vardag (LARENA)

Beviljat 2004: 1 080 000 kr

Beslutsdatum: 2003-11-07

Projektbeskrivning:

LARENA är ett forskarnätverk om lärande i vardag och arbetsliv med syfte att stimulera tvärvetenskapliga och tvärsektoriella samtal. Till uppgiften hör också att främja god forskning inom området, att stimulera både yngre och seniora forskare att söka projektmedel hos VINNOVA, FAS och Utbildningsvetenskapliga kommittén m.fl. finansiärer. LARENA vill också verka för en starkare etablering av forskning om lärande i vardag och arbete genom samverkan i ansökningar och programinitiativ och genom en fördjupad dialog med arbetsmarknadens parter och andra aktörer inom området. Därtill ska LARENA underlätta erfarenhetsutbyte och tvärkommunikation mellan forskare inom området. Särskild uppmärksamhet bör ägnas möjligheter till stöd och stimulans till doktorander inom området.

- området gäller forskning om (informellt) lärande i vardagen och arbetslivet
- fördjupa kontakter mellan forskare i olika ämnen/discipliner
- stimulera tvärvetenskapliga kontakter och tvärsektoriella perspektiv - främja utveckling av ny forskning/nya ansatser
- verka för att större programinitiativ tas fram
- stödja yngre forskare; bl.a. aktiv medverkan, presentation, posters
- utveckla kunskapsfältet lärande i arbetslivet
- främja erfarenhetsutbyte över gränserna
- stimulera till ansökningar hos VR/Utbildningsvetenskap eller andra finansiärer

Dnr: 2002-2748

Professor Caroline Liberg

Lärarytbildningen, Malmö Högskola

Projekt: Nätverket för forskning och forskarutbildning i svenska med didaktisk inriktning

Beviljat 2003: 290 000 **2004:** 272 000 **2005:** 256 000

Totalt: 818 000 kr

Beslutsdatum: 2002-10-25

Projektbeskrivning:

Det övergripande målet för nätverket är att, i nära anslutning till den verksamhet som bedrivs inom den nationella forskarskolan i svenska med didaktisk inriktning, på nationell basis stödja och främja tillväxten av både forskning och forskarutbildning inom området svenska med didaktisk inriktning. Verksamheten inom nätverket ska bestå av skapandet av olika former av mötesplatser för forskare, doktorander och andra verkamma inom ämnesområdet. Som gemensam virtuell knutpunkt och arena upprättas en hemsida. Vidare anordnas ett årligt nationellt forskningsmöte för diskussion och utbyte av information om planerad, pågående och avslutad forskning. Regelbundna nätverksträffar för handledare inom ramen för grundutbildningens examensarbete (inkl. magisterutbildning) och inom olika forskarutbildningar med anknytning till ämnet arrangeras också. Båda dessa fora ses också som goda mötesplatser för initiering av lärosätsgemensamma forskningsprojekt. Tillsammans med nätverkets nordiska samarbetspartners genomförs en nordisk forskarkurs sommaren 2004 och en nordisk forskningskonferens sommaren 2005.

Nätverket syftar i samklang med den nationella forskarskolan således till att utveckla och befästa ett i ett samhällsperspektiv centralt forskningsområde. Genom sin mångvetenskapliga karaktär förstärker nätverket också den allmänna utvecklingen av forskning med relevans för lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet.

Dnr: 2001-5180

Professor Roger Säljö

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Lärande och vetenskaplig kunskapsbildning i ett sociokulturellt perspektiv – ett nationellt tematiskt nätverk (NSKS)

Beviljat 2002: 1 600 000 2003: 1 600 000 2004: 1 600 000

Totalt: 4 800 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Syftet med projektet är att bygga upp ett tvärvetenskapligt nätverk för samarbete om forskning om lärande och kommunikation i ett sociokulturellt perspektiv. Vetenskapligt fokus är ett intresse för hur människor tar till sig och förmår använda begrepp, resonemang och fysiska redskap (artefakter) som är viktiga i vetenskaplig kommunikation. Lärande ses här således som en ökande förmåga hos individer att behärska de kommunikativa genrer och artefakter som över tid utvecklats i de specialiserade kollektiv i samhället som vetenskap/forskning utgör, kollektiv som så småningom utvecklats modeller och förståelseformer som avviker från dem som används i vardagen. Samtidigt ses det vetenskapliga och kritiska förhållningssättet som en grundpelare i en demokratisk konception av lärande och argumentation. Ett övergripande intresse är att arbeta med problem som har att göra med hur kunskapens tilltagande abstraktion kan hanteras på ett framgångsrikt sätt i lärsituationer. Nätverket bygger på ett samarbete (med såväl virtuella som fysiska möten) mellan en rad universitet och högskolor. De

empiriska analyserna av lärande (inom natur- och samhällsvetenskapliga områden) genomförs i skola och på högskolenivå, men ett viktigt intresse är också komparationer med miljöer som har andra kommunikativa traditioner och en annan rollfördelning mellan deltagarna (frivilligorganisationer, science centers) än vad som hittills utmärkt formell utbildning.

Dnr: 2001-5170

Docent Per Wickenberg

Sociologiska institutionen, Lunds universitet

Projekt: **Forskarnätverket "Utbildning och hållbar utveckling"**

Beviljat 2002: 260 000 2003: 585 000 2004: 390 000

Totalt: 1 235 000 kr

Beslutsdatum: 2001-11-19

Projektbeskrivning:

Miljöutbildning alternativt Utbildning och hållbar utveckling tillhör de avgörande framtidsfrågorna. Detta är ett nytt kunskapsområde som dock är mer etablerat internationellt. I arbetet med hållbar utveckling är utbildning – och forskningsanknytning till denna – ett betydelsefullt strategiskt område, som enligt statsmakterna ska fortsätta att utvecklas. 2000 etablerades ett forskarnätverk inom kunskapsområdet. I forskarnätverket finns ett 30-tal forskare och doktorander, lika många kvinnor som män. Forskarna är få på varje forskningsort och geografiskt spridda. För att forskning inom "utbildning och hållbar utveckling" ska utvecklas samt lämna bidrag till den pedagogiska praktiken, behövs fortsatt organisering och syntesarbete i form av ett forskarnätverk.

Syftet med forskarnätverket är: Att organisera nätverkskonferenser två gånger om året Att publicera en webbplats för forskarnätverket och andra av kunskapsfältet intresserade yrkesverksamma Att ge ut en antologibok för målgruppen forskare, lärarutbildare samt intresserade och yrkesverksamma pedagoger Att genomföra en forskarskola med mångvetenskaplig ansats med inriktning på "utbildning och hållbar utveckling" på såväl nationell som nordisk forskarbasis Att stödja rekryteringen av nya forskare, att stimulera nätverket att generera nya forskningsprojekt inom kunskapsfältet, samt att vidareutveckla viktiga internationella kontakter Att en samordnare på deltid arbetar som stöd för forskarnätverket.

Särskilda satsningar

Learning in a knowledge society

Dnr: 2003-6813

Docent Kenneth Abrahamsson

Institutionen för Arbetsvetenskap, Luleå Tekniska Universitet

Projekt: **Det livslånga lärandets dolda läroplan**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6825

Professor Mikael Alexandersson

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: **Professions, information and knowledge formation**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6790

Fil doktor Ingrid Andersson

Institutionen för Utbildningsvetenskap, Linköpings universitet

Projekt: **Lärande i mötet mellan lärare med utländsk bakgrund och en svensk skolkontext**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6742

Docent Christina Garsten

Stockholms centrum för forskning om offentlig sektor (SCORE), Stockholms universitet

Projekt: **Förmågens politik: lokal och regional organisering av lärande och kompetensutveckling i ett kunskapsintensivt arbetsliv**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6751

Professor Bernt Gustavsson

Institutionen för samhällsvetenskap/Pedagogiska institutionen, Örebro universitet

Projekt: **Mötet mellan traditioner? Problem och möjligheter för utbildningssatsningar i Bergslagen**

Beviljat: 135 000 kr
Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6782

Professor David Hamilton
Institutionen för Pedagogik, Umeå universitet
Projekt: Spridning av ICT i skolor
Beviljat: 135 000 kr
Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6783

Professor David Hamilton
Institutionen för Pedagogik, Umeå universitet
Projekt: Examination som stöd för undervisning och lärande
Beviljat: 135 000 kr
Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6814

Fil doktor Anna-Malin Karlsson
Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet
Projekt: Medierat lärande – om den semiotiska konstruktionen av kunskap i vardagliga arbetstexter
Beviljat: 135 000 kr
Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6792

Professor Staffan Laestadius
Institutionen för Tema, Linköpings universitet
Projekt: Erfarenheten i framtiden – om ”kunskapssamhällets” yrkeskunskaper
Beviljat: 135 000 kr
Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6744

Fil doktor Åsa Mäkitalo
Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet
Projekt: IT-support och IT som support – lärande och kommunikation i teknikintensiva miljöer
Beviljat: 135 000 kr
Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6760

Fil doktor Åsa Mäkitalo

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Strategiskt lärande – samtal som verktyg för verksamhetsutveckling

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6797

Docent Urban Nulden

Viktoriainstitutet

Projekt: Poliskompetens och dess teknologier

Beviljat: 135 000kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6780

Professor Gunnar Olofsson

Institutionen för Samhällsvetenskap, Växjö universitet

Projekt: Ubildningskontrakt i akademiska yrkesutbildningar

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6796

Fil doktor Magdalena Petersson

Etnologiska institutionen, Göteborgs universitet

Projekt: Welcome to the real world – Commodifying Knowledge, Personality and Success in IHM Business School.

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6758

Fil doktor Klas Roth

Institutionen för Samhälle, kultur och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Demokratiskt lärande och demokratisk kompetens i de integrerande processerna mellan nationen och den Europeiska unionen

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Förhandling och förvandling av normalitet och avvikelse

Dnr: 2003-6818

Professor Janne Flyghed

Kriminologiska Institutionen, Stockholms universitet

Projekt: **Normaliteter i förändring**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6802

Fil doktor Rita Foss-Fridlitzius

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: **Normalitet och avvikelse vid formandet av den svenska
studerandepopulationen – klassifikationssystem i förvandling**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6741

Fil doktor Torbjörn Gustafsson Chorell

Institutionen för Idé- och lärdomshistoria, Uppsala universitet

Projekt: **Självständiga och autonoma individer – den idéhistoriska
bakgrunden till normbildningen och synen på barns lärande i vår
tids läroplaner för förskolan**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6821

Fil doktor Ylva Habel

Filmvetenskapliga Institutionen, Stockholms universitet

Projekt: **Vetenskap, populärkultur och normalitetsgestaltningar
– förhandlingsprocesser i vetenskapskommunikation och
upplysningsarbete**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6819

Fil doktor Elisabeth Hultqvist

Institutionen för Lärarutbildning, Uppsala universitet

Projekt: **Lärarnas professionssträvanden och definitionen av normala
och avvikande elever – en utbildningssociologisk studie**

Beviljat: 135 000 kr
Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6749

Professor Rafael Lindqvist

Institutionen för Socialt arbete, Umeå universitet

Projekt: Normalitet och avvikel – om skolans insatser för barn och ungdomar i behov av särskilt stöd

Beviljat: 135000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6822

Docent Sonja Olin Lauritzen

Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet

Projekt: Reproduktion, hälsoteknologier och normalitet

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6770

Fil doktor Ann Runfors

Etnologiska institutionen, Stockholms universitet

Projekt: Föräldrarskap, fostran och förhandlingar – kulturella perspektiv på normalitet och avvikel

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6759

Professor Birgitta Skarin Frykman

Etnologiska institutionen, Göteborgs universitet

Projekt: Normalitet och avvikel – vems kunskap?

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6762

Professor Roger Säljö

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Projekt: Att normalisera de marginaliserade – identitet, professionalisering och DAMP-pedagogik

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6764

Professor Ingegerd Tallberg Broman

Läroarbilden, Malmö Högskola

Projekt: Andra barn och vilsna vuxna – reglerande praktiker i barns och ungas olika sociala livsrum

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Förskolans och skolans innehåll

Dnr: 2003-6815

Professor Charli Eriksson

Institutionen för vårdvetenskap och omsorg, Örebro universitet

Projekt: **Skolämnet Idrott och hälsa – ett förändrat innehåll och praxis under 10 år**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6820

Fil doktor Thomas Ginner

Uppdragsverksamheten (ULiU), Linköpings universitet

Projekt: **Teknik – ett ämne med skiftande innehåll**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6791

Professor Glenn Hultman

Institutionen för Utbildningsvetenskap, Linköpings universitet

Projekt: **Diskurser om innehållet i ämnet matematik**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6777

Docent Gunilla Härnsten

Institutionen för pedagogik, Växjö universitet

Projekt: **Innehåll och verksamhetsformer i sameskolan**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6799

Fil doktor Britt Lindahl

Institutionen för matematik och naturvetenskap, Högskolan i Kristianstad

Projekt: **Lärare, lärarstudenter och elever diskuterar autentiska frågor – ett sätt att utveckla den naturvetenskapliga undervisningen?**

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6810

Docent Bengt-Göran Martinsson

Institutionen för Utbildningsvetenskap, Linköpings universitet

Projekt: Att granska eller inte granska- en studie av statens föränderliga inställning till läromedlens innehåll

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6765

Fil doktor Lena Rubinstein-Reich

Lärarytbildningen, Malmö Högskola

Projekt: Mellan undervisning och uppfostran – förskollärares och grundskollärares innehållsprioriteringar i en mångfaldskontext

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Dnr: 2003-6793

Fil doktor Mats Sjöberg

Institutionen för Utbildningsvetenskap, Linköpings universitet

Projekt: Att hävda ett revir – ämnesföreningarna och förhandlingen om innehållet i skolans ämnen

Beviljat: 135 000 kr

Beslutsdatum: 2003-09-22

Praxisnära forskning

Dnr: 2003-6939

Professor Gösta Arvastson

Institutionen för Kulturanthropologi och etnologi, Uppsala universitet

Projekt: **Forum för skolan som kulturmiljö och arbetsplats**

Beviljat: 405 000 kr

Beslutsdatum: 2003-10-06

Dnr: 2003-6883

Professor Shirley Booth

Lärande Lund, Lunds universitet

Projekt: **Nätverk och nätverksaktiviteter som stöd för högskolelärares professionella utveckling genom att forska om och kring sin praktik med lärande i fokus.**

Beviljat: 300 000 kr

Beslutsdatum: 2003-10-06

Dnr: 2003-6945

Professor Ingrid Carlgren

Institutionen för Samhälle, kultur och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: **Centrum för studier av pedagogiska verksamheters kunskapsinnehåll**

Beviljat: 405 000 kr

Beslutsdatum: 2003-10-06

Dnr: 2003-6887

Doktor Per Eliasson

Läraryrket, Malmö Högskola

Projekt: **Forskningsnätverk kring miljöhistoria och lärande**

Beviljat: 372 000 kr

Beslutsdatum: 2003-10-06

Dnr: 2003-6960

Fil doktor Thomas Ginner

Uppdragsverksamheten (ULiU), Linköpings universitet

Projekt: **Teknikdidaktisk forskning i nätverk för lärarutbildare**

Beviljat: 191 000 kr

Beslutsdatum: 2003-10-06

Dnr: 2003-6950

Doktor Mona Holmqvist

Institutionen för Beteendevetenskap, Högskolan i Kristianstad

Projekt: Nätverket för learning studies – lärare och forskare i samarbete

Beviljat: 405 000 kr

Beslutsdatum: 2003-10-06

Dnr: 2003-6949

Docent Mats Lieberg

SLU Omvärld, Sveriges Lantbruksuniversitet

Projekt: Närmiljön som läranderesurs

Beviljat: 203 000 kr

Beslutsdatum: 2003-10-06

Dnr: 2003-6910

Professor Eva Larsson Ringqvist

Institutionen för Humaniora, Växjö universitet

Projekt: Nätverk kring de moderna främmande språkens didaktik

Beviljat: 339 000 kr

Beslutsdatum: 2003-10-06

Dnr: 2003-6952

Fil doktor Birgitta Sandström

Institutionen för Samhälle, kultur och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Praxis och genus – utveckling av praxisnära forskning i lärarutbildning

Beviljat: 403 000 kr

Beslutsdatum: 2003-10-06